

Výročná správa o členstve Slovenskej republiky v Európskej únii za rok 2024

1. Hodnotenie pôsobenia Slovenskej republiky v Európskej únii z pohľadu naplňania politických priorít

Európska únia už 20 rokov je a naďalej ostáva základným a nenahraditeľným životným priestorom Slovenskej republiky. V súlade s programovým vyhlásením vlády bolo v uplynulom roku hlavnou prioritou Slovenskej republiky vo vzťahu k Európskej únii **konštruktívne a nezávislé pôsobenie na pôde európskych inštitúcií**, v rámci ktorého presadzovala **suverénne pozície v prospech občanov Slovenska a obhajovala záujmy Slovenskej republiky** – tak v rámci jednotlivých politík Európskej únie ako aj vo vzťahu k jej vonkajším partnerom.

Dianie v Európskej únii v roku 2024 bolo ovplyvnené **prechodom do nového inštitucionálneho a legislatívneho cyklu** na obdobie rokov 2024-2029. **Voľby do Európskeho parlamentu** sa uskutočnili v júni 2024. Slovensko dosiahlo historicky najvyššiu volebnú účasť od svojho vstupu do Únie (34,38 %) a zvolilo si po prvýkrát 15 europoslancov.

V nadväznosti na voľby do Európskeho parlamentu zvolili zástupcovia členských krajín **vysokých predstaviteľov Európskej únie** - predsedu Európskej rady (António Costa), predsedníčku Európskej komisie (Ursula von der Leyen) a vysokú predstaviteľku pre spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku (Kaja Kallas). **Európska komisia** v novom zložení sa ujala mandátu **1. decembra 2024**. Komisár za Slovenskú republiku **Maroš Šefčovič** získal dôležité portfólio obchodu a hospodárskej bezpečnosti. Zároveň bude pokračovať aj jeho mandát v oblastiach medziinštitucionálnych vzťahov a transparentnosti.

Slovenská republika sa aktívne podieľala na zadefinovaní **politických priorít Únie na roky 2024-2029**, ktoré lídri členských krajín schválili na začiatku nového inštitucionálneho cyklu Európskej únie v rámci **Strategickej agendy**. Východiskom pri definovaní priorít bola najmä **zmenená geopolitická realita** poznačená rastúcou nestabilitou, či už v bezpečnostnej alebo hospodárskej oblasti, a to aj v priamom susedstve Únie, ako aj systémovou rivalitou a rastúcimi snahami o zmenu globálneho poriadku založeného na pravidlách.

Hlavnými prioritami, ktoré podporilo aj Slovensko, sa stali ďalšie **posilňovanie konkurencieschopnosti Európskej únie** v globálnom prostredí pri uplatňovaní **rovnováhy medzi zelenou agendou a priemyselnou politikou**, hľadanie **inovatívnych riešení v oblasti migrácie** a lepšia ochrana vonkajších hraníc, ako aj zachovanie **kohéznych fondov a silnej poľnohospodárskej politiky** s cieľom ďalšieho znižovania existujúcich regionálnych rozdielov.

Vzhľadom na medzinárodný kontext **Slovensko uvítalo posilnený dôraz novej Európskej komisie na európsku bezpečnosť a obranu, o.i.** aj prostredníctvom vytvorenia nového postu komisára pre vesmír a obranu. Plne podporovalo iniciatívy Únie v oblasti bezpečnosti a obrany, vrátane podpory rozvoja obranných spôsobilostí Európskej únie, zvyšovania produktivity a konkurencieschopnosti obranného priemyslu, ako aj koordinácie civilnej a vojenskej pripravenosti na široké spektrum hrozieb voči Európskej únii a jej občanom.

Slovensko spolu s ďalšími krajinami podporuje aj **aktívnejšiu úlohu Európskej investičnej banky** v otázke financovania obranného priemyslu, ktorá by mala zahŕňať aj malé a stredné

podniky. V tomto zmysle sa pripojilo k spoločnému listu lídrov členských štátov s výzvou na ďalšie zvýšenie podpory financovania obrany prostredníctvom Európskej investičnej banky.

V nadväznosti na rok 2023, ktorý bol rokom uvedomenia si závažnosti možných ekonomických problémov a začiatkom sebareflexie, rok 2024 jasne pomenoval výzvy a možné riešenia na zvýšenie **globálnej konkurencieschopnosti Európskej únie**. Udialo sa tak v podobe správ, ktoré si vyžiadali európski lídri, a to **správy Enrica Lettu o budúcnosti jednotného trhu Európskej únie** a **správy Maria Draghiho o budúcnosti konkurencieschopnosti Európskej únie**. Viaceré ich prístupy sú obsiahnuté v politických usmerneniach novej Európskej komisie z júla 2024 alebo v Budapeštianskej deklarácii, ktorú lídri členských štátov Európskej únie prijali na neformálnom samite v novembri 2024.

Dlhodobu komunikovanú postoje Slovenskej republiky sa v mnohom zhodujú s posolstvami oboch správ. Ústredným motívom **posilnenia európskej konkurencieschopnosti** je **nastavenie rovnováhy v európskych zelených politikách** spôsobom, aby nedochádzalo k znevýhodňovaniu, prípadne až odlivu európskeho priemyslu mimo Európskej únie a súčasne k zníženiu sociálno-ekonomických štandardov. V súvislosti s nástupom novej Európskej komisie preto Slovensko spolu s ďalšími členskými štátmi vyzdvihovalo potrebu preskúmať existujúce právne predpisy a prispôbiť ich realite, berúc do úvahy možnosti priemyslu a tempo adaptácie jednotlivých odvetví. Týka sa to najmä klimatických politík Európskej únie, kde Slovensko síce podporuje dosiahnutie klimatickej neutrality Európskej únie do roku 2050, ale snaží sa o **nahradenie jednostranného pohľadu a presadzovanie postupných a efektívnych riešení**. V tejto súvislosti sme u novej Európskej komisie zaregistrovali pozitívny posun v naratívne ohľadom zelenej agendy na jednej a priemyslu na druhej strane. Zároveň sa však jasne ukazuje, že Európska komisia neochvejne zotrúva na nastúpenej ceste k dosiahnutiu klimatických cieľov, čo môže sklamať očakávania mnohých členských štátov.

V uplynulom roku Slovenská republika venovala osobitnú pozornosť **automobilovému priemyslu**, ktorý významnou mierou prispieva k rastu európskeho hospodárstva. Automobilový priemysel sa stal obeťou nedostatočného plánovania na úrovni Európskej únie a nerešpektovania **zásady technologickej neutrality**. Zároveň prechod na elektromobilitu nedosiahol potrebnú dynamiku, preto Slovenská republika počas roka dôrazne presadzovala, aby ďalšia transformácia automobilového sektora prebiehala s využitím všetkých dostupných udržateľných palív vrátane nízkouhlíkových. Koncom roka skupina členských štátov vrátane Slovenska predložila spoločný dokument s výzvou na **prehodnotenie prístupu Európskej únie k automobilovému priemyslu** z pohľadu vytýčených cieľov, znižovania emisií a jeho tempa. Viaceré členské štáty vrátane Slovenska zároveň na pôde Európskej únie vystupovali proti zavedeniu cieľ na dovoz čínskych elektromobilov, ktoré považovali za škodlivé a v rozpore so záujmami európskych automobiliek aj spotrebiteľov.

V roku 2024 na európskej aj národnej úrovni prebiehala diskusia o **budúcnosti politiky súdržnosti** Európskej únie a o **budúcnosti spoločnej poľnohospodárskej politiky** Európskej únie po roku 2027. Výsledky oboch diskusií zásadne ovplyvnia návrh **viacročného finančného rámca po roku 2027**, ktorý má Európska komisia predložiť v júli 2025. V zmysle programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky je našou jednoznačnou prioritou zachovanie adekvátnej výšky zdrojov pre obe politiky Európskej únie.

Politika súdržnosti a spoločná poľnohospodárska politika ostávajú jednými z hlavných priorít Slovenskej republiky v rámci agendy Európskej únie. V marci 2024 Európska komisia zverejnila **9. správu o súdržnosti**, v ktorej zhodnotila prínos politiky súdržnosti

k hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti Európskej únie. V júni 2024 členské štáty vyzvali Európsku komisiu, aby zvažila vhodné spôsoby, ako v rámci politiky súdržnosti po roku 2027 poskytovať regiónom podporu, ktorá im umožní zvládnuť budúce výzvy. **Slovensko pripravilo aj svoju národnú pozíciu k budúcnosti politiky súdržnosti Európskej únie po roku 2027**, ktorá bude zároveň jedným z kľúčových vstupov pre rokovania o budúcom viacročnom finančnom rámci Európskej únie po roku 2027.

V priebehu roka 2024 sa Slovensko zapojilo do **strategického dialógu o budúcnosti poľnohospodárstva** Európskej únie. Výsledkom dialógu je správa s názvom Spoločné vyhliadky pre poľnohospodárstvo a potravinu v Európe, ktorá obsahuje aj súbor odporúčaní pre novú Európsku komisiu. Členské štáty vyzývajú v rámci záverov o budúcej spoločnej poľnohospodárskej politike po roku 2027 z konca minulého roka na zachovanie samostatnej a nezávislej spoločnej poľnohospodárskej politiky s vyhradením primeraných zdrojov a so zachovaním dvoch pilierov - prvého, v rámci ktorého budú priame platby naďalej podporovať stabilitu príjmov poľnohospodárov a druhého s opatreniami na podporu rozvoja vidieka. Členské štáty tiež zdôraznili **potrebu hľadať primerané riešenie pre spravodlivé rozdelenie podpory spoločnej poľnohospodárskej politiky**, najmä priamych platieb, čo je **pre Slovenskú republiku kľúčová priorita**.

Aj v roku 2024 čelil vnútorný trh Európskej únie v oblasti **poľnohospodárskych komodít** výraznému **tlaku ukrajinskej produkcie**. Príčinou bola pretrvávajúca nestabilita námorných trás cez Čierne more ako aj rozhodnutie o **predĺžení obchodnej liberalizácie** medzi Európskou úniou a Ukrajinou (tzv. ATM) až do júna 2025, ktoré Slovenská republika **nepodporila** pre nedostatočné ochranné mechanizmy a záruky práve v oblasti dovozu ukrajinských poľnohospodárskych komodít. Liberalizácia, zavedená už v roku 2022, totiž **zrušila clá a tarify na ukrajinské poľnohospodárske produkty** smerujúce do EÚ, čo najviac pocítili členské štáty **susediace s Ukrajinou**, kam smerovala neproporcionálne veľká časť ukrajinského exportu. Výsledkom boli **vážne problémy domácich producentov**, ktorí nedokázali konkurovať nízkym cenám, čelili preplneným sklodom a stratili tradičné odbytká v rámci jednotného trhu EÚ. Nadmerné dovozy niektorých plodín, najmä pšenice, kukurice, repky olejnej a slnečnicových semien, tým **ohrozovali trhy** v dotknutých členských štátoch, vrátane Slovenska. Situáciu na Slovensku sa však darilo stabilizovať pokračovaním **národného zákazu dovozu** vybraných poľnohospodárskych komodít z Ukrajiny, ktorý vláda rozšírila ešte v novembri 2023. Popri tom sa Slovenská republika angažovala v **hľadaní systémového európskeho riešenia** s cieľom nastoliť vyvážený obchodný vzťah Únie s Ukrajinou, ktorý by **nepoškodzoval domáce trhy a producentov**. S výhľadom na **budúce nastavenie obchodných vzťahov** Európskej únie s Ukrajinou Slovenská republika spolu s ostatnými dotknutými členskými štátmi apelovala na Európsku komisiu a Ukrajinu k nájdeniu takého riešenia, ktoré zohľadní **špecifiká prihraničných členských štátov** a poskytne im **adekvátne mechanizmy na ochranu trhu**. Rokovania o tejto téme pokračujú aj v tomto roku.

V apríli 2024 nadobudla účinnosť **reforma nového rámca správy hospodárskych záležitostí Európskej únie**, ktorou sa zavádzajú jednoduchšie a transparentnejšie fiškálne pravidlá. Nový rámec používa jediný operačný ukazovateľ, a to viacročný plán čistých výdavkov členských štátov, ktorý uľahčuje sledovanie dodržiavania pravidiel. Umožňuje tiež postupné a realistické znižovanie úrovne verejného dlhu, ktorý sa výrazne zvýšil po pandémie ochorenia COVID-19 a následnej energetickej kríze. Podľa nového rámca všetky členské štáty zahŕňajú reformy a investície do svojich strednodobých fiškálno-štrukturálnych plánov. Na základe hodnotenia Európskej komisie bol v novembri 2024 **strednodobý plán Slovenska vyhodnotený ako realistický** a trajektória stanovená v pláne ako zosúladená s požiadavkami európskych pravidiel. Následne bol plán v januári 2025 formálne schválený členskými krajinami počas

zasadnutia Rady. Rovnako návrh rozpočtového plánu na rok 2025 bol zo strany Európskej komisie v novembri 2024 vyhodnotený ako plne v súlade s fiškálnymi odporúčaniami. Slovensko sa tak zaradilo k ôsmim krajinám eurozóny, ktorých rozpočtové plány na rok 2025 boli takto posúdené zo strany Európskej komisie.

Migračná situácia v roku 2024 v Európe sa oproti predchádzajúcemu obdobiu zlepšila. Na západobalkánskej trase klesol počet nelegálnych prekročení hraníc až o 80 %, čo odráža aj úspešnú regionálnu spoluprácu so Srbskom a efektívne zapojenie Európskej agentúry pre pohraničnú a pobrežnú stráž Frontex. Aj pri aktuálnom medziročnom poklese prílevu nelegálnych migrantov do Európskej únie o viac ako 40 % prišlo v roku 2024 do Európskej únie nelegálne takmer štvrt' milióna ľudí. Drvivá väčšina z nich zostávala v Európe aj bez ohľadu na výsledok ich azylového konania, čo v priebehu roka viedlo k zhoršeniu bezpečnostnej situácie, nárastu antisemitizmu a násilia voči ženám vo viacerých členských štátoch. **Pakt o migrácii a azyle**, ktorý bol kvalifikovanou väčšinou členských štátov schválený vo februári 2024, však **Slovenská republika považuje za dlhodobu neudržateľný nástroj**, ktorý neposkytuje efektívne riešenia na zastavenie prílevu nelegálnych migrantov do Európy. Navyše zavádza mechanizmus solidarity založený na relokáciách žiadateľov o azyl formou kvót alebo platení kompenzačných platieb ako alternatívy, čo je pre Slovensko politicky neprijateľné.

Aj napriek relatívne priaznivej migračnej dynamike sa počas roka v Európe prehlbovala **kríza schengenského priestoru**. Kvôli rastúcej sekundárnej migrácii čoraz viac členských štátov postupne zavádzalo dočasné kontroly na vnútorných hraniciach so svojimi susedmi. **Slovenská republika** v tejto súvislosti zdôrazňovala, že tento problém možno vyriešiť len **posilnením ochrany vonkajších hraníc**. Pozitívom v agende Schengenu bolo **rozhodnutie o plnom začlenení Rumunska a Bulharska do schengenského priestoru od 1. januára 2025**, ktoré Slovenská republika dlhodobo podporovala.

Osobitná pozornosť bola venovaná **externej dimenzii migrácie** s dôrazom na spoluprácu Európskej únie s tretími krajinami. Slovenská republika vyjadrila jasnú podporu pre všetky inovatívne prístupy k tejto spolupráci, akými sú exteritoriálne centrá na spracovanie žiadostí o azyl mimo Európskej únie po vzore taliansko-albánskeho projektu či návratové centrá v tretích krajinách. Celkovo **Slovenská republika presadzovala najmä potrebu riešiť nelegálnu migráciu už pred hranicami Únie**, pričom je potešiteľné, že tento prístup sa postupne stával aj európskym konsenzom. Blízkosť postojov k riešeniu migrácie na regionálnej i európskej úrovni si potvrdili aj **lídri Slovenskej republiky, Maďarska a Srbska na samite v Komárne** v októbri 2024, ktorý položil základy rozvoju spolupráce týchto krajín s cieľom boja proti nelegálnej migrácii na západobalkánskej trase.

Slovenská republika v súlade s programovým vyhlásením vlády pokračovala v **aktívnom pôsobení v spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politike Európskej únie v kontexte aktuálneho globálneho vývoja**. Jednou z najzásadnejších výziev pre bezpečnosť a zahraničnú politiku Slovenskej republiky bol aj v uplynulom roku vojnový konflikt na Ukrajine. Slovensko pokračovalo v poskytovaní všestrannej pomoci a podpore Ukrajiny, s výnimkou dodávok vojenského vybavenia z vládnej úrovne. Osobitný dôraz v rámci podpory sa kládol na posilňovanie energetickej bezpečnosti Ukrajiny a **presadzovanie komplexného, spravodlivého a trvalého mieru pre Ukrajinu** založeného na kľúčových princípoch Charty Organizácie Spojených národov a medzinárodného práva.

Pri posudzovaní a prijímaní ostatných troch **sankčných balíkov** (13., 14. a 15.) prijatých v roku 2024 vychádzal prístup Slovenskej republiky z dvoch základných princípov: **1/ sankcie musia zasiahnuť Rusko viac ako Úniu a individuálne členské štáty a 2/ interné hodnotenie dopadov sankcií na domácu ekonomiku.** V tomto kontexte vláda Slovenskej republiky vytvorila vnútroštátny systém implementácie medzinárodných sankcií s cieľom minimalizovať ich ekonomické a sociálne dopady na obyvateľov Slovenska a vplyv na domácu ekonomiku a hospodárske záujmy.

Slovenská republika v roku 2024 iniciovala **vyradenie slovenského občana zo sankčného zoznamu za podkopávanie územnej celistvosti Ukrajiny.** V rokovaní, ktoré viedli k jednomyselnému vyradeniu slovenského občana zo sankčného zoznamu dňa 14.3.2024, Slovensko poukazovalo primárne na neproporčné dopady sankčných opatrení na osoby s výlučným občianstvom Európskej únie v porovnaní s osobami s občianstvom tretích krajín, a na zmenu správania sankcionovanej osoby. Proces zároveň potvrdil dôležitosť pravidelnej revízie sankčných režimov, ktorá je z nášho pohľadu kľúčová pre udržateľnosť sankčnej politiky.

Slovensko sa aktívne podieľalo na formulovaní strategických odpovedí Európskej únie na geopolitickú situáciu vo svete s dôrazom na **konflikt na Blízkom východe**, ale aj na vývoj v **európskom susedstve** všeobecne. Slovensko sa aktívne angažovalo v prospech politického riešenia krízy na Blízkom východe a tiež humanitárnej pomoci obyvateľom Gazy a Libanonu.

V roku 2024 bola vytvorená skupina pre koordináciu členských štátov v otázke **globálneho outreach-u Európskej únie k tretím krajinám.** Slovensko ho považuje za dôležitý nástroj na koordináciu spoločného postupu a tiež hľadanie spoločného záujmu s tretími krajinami.

Dôležitým momentom novej agendy Európskej únie sa stalo **rozširovanie.** Únia zadefinovala rozšírenie o ďalšie krajiny ako **geostrategickú investíciu do mieru, bezpečnosti, stability a prosperity európskeho kontinentu.** Slovensko dlhodobo vystupuje ako zástanca a podporovateľ procesu rozširovania založeného na **prísnej ale férovej kondicionalite a princípe vlastných zásluh**, ktoré sú nevyhnutným predpokladom udržania jeho kredibility. Na pôde Európskej únie presadzovalo **vyvážený prístup voči východným partnerom a krajinám západnému Balkánu.** Slovensko sa angažuje aj v **skupine Priateľov západného Balkánu** s cieľom akcelerovať už dlhodobo prebiehajúci prístupový proces krajín západného Balkánu, vrátane ich postupnej integrácie do EÚ v súlade s princípom zásluhovosti. V roku 2024 pokračovala aj diskusia k potrebe **vnútornej reformy Únie** v kontexte prípravy na budúce rozšírenie. Počas rokovaní Slovensko v súlade s programovým vyhlásením vlády Slovenskej republiky jasne tlmočilo **podporu pre zachovanie práva veta v rozhodovacích procesoch Rady Európskej únie** vo všetkých oblastiach v zmysle platných zmlúv o Európskej únii.

Kľúčovou prioritou Slovenskej republiky vo vzťahu k Európskej únii bola v roku 2024 aj **energetická bezpečnosť.** Slovenská republika aktívne reagovala na vzniknuté problémy pri **tranzite ruskej ropy a plynu cez ukrajinské územie.** V lete 2024, v nadväznosti na zákaz tranzitu ropy ruskej spoločnosti Lukoil zo strany Ukrajiny sa Slovenská republika, v úzkej spolupráci s Maďarskom, zasadzovala na pôde Európskej únie za **zabezpečenie adekvátneho riešenia prípadného výpadku dodávok ropy pre rafinériu Slovnaft.** Tranzit ropy cez územie Ukrajiny pre rafinériu Slovnaft bol nakoniec obnovený na základe technického riešenia vyrokovaného Slovenskom a Maďarskom bez priamej súčinnosti Európskej komisie. Rovnako na záver roka 2024, v kontexte vypršania kontraktu medzi Ukrajinou a spoločnosťou Gazprom na tranzit ruského plynu cez územie Ukrajiny, vláda Slovenskej republiky **vstúpila do**

intenzívnych rokovaní s Európskou komisiou v záujme dosiahnutia obnovenia tranzitu plynu cez Ukrajinu. Na podnet Slovenska iniciovala Európska komisia pracovnú skupinu, ktorá sa má témou zaoberať. Napriek deklarovanej stabilite dodávok energií v Európskej únii Slovenská republika aj naďalej vyjadruje **znepokojenie nad vysokými cenami zemného plynu, ktoré môžu negatívne ovplyvniť ceny energií a konkurencieschopnosť európskeho priemyslu.** Zachovanie tokov zemného plynu cez Ukrajinu považuje Slovenská republika za jedno z riešení na posilnenie energetickej bezpečnosti a hospodárskej odolnosti Únie a v tomto smere sa bude aj naďalej angažovať.

V júli 2024 zverejnila Európska komisia v poradí piatu **Správu o stave právneho štátu v EÚ.** K odporúčaniam adresovaným Slovenskej republike v roku 2023 Komisia konštatuje „žiadan pokrok" pri 6 zo 7 odporúčaní a „istý pokrok" pri 1 odporúčaní (zlepšenie fyzickej bezpečnosti novinárov). Komisia preto adresuje Slovenskej republike 7 odporúčaní, ktoré sú čo do obsahu i rozsahu približne v podobe, v akej boli po prvý raz adresované ešte v roku 2022. **Vláda SR vyjadrila 21. augusta 2024 sklamanie zo znenia 5. správy Európskej komisie o právnom štáte na Slovensku z hľadiska metodiky prípravy a obsahu.** Správu v súčasnej podobe považuje najmä za politický, a nie právny dokument. Výhrady sa týkali aj obsahových nepresností, či nedostatočného priestoru pre vládu na vyjadrenie sa k informáciám v správe z iných zdrojov. V pozícii vlády Slovenskej republiky k správe z augusta 2024, v diskusiách na Rade EÚ a v konzultáciách s Európskou komisiou zdôraznila, že správa Komisie a jej odporúčania majú byť jasné a vyvážené.

Na pôde Európskej únie Slovensko následne otvorilo **diskusiu k spôsobu uplatňovania metodiky pri príprave výročných správ o právnom štáte** s cieľom ich objektivizácie. Slovensko zároveň pokračuje v **konštruktívnom dialógu s Európskou komisiou** k otvoreným otázkam vo vzťahu k právnomu štátu. Slovenská republika tiež úspešne viedla intenzívne politické konzultácie v kontexte reformy trestných kódexov a ich súladu s európskym právom.

Na vnútroštátnej úrovni dominovalo v európskej agende pripomínanie si **20. výročia vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie.** Toto výročie predstavovalo jedinečnú príležitosť zdôrazniť **pozitívne aspekty a prínosy** nášho členstva občanom naprieč celým Slovenskom prostredníctvom rôznych podujatí a aktivít. Vo svojom vyhlásení k 20. výročiu vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie **vláda Slovenskej republiky vyjadrila presvedčenie, že ukotvenie v Európskej únii prinesie Slovensku v nasledujúcich rokoch ďalšiu ekonomickú a hospodársku prosperitu, silnú bezpečnostnú ochranu, ako aj stabilné politické zázemie na medzinárodnej scéne.** V zmysle programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky je víziou mierová a konkurencieschopná Európska únia v globálnom svete, ktorá predstavuje najlepší priestor pre obhajobu a presadzovanie suverénnych záujmov našej krajiny a jej občanov. Vláda Slovenskej republiky zároveň spája výnimočnosť Európskej únie s právom slovenskej politickej reprezentácie a občanov Slovenska na kritický názor na jej fungovanie a činnosť.

Európska komisia si na svoje funkčné obdobie 2019 – 2024 nastavila strategický program rozčlenený do **6 politických prioritných oblastí.** Operatívnej časti výkonu európskych politík v uvedených oblastiach sa podrobnejšie venuje druhá časť predkladanej správy a popisuje spektrum vybraných tém, ktoré jednotlivé rezorty negociovali v roku 2024.

2. Členstvo Slovenskej republiky v Európskej únii v roku 2024

2.1. Európska zelená dohoda

Posilnenie a oživenie konkurencieschopnosti a jednotného trhu sa stali základom dvoch kľúčových správ na úrovni Európskej únie, a to **správy na vysokej úrovni Enrica Lettu o budúcnosti jednotného trhu a správy Maria Draghiho o budúcnosti európskej konkurencieschopnosti**. Obe správy poukázali na najzraniteľnejšie miesta Európskej únie a jednoznačne zadefinovali potrebné kroky smerom do budúcnosti.

Správa M. Draghiho stanovila, že hlavnou prioritou Európskej únie musí byť budovanie jej konkurencieschopnosti a vyzýva na urgentné prijatie konkrétnych opatrení. Správa rozpracováva 170 návrhov na naštartovanie rastu, ktoré majú byť implementované v krátko, resp. v strednodobom období s jasnými výsledkami. Základom správy je **nevyhnutnosť vypracovania novej priemyselnej stratégie** Európskej únie, ktorá má byť postavená na troch pilieroch - uzavretie tzv. innovation gap medzi Európskou úniou, USA a Čínou, spoločný plán pre dekarbonizáciu a konkurencieschopnosť a zvýšenie bezpečnosti a znižovanie závislosti. Okrem toho správa určuje základy tejto stratégie, ktorými sú plne implementovaný jednotný trh, vysoká miera koordinácie a interakcie politík Európskej únie (predovšetkým priemyselnej, hospodárskej súťaže a obchodnej), dostatočné financovanie investičných potrieb, reforma riadenia politík Európskej únie a zníženie regulačného zaťaženia. M. Draghi v správe poukazuje aj na potrebu zásadnej zmeny fungovania Európskej únie, pretože len tak možno dosiahnuť stanovené ciele.

Na Draghiho správu nadväzovali aj závery Rady o **budúcnosti európskej konkurencieschopnosti** prijaté v novembri 2024. Závery potvrdzujú ambiciózne ciele zelenej a digitálnej transformácie, sledujúc dosiahnutie klimatickej neutrality do roku 2025. Krajiny sa zhodujú na podpore plánu Európskej komisie pre vytvorenie priemyselnej politiky a zahrnutie európskej konkurencieschopnosti ako integrálnej súčasť agendy nadchádzajúceho legislatívneho mandátu a vytvorenie návrhu „**A New Clean Deal**“ – konkurencieschopný priemysel a kvalitné pracovné miesta. Špecifický dôraz bude kladený na **automobilový priemysel** – vypracovanie akčného plánu pre toto odvetvie a súvisiace odvetvia ako batériový ekosystém. Akčný plán bude zdôrazňovať potrebu integrovanejšieho hodnotového reťazca celého automobilového systému, od materiálov cez výrobu komponentov až po infraštruktúru a digitálne technológie.

Náš priemysel potrebuje **prístup k spoľahlivým, odolným a lacným zdrojom energie**, aby dosiahol ciele klimatickej neutrality. Zároveň sa zrýchľuje dopyt po čistých technológiách, čo vytvára nové príležitosti. Slovenská republika plne podporila ciele návrhu a jednoznačne vníma jeho prínosy. Kľúčovým rozporom medzi členskými štátmi aj v roku 2024 bola diskusia o **uznaní jadra a jadrových technológií ako čistých technológií**. Pre Slovenskú republiku je jadro základom prechodu na klimaticky neutrálne hospodárstvo, z tohto dôvodu je Slovensko členom tzv. like-minded skupiny a snaží sa o presadenie jadrových technológií. V máji 2023 bola táto like-minded skupina pretransformovaná do podoby Jadrovej aliancie vedenej Francúzskom, pričom v súčasnosti zahŕňa pätnásť členských štátov Európskej únie a Veľkú Britániu. Koordinácia pozícií členov Jadrovej aliancie pokračovala aj v roku 2024 s cieľom presadzovať väčšiu podporu jadrovej energetiky v rámci politík Európskej únie.

Stále pretrvávajúci rozpor bol viditeľný aj pri prijímaní záverov Rady pre konkurencieschopnosť, ktoré boli predložené maďarským predsedníctvom s podporou

členských štátov (okrem Rakúska a Nemecka). Slovensko zdôraznilo dva kľúčové elementy, a to potrebu vyslať pozitívny signál pre výrobný sektor Európskej únie a presadzovať **technologickú neutralitu** v energetickej politike. V tomto kontexte je dôležitým faktorom skutočnosť, že samotná správa M. Draghiho jednoznačne počíta s jadrom ako nevyhnutnou technológiou pre zelenú transformáciu.

Európska Komisia vo februári 2024 oznámila založenie Európskej priemyselnej aliancie pre malé modulárne reaktory (SMR). Aliancia zúročuje prácu a skúsenosti získané za posledné dva roky v rámci tzv. „European SMR pre-partnership“. Aliancia má ambíciu stať sa transparentnou európskou platformou, ktorá je otvorená všetkým verejným a súkromným subjektom spĺňajúcim špecifické kritériá. Hlavným cieľom aliancie je uľahčiť a urýchliť vývoj, a nasadenie prvých projektov SMR v Európe v časovom horizonte do roku 2030. Medzi ďalšie ciele patrí identifikovanie najslubnejších a najpokročilejších bezpečných a nákladovo efektívnych technológií SMR posilňovaním európskeho dodávateľského reťazca (vrátane dodávok palív a surovín), určenie investičných bariér a analyzovanie možnosti financovania. Činnosť aliancie má byť zabezpečená prostredníctvom osobitných pracovných skupín. Za Slovenskú republiku sa do tejto aliancie zapojil verejný (Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky) aj súkromný sektor (spoločnosti JESS, a.s., JAVYS, a.s. a SE, a.s.). Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky sa zapojilo do pracovnej skupiny č. 8 (WG on Financing).

Prechod na klimaticky neutrálne hospodárstvo si okrem podpory priemyselnej výroby a jej dekarbonizácie vyžaduje zacielenie aj na udržateľnú produktovú politiku. V roku 2024 bolo Európskym parlamentom schválené **Nariadenie, ktorým sa zriaďuje rámec na stanovenie požiadaviek na ekodizajn udržateľných výrobkov**.

V roku 2024 vstúpili do platnosti dve kľúčové nariadenia - **Nariadenie o zriadení rámca opatrení na posilnenie európskeho ekosystému výroby emisne neutrálnych technológií** (Net-zero industry act, ďalej len „NZIA“) a **Nariadenie, ktorým sa stanovuje rámec na zaistenie bezpečných a udržateľných dodávok kritických surovín** (Critical raw materials act, ďalej len „CRMA“). Oba legislatívne akty sú ťažiskovým pilierom priemyselného plánu Európskej únie. Prvé výzvy pre projekty v oblasti NZIA by mali byť zo strany Európskej komisie vyhlásené v druhom kvartáli roku 2025.

V roku 2024 pokračovala príprava transpozície a následnej implementácie **Smernice o energetickej efektívnosti** do vnútroštátnej legislatívy v podobe prípravy zákona o energetickej efektívnosti. Smernica stanovuje povinnosti členských štátov pri plnení cieľov energetickej efektívnosti v konečnej a primárnej energetickej spotrebe, pri obnove verejných budov a vo výške úspor energie do roku 2030 a zavádza nový cieľ znižovania konečnej energetickej spotreby pre verejný sektor vrátane zavedenia nového zberu dát pre tento cieľ. Pokiaľ ide o sektor budov, implementácia smernice o energetickej efektívnosti sa výrazne dotkne verejného sektora aj domácností.

V máji 2024 nadobudla účinnosť revidovaná **Smernica o energetickej hospodárnosti budov**. Cieľom je zvýšiť mieru obnovy budov, zlepšiť informácie o energetickej hospodárnosti a udržateľnosti budov. Zavádza tiež povinné minimálne normy energetickej hospodárnosti, a to po posúdení vplyvu zohľadňujúcim rozsah ich pôsobnosti, časový rozvrh, postupné vykonávanie a sprievodné podporné politiky. Členské štáty musia začať vypracúvať prvé návrhy národných plánov obnovy budov, a to do decembra 2025.

Napriek tomu, že roky 2023 a 2024 priniesli **sektoru energetiky** istú úľavu, pretrvávali obavy o **bezpečnosť dodávok**. V roku 2024 preto pokračovala účinnosť troch núdzových nariadení prijatých na sklonku roka 2022, ktoré preukázali pozitívny dopad na trh s energiami. Konkrétne ide o **Nariadenie pre korekciu trhu s plynom**, ktoré umožňuje zasiahnuť v prípade, ak ceny dosiahnu úroveň, ktorá by mohla nepriaznivo ovplyvniť naše hospodárstva a občanov. Druhým predpisom je **Nariadenie o solidarite**, ktoré je nástrojom pre zabezpečenie solidarity medzi členskými štátmi Európskej únie pri dodávkach plynu v prípade núdzovej situácie s nedostatkom plynu v zimnom období a ktoré umožnilo spustiť energetickú platformu pre agregáciu dopytu plynu. Tento nástroj spoločne s **povinnosťou naplnenia zásobníkov plynu** pred vykurovacou sezónou je jedným z nástrojov pre zvýšenie bezpečnosti dodávok v Európskej únii. Tretím predpisom je **Nariadenie, ktorým sa stanovuje rámec na urýchlenie zavádzania energie z obnoviteľných zdrojov** prostredníctvom zjednodušovania a zrýchľovania povolovacích procesov pre určené skupiny projektov. Predĺženie účinnosti uvedených troch núdzových opatrení schválila Rada Európskej únie ešte koncom roka 2023.

V auguste 2024 nadobudlo účinnosť prepracované znenie **Smernice o plyne** a prepracované znenie **Nariadenia o plyne**. Nové pravidlá posilňujú úlohu obnoviteľných plynov v systéme zemného plynu a vytvárajú nový regulačný rámec pre špecializovanú vodíkovú infraštruktúru a trhy. V súčasnosti prebieha príprava implementácie **Nariadenia o znížovaní emisií metánu v odvetví energetiky**, ktoré nadobudlo účinnosť v auguste 2024. V súvislosti s rozvojom vodíka bolo v roku 2024 vydané delegované **Nariadenie pre obnoviteľné palivá nebiologického pôvodu** a pokračuje príprava delegovaného **Nariadenia pre nízkouhlíkové palivá**.

Príprava transpozície prebieha tiež v kontexte **balíka k reforme dizajnu trhu s elektrinou v Európskej únii** (ďalej len „EMDR“), ktorý zahŕňa zmeny **Smernice o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou**, **Nariadenia o vnútornom trhu s elektrinou**, **Nariadenia, ktorým sa zriaďuje Agentúra Európskej únie pre spoluprácu regulačných orgánov v oblasti energetiky** a **Nariadenia o integrite a transparentnosti veľkoobchodného trhu s energiou** (ďalej len „REMIT“). Tento balík bol reakciou na veľmi vysoké ceny a nestálosť na trhoch s elektrinou. Cieľom reformy je predovšetkým zabezpečiť, aby boli ceny elektriny menej závislé na volatilných cenách fosílnych palív, chrániť spotrebiteľov pred prudkými nárastmi cien, urýchliť zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie a zlepšiť ochranu spotrebiteľov. Balík tiež zavádza nové nástroje s cieľom zabezpečiť dlhodobú stabilitu pre investorov pri realizácii výstavby dekarbonizovaných zdrojov elektriny. **Nariadenie a Smernica k reforme trhu s elektrinou** nadobudli účinnosť v júli 2024.

Zároveň sa pripravuje transpozícia **Smernice o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov energie** (ďalej len „REDIII“). Smernica stanovuje minimálny podiel obnoviteľných zdrojov energie na hrubej konečnej spotrebe v Európskej únii v roku 2030 na 42,5% s cieľom urýchliť rozvoj obnoviteľných zdrojov energie a znížiť využívania fosílnych palív.

V septembri 2024 zorganizovala Európska komisia spolu s Českou republikou a Slovenskou republikou **17. Európske jadrové a energetické fórum**, ktoré bolo príležitosťou na rozsiahlu diskusiu o príležitostiach a rizikách jadrovej energie. Vo všeobecnosti vidieť obnovený záujem o jadrovú energetiku v celej Európe. Hlavnou témou fóra bola úloha jadrovej energie pri plnení klimatických, energetických a priemyselných cieľov Európskej únie do roku 2040 a s ňou spojené výzvy v oblasti financovania, jadrovej bezpečnosti, vnímania jadra verejnosťou a rozvoja malých modulárnych reaktorov.

Ťažiskovou témou v oblasti **jadrovej energetiky** boli v roku 2024 diskusie k návrhu rozhodnutia Rady, ktorým sa schvaľuje **nariadenie Komisie (Euratom) o uplatňovaní systému záruk spoločenstva Euratom k jadrovým materiálom**. Rokovania boli v júni ukončené prijatím kompromisného textu – politickej dohody.

Nemenej dôležitou témou je príprava na **8. posudzovacie zasadnutie k Spoločnému dohovoru o bezpečnom nakladaní s rádioaktívnym odpadom a bezpečnom nakladaní s vyhoretým palivom**, ktoré sa uskutoční v marci 2025 v sídle Medzinárodnej agentúry pre atómovú energiu (ďalej len „MAAE“). V tejto súvislosti vypracovalo Spoločenstvo Euratom príslušnú správu a zároveň sformulovalo otázky k národným správam tretích krajín.

Na zasadnutiach **Európskej skupiny dozorov pre jadrovú bezpečnosť** (ďalej len „ENSREG“) sa počas roka 2024 diskutovalo najmä o aktuálnej bezpečnostnej situácii v ukrajinských jadrových zariadeniach a odpočte realizovaných aktivít vykonávaných v spolupráci s MAAE. Pod záštitou ENSREG a v spolupráci s Európskou komisiou sa v Bruseli v júni 2024 konala 7. konferencia ENSREG o jadrovej bezpečnosti v Európe. Konferencia reflektovala na rastúci záujem o jadrovú energiu, najmä vo vzťahu k dekarbonizácii priemyselného sektora zavádzaním nových technológií, ako napríklad malých modulárnych reaktorov a reakcii jadrových dozorov na potreby licencovania nových technológií a medzinárodnej spolupráce a koordinácie prístupu k licencovaniu v novom kontexte. Diskutovalo sa aj o posilnení regionálnych jadrových kapacít, budovaní dôvery a transparentnosti smerom k zainteresovanej verejnosti či využitiu umelej inteligencie v oblasti jadra.

V priebehu roka 2024 sa uskutočnilo **druhé tematické posudzovanie zamerané na ochranu jadrových zariadení pred požiarmi** s cieľom zdieľať prevádzkové skúsenosti, preveriť opatrenia na ochranu jadrových zariadení pred požiarmi, identifikovať dobrú výkonnosť a oblasti na zlepšenie. Proces sa začal v predchádzajúcom roku vykonaním sebahodnotenia a vypracovaním a obhájením národnej hodnotiacej správy o požiarnej ochrane jadrových zariadení v Slovenskej republike. Výsledkom je hodnotiaca záverečná správa. Žiadne nové zistenia pre Slovensko, okrem tých čo Slovenská republika identifikovala v samohodnotení, neboli zistené. Ďalšie tematické posudzovanie bude o 6 rokov.

V máji 2024 Komisia zverejnila tretiu Správu o pokroku pri vykonávaní **Smernice o nakladaní s rádioaktívnym odpadom a vyhoretým jadrovým palivom** a o prognóze budúceho vývoja. Správa sa vzťahuje na roky 2018 – 2021. S rádioaktívnym odpadom a vyhoretým jadrovým palivom sa v členských štátoch nakladalo bezpečne a systém vlastného hodnotenia a medzinárodných partnerských hodnotení vedie k neustálemu zlepšovaniu nakladania s odpadom. Hlavnými otázkami, ktoré treba riešiť, sú kontrola a financovanie programov, ako aj preskúmanie a aktualizácia vnútroštátnych programov.

V rámci Európskej zelenej dohody pokračovali diskusie o revízii **Smernice o zdaňovaní energetických výrobkov a elektriny** s cieľom zosúladiť zdaňovanie energetických výrobkov a elektriny s politikami Európskej únie v oblasti energetiky, životného prostredia a klímy, čím by sa prispelo k úsiliu Európskej únie o zníženie emisií, a to prostredníctvom aktualizácie rozsahu energetických výrobkov, štruktúry sadzieb a racionalizácie využívania daňových výnimiek a daňových úľav členských štátov. Vzhľadom na citlivosť návrhu zatiaľ nedošlo k dosiahnutiu dohody, pričom rokovania budú pokračovať aj v roku 2025.

Slovenská republika pokračovala aj v presadzovaní **infraštruktúrnych projektov spoločného záujmu Európskej únie** (ďalej len „PCI“), pričom v prioritných oblastiach Prenos a uskladňovanie elektriny, inteligentné siete pre elektrinu sa na 1. zoznam PCI/PMI podľa revidovaného nariadenia TEN-E kvalifikovali všetky **kandidátske projekty Slovenska**. Konkrétne ide o projekty SK-CZ 1x400kV vedenia medzi Ladcami a Otrokovcami a projekt skladovania elektriny modernizáciou prečerpávacej vodnej elektrárne Čierny Váh s názvom SE Integrator. Na aktuálnom zozname sa nachádzajú oba slovenské smart-grid projekty, slovensko-český projekt ACON a slovensko-maďarský projekt Danube InGrid. V súčasnosti prebieha príprava 2. zoznamu PCI/PMI podľa revidovaného nariadenia TEN-E, ktorého súčasťou bude tiež kategória projektov zameraných na rozvoj vodíka a elektrolyzéro. Slovenská republika v tejto súvislosti podporuje projekt *Slovak Hydrogen Backbone*, ktorý má byť súčasťou projektu Stredoeurópskeho vodíkového koridoru s účasťou Nemecka, Českej republiky, Slovenskej republiky a Ukrajiny.

Začiatkom roka 2024 vstúpila do platnosti **Smernica o posilnení postavenia spotrebiteľov v rámci zelenej transformácie prostredníctvom lepšej ochrany pred nekalými praktikami a lepšieho informovania**. Smernica nadväzuje na Akčný plán pre obehové hospodárstvo a Nový program pre spotrebiteľov a jej hlavným cieľom je umožniť spotrebiteľom prijímať informované nákupné rozhodnutia s prihliadnutím na aspekty environmentálnych a sociálnych vplyvov za účelom podpory udržateľnej spotreby.

Rovnaký zámer, podpora udržateľnej spotreby, je obsahom **Smernice o spoločných pravidlách na podporu opravy tovaru**, ktorá nadobudla platnosť v prvej polovici roka 2024. Vzhľadom na aktuálny trend, kedy sa spotrebiteľia nesnažia tovar pri výskyte vady opraviť, ale vyberú si možnosť kúpy nového tovaru, cieľom smernice je podporiť prístup k opravárenským službám, a tým predĺžiť použiteľnosť tovarov.

V roku 2024 rovnako pokračovali rokovania k **Smernici o zdôvodňovaní a oznamovaní výslovných tvrdení týkajúcich sa životného prostredia**, ktorou sa majú prijať ďalšie ciele opatrenia na zamedzenie nepravdivých tvrdení týkajúcich sa životného prostredia (tzv. greenwashing). V júni 2024 bolo dosiahnuté všeobecné smerovanie a mandát na začatie rokovaní s Európskym parlamentom o príprave konečného textu.

Súčasťou Európskej zelenej dohody je aj **Chemická stratégia udržateľnosti** predstavujúca dlhodobú víziu politiky Európskej únie v oblasti chemikálií, ktorá usiluje o dosiahnutie netoxického životného prostredia do roku 2030. Európska únia už v súčasnosti má jeden z najkomplexnejších ochranných regulačných rámcov pre chemikálie, pričom **Nariadenie o registrácii, hodnotení, autorizácii a obmedzovaní chemikálií** (ďalej len „REACH“), **Nariadenie o klasifikácii, označovaní a balení látok a zmesí** (ďalej len „CLP“) a **Nariadenie o sprístupňovaní biocídnych výrobkov na trhu a ich používaní** (ďalej len „BPR“) patria medzi jeho základné piliere. Súčasťou opatrení vyplývajúcich zo stratégie sú aj **revízie nariadení REACH, CLP a Nariadenia o detergentoch** zamerané na podporu vývoja a zavádzania inovatívnych, bezpečných a udržateľných chemikálií a technológií a na zefektívnenie regulácie chemikálií. **Revízia nariadenia CLP** bola v októbri 2024 po dohode medzi Európskym parlamentom a Radou prijatá. Slovensko ju uvítalo, keďže má zabezpečiť vysokú úroveň ochrany ľudského zdravia a životného prostredia, ako aj voľný pohyb chemických látok, zmesí a prispieť k zvyšovaniu konkurencieschopnosti a inovácií. Avšak zavedenie nových tried nebezpečnosti do nariadenia CLP skôr ako do globálneho harmonizovaného systému na úrovni OSN môže viesť k vytváraniu prekážok vo svetovom obchode s chemikáliami vo vzťahu ku konkurencieschopnosti a voľnému pohybu látok, zmesí

a produktov. Preto za podstatné považujeme zosúladienie oboch systémov klasifikácie chemikálií. V uplynulom roku pokračovali diskusie o návrhu **Nariadenia o detergentoch a povrchovo aktívnych látkach**, ktorý zohľadňuje nový vývoj na trhu s inovatívnymi výrobkami a udržateľnými postupmi. **Revízia Nariadenia REACH** nebola v roku 2024 na programe Komisie. Vitáme preto informácie o jej pokračovaní v roku 2025 vzhľadom na potrebu regulačnej istoty a predvídateľnosti pre všetky zainteresované strany - regulátorov, priemysel, občanov Európskej únie, ako aj mimovládne organizácie.

Jednou z hlavných súčastí Európskej zelenej dohody je **Stratégia Európskej únie v oblasti biodiverzity do roku 2030**, v ktorej sa stanovujú ciele na ďalšiu ochranu prírody a biodiverzity. V októbri 2024 sa konala **Konferencia OSN o biodiverzite v kolumbijskom Cali**. Výsledkom rokovaní bolo prijatie 27 rozhodnutí, vrátane zásadných rozhodnutí o viacerých strategických, administratívnych a ekosystémových otázkach, ktoré majú pre Európsku úniu vysokú prioritu a ktoré pomôžu pri praktickej práci na ochrane prírody aj pri implementácii K-M GBF.

Slovenská republika podporuje opatrenia Európskej únie, ktorých hlavným zámerom je zastaviť stratu biodiverzity a degradáciu ekosystémov, zabezpečiť obnovu biodiverzity a ekosystémov ako aj ich služieb vo vhodnom rozsahu a zvýšiť náš príspevok k zamedzeniu straty biodiverzity v celosvetovom meradle. Slovensko začalo s prípravou aktualizovanej **Národnej biodiverzitnej stratégie a akčného plánu do roku 2030**, ktorá je v procese schvaľovania. Ich súčasťou sú úlohy zamerané na európsku sústavu chránených území Natura 2000, kde v roku 2024 bolo prioritou dopracúvanie a postupné schvaľovanie dokumentov starostlivosti o chránené územia a chránené druhy.

V roku 2024 bol prijatý návrh **Nariadenia o obnove prírody**. V súčasnosti sa pripravuje jednotný formát národných plánov obnovy prírody pre každý členský štát, ktorého termín schválenia je predpokladaný v prvom štvrtroku 2025.

V oblasti agendy lesov dominovala rokovaniam v rámci Rady Európskej únie téma návrhu **Nariadenia o monitorovaní rámci pre odolné európske lesy**. Cieľom návrhu je vytvorenie rámca pre monitoring lesov v Európskej únii, ktorý poskytne otvorený prístup k podrobným, presným, pravidelným, včasným a porovnateľným údajom o stave a vývoji lesov v Európskej únii vrátane údajov o ekosystémových službách, ktoré lesy poskytujú. Rámec monitorovania by mal umožniť zber a výmenu údajov o lesoch získaných kombináciou technológie diaľkového prieskumu Zeme a pozemných meraní. Návrh by mal brať do úvahy systémy zberu údajov, ktoré už existujú v členských štátoch (národné inventarizácie lesov a iné národné systémy zberu údajov o lesoch), čo by malo minimalizovať zvýšenú administratívnu záťaž.

V roku 2024 bolo tiež schválené **Nariadenie, ktorým sa zavádzajú nové moduly environmentálnych ekonomických účtov**. Cieľom je zvýšiť všeobecné povedomie o vplyvoch sociálno-ekonomických činností na životné prostredie a o prínose životného prostredia pre hospodárstvo a dobré životné podmienky. Ekosystémové účty slúžia ako prostriedok na predkladanie údajov o rozsahu a stave ekosystémových aktivít a o službách, ktoré poskytujú spoločnosti a hospodárstvu a majú za cieľ stanoviť hodnotu prírody a umožniť tým, aby sme si lepšie uvedomili, aké náklady vznikajú voči prírode.

Návrh **Smernice o monitorovaní a odolnosti pôdy** nadväzuje na Stratégiu Európskej únie v oblasti pôdy do roku 2030. Tá má dlhodobú víziu, v súlade s ktorou majú byť do roku 2050 všetky pôdy v zdravom stave. V roku 2024 prebiehali intenzívne rokovania o finálnej podobe

návrhu smernice, pričom v júni 2024 Rada Európskej únie prijala dohodu o všeobecnom smerovaní a v decembri 2024 sa uskutočnili trialógy s cieľom dosiahnuť politickú dohodu s Európskym parlamentom. Slovenská republika podporuje účel návrhu smernice, ktorým je vytvoriť súvislú monitorovaciu sieť pre všetky pôdy v Európskej únii, dosiahnuť zdravé pôdy do roku 2050 a udržiavať ich v zdravom stave tak, aby mohli poskytovať početné ekosystémové služby v rozsahu dostatočnom na naplnenie environmentálnych, sociálnych a ekonomických potrieb, predchádzať a zmierňovať dopady klimatickej zmeny a straty biodiverzity, zvyšovať odolnosť voči prírodným katastrofám, ako aj potravinovú bezpečnosť a zredukovať kontamináciu pôd na úroveň, ktorá nebude považovaná za škodlivú pre ľudské zdravie a pre životné prostredie.

Z pohľadu medzinárodnej angažovanosti Európskej únie s aktívnym zapojením sa Slovenskej republiky v otázkach politiky zmeny klímy bola významná aj **29. konferencia zmluvných strán Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy** v Baku.

V agende zmeny klímy pokračovala politická diskusia k **Oznámeniu o cielei Európy v oblasti klímy do roku 2040**. Toto oznámenie predstavuje zníženie čistých emisií skleníkových plynov o 90 % v porovnaní s úrovňami z roku 1990 ako odporúčaný cieľ do roku 2040. Slovenská republika s týmto návrhom nesúhlasí, keďže nie je kompatibilný s našimi projekciami. Podľa dekarbonizačného scenára, ktorý v roku 2050 dosahuje klimatickú neutralitu, dosiahne Slovenská republika v roku 2040 zníženie emisií skleníkových plynov o 85,4 % (avšak iba v prípade úplnej implementácie všetkých navrhovaných opatrení). Nový klimatický cieľ musí byť realistický, spoločensky akceptovateľný, ekonomicky realizovateľný a musí zodpovedať našim analytickým predpokladom.

Začiatkom roka 2024 boli ukončené rokovania s Európskym parlamentom k **Nariadeniu o CO2 štandardoch z ťažkých úžitkových vozidiel**. Cieľom prijatého nariadenia, ktoré tvorí súčasť balíka Fit for 55, je postupné zníženie emisií z nových kamiónov, autokarov, autobusov a návesov od roku 2030 vo výške 45 %, od roku 2035 vo výške 65 % a po roku 2040 vo výške 90 %. Pokiaľ ide o nové mestské autobusy, tie budú musieť byť všetky od roku 2035 bezemisné.

V roku 2024 boli ukončené aj rokovania k **Smernici o kvalite okolitého ovzdušia**. Hlavným cieľom revízie smernice je znížiť negatívne dopady znečistenia na ľudské zdravie a zabrániť 300 tisícom predčasným úmrtiam Európanov. Ide o prioritný návrh z pohľadu Európskej únie, ale aj Slovenska.

Prebiehali tiež rokovania k návrhu **Nariadenia o predchádzaní úniku plastového granulátu s cieľom znížiť znečistenie mikroplastmi**, v decembri Rada prijala všeobecné smerovanie k návrhu. Nariadenie prinesie reguláciu únikov a strát plastového granulátu nielen vo výrobných procesoch, ale aj v dodávateľskom reťazci. Prijatie tohto návrhu sa očakáva v roku 2025.

Rokovania pokračovali aj k návrhu **Nariadenia o požiadavkách na obehovosť konštrukcie vozidiel a o nakladaní s vozidlami po dobe životnosti**. Ambíciou návrhu je uľahčiť prechod automobilového sektora na obehové hospodárstvo vo všetkých fázach vozidla, od návrhu až po konečné spracovanie po skončení životnosti, s cieľom zachovania konkurencieschopnosti Európskej únie, nevyhnutnosti zohľadňovania uhlíkovej stopy pri požiadavkách na súčiastky vozidiel a pod. Slovenská republika, z dôvodu zamerania svojho hospodárstva a významného postavenia daného sektora v priemysle, považuje tento návrh za kľúčový.

V roku 2024 bolo prijaté **Nariadenie o preprave odpadov**. Hlavným cieľom revízie je zvýšiť úroveň ochrany životného prostredia a verejného zdravia, ktorá súvisí s vplyvmi nevyhovujúcej cezhraničnej prepravy odpadu.

V roku 2024 boli ukončené rokovania k návrhu **Nariadenia o obaloch a odpadoch z obalov**, ktorý predstavuje rozsiahly návrh pokrývajúci celý životný cyklus obalov, rieši požiadavky na uvedenie obalov na trh, udržateľnosť obalov, označovanie a informovanie, povinnosti hospodárskych subjektov, posudzovanie zhody, nakladanie s odpadmi a rozšírenú zodpovednosť výrobcov.

V uplynulom roku pokračovali rokovania o revízii rámcovej **Smernice o odpade so zameraním na potravinový odpad a textil**, pričom v júni bola prijatá dohoda o všeobecnom smerovaní. Cieľom je predloženie návrhu opatrení a cieľov v oblasti znižovania potravinového odpadu do konca roka 2030. Ambíciou návrhu je podpora zberu, recyklácie a opätovného použitia textilného odpadu, ako aj cieľ zavedenia separovaného zberu textilného odpadu do 1. januára 2025. Slovenská republika s ohľadom na Správu včasného varovania ohľadne možného nesplnenia cieľov v oblasti odpadov, podľa ktorej je v Slovenskej republike stále problémom výkonnosť odpadového hospodárstva a závislosť od skládkovania, bude pozorne sledovať pokračovanie diskusie k predmetnému návrhu.

V roku 2024 prebiehali rokovania k trom legislatívnym návrhom v rámci **Jednotného systému hodnotenia chemických látok**. Tento legislatívny balík je kľúčovým výsledkom Stratégie Európskej únie pre chemické látky. Cieľom je zaviesť postup posudzovania chemickej bezpečnosti založený na zásade „jedna látka – jedno posúdenie“. Návrh Komisie má zefektívniť posudzovanie chemických látok v rámci právnych predpisov Európskej únie, posilniť vedomostnú základňu o chemikáliách, zabezpečiť včasné odhalenie vznikajúcich chemických rizík a včasné prijatie opatrení v súvislosti s týmito rizikami. Významné úlohy sa prerozdedia medzi štyri agentúry Európskej únie, čím sa zabezpečí koherentné a transparentné posudzovanie bezpečnosti chemických látok používaných vo výrobkoch ako sú zdravotnícke pomôcky, hračky, potraviny, pesticídy a biocídy. V júni 2024 bol schválený mandát pre vyjednávanie s Európskym parlamentom.

Boli ukončené rokovania k novej **Smernici o čistení komunálnych odpadových vôd**. Smernica určuje povinnosť zabezpečiť kanalizačné systémy a primerané čistenie pre aglomerácie nad 1000 ekvivalentných obyvateľov a sprísňuje limity pre vypúšťanie živín. Súčasne sa pre veľké aglomerácie zavádza povinnosť odstraňovať mikropolutanty. Smernica stanovuje cieľ energetickej neutrality pre veľké aglomerácie a požaduje, aby energia využívaná v odvetví čistenia odpadovej vody zodpovedala energii z obnoviteľných zdrojov vyrobenej týmto odvetvím.

Pokiaľ ide o návrh **Smernice, ktorou sa určujú povinnosti monitorovania nebezpečných a prioritných látok v povrchových a podzemných vodách**, Slovensko má výhrady k časovému harmonogramu transpozície a implementácie smernice, ako aj k návrhu nízkych koncentrácií monitorovaných látok, ktoré nie je možné detegovať pri súčasnom laboratórnom vybavení väčšiny pracovísk v Európe. Rada prijala mandát na rokovanie s Európskym parlamentom v júni 2024, trialógy prebehnú pravdepodobne začiatkom roka 2025.

V auguste 2024 nadobudla účinnosť **Smernica o priemyselných emisiách**. V rámci nových tém ako sú obehové hospodárstvo v priemysle alebo priemyselná transformácia je Slovenská republika súčasťou projektov Európskej komisie ako člen pracovných skupín Green Deal a jeho

klúčovým výsledkom - Zero Pollution Action Plan. V súlade s týmito dokumentami vynakladá Slovenská republika snahu pri aplikácii prierezového prístupu k ochrane životného prostredia pri povoľovaní priemyselných prevádzok.

2.2. Európa pripravená na digitálny vek

V roku 2024 Európska únia a jej členské štáty úspešne našli dohodu v otázke tzv. **Aktu o umelej inteligencii** ako aj tzv. **Aktu o interoperabilnej Európe**. Došlo k posunu aj v rámci implementácie dátových predpisov (Akt o správe údajov a Akt o údajoch). Na národnej úrovni bol prijatý Vnútroštátny plán Digitálnej dekády Slovenskej republiky, ktorý sumarizuje doterajšie a navrhuje nové opatrenia na naplnenie digitálnych cieľov v zmysle politického programu Európskej únie „Cesta k digitálnemu desaťročiu do roku 2030“.

Akt o správe údajov (ďalej len „DGA“) je prvým zo súboru legislatívnych návrhov Európskej dátovej stratégie. Stanovuje nové pravidlá a mechanizmy pre dôveryhodné zdieľanie údajov. DGA umožní väčšie využitie údajov uchovávaných verejným sektorom a tiež uľahčí jednotlivcom a spoločnostiam sprístupnenie svojich údajov na dobrovoľnom základe. Na základe DGA bol zriadený Európsky dátovo inovačný výbor (ďalej len „EDIB“), ktorého úlohou je napomáhať rozvoju európskej dátovej ekonomiky.

DGA predchádzalo ďalšiemu významnému legislatívnemu návrhu z Európskej dátovej stratégie, a to **Aktu o údajoch** (ďalej len „DA“). DA stanovuje, kto a za akých podmienok môže pristupovať k údajom za účelom podpory zdieľania údajov v rámci súkromného sektora, pričom sa snaží v právnych vzťahoch súvisiacich so zdieľaním údajov docieľiť vyššiu mieru spravodlivosti, právnej istoty a transparentnosti. DA má horizontálny charakter a ďalej počíta s prijatím nadväzujúcej sektorovej legislatívy, ktorá vytvorí viaceré európske dátové priestory napríklad v oblasti zdravotníctva, mobility alebo kultúry. V roku 2024 začala zasadať neformálna skupina zložená z budúcich príslušných orgánov podľa DA. Slovensku sa do tejto skupiny tzv. frontrunners podarilo zapojiť a získava tak cenné informácie vo vzťahu k národnej implementácii tohto komplexného predpisu.

Akt o umelej inteligencii (ďalej len „AIA“), ambiciózny horizontálny právny rámec na reguláciu systémov umelej inteligencie s cieľom ochrániť bezpečnosť, zdravie a základné práva obyvateľstva a hospodárskych subjektov, nadobudol účinnosť v auguste 2024. Praktická aplikácia na úrovni Európskej únie aj členských štátov prináša mnohé výzvy. Súvisiacim medzinárodným dohovorom, ktorý v mene členských štátov na pôde Rady Európy rokovala Európska únia, je **Rámcový dohovor Rady Európy o umelej inteligencii a ľudských právach, demokracii a právnom štáte**, ktorý bol schválený a následne podpísaný Európskou komisiou v mene Európskej únie v septembri 2024. Oba právne záväzné nástroje, ktoré sa stali, resp. stanú súčasťou práva Európskej únie, boli priamo ovplyvnené Princípami Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj pre umelú inteligenciu, ktoré boli prijaté pod politickým vedením Slovenska v Rade Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj v roku 2019 a aktualizované pod pracovným vedením Slovenska v roku 2024.

Akt o interoperabilnej Európe (ďalej len „IEA“) vstúpil do platnosti v marci 2024 a jeho cieľom je zlepšiť nedostatočnú interoperabilitu verejných služieb poskytovaných členskými štátmi či orgánmi Európskej únie. Venuje sa pritom nie len technickej, ale aj sémantickej a právnej úrovni interoperability. Okrem štruktúr na úrovni Európskej únie, ktoré budú podporovať vývoj riešení interoperability, vytvorí aj povinnosť vykonať posúdenie

interoperability pri vývoji nových alebo výrazne pozmenených transeurópskych verejných služieb.

V rámci politického programu **Cesta k digitálnemu desaťročiu do roku 2030** (ďalej len „Digitálna dekáda“), ktorým sa stanovuje mechanizmus monitorovania a spolupráce medzi Európskou komisiou a členskými štátmi pri dosahovaní cieľov digitálneho desaťročia prebehol uplynulý rok legislatívny proces na prijatie Vnútroštátneho plánu digitálnej dekády Slovenskej republiky. Tento dokument predstavil analýzu súčasného stavu naprieč štyrmi dimenziami digitálnej dekády, ktorými sú digitálne zručnosti a špecialisti na informačné a komunikačné technológie, digitálna infraštruktúra, digitálna transformácia podnikov a digitalizácia verejných služieb, ako aj plánovaný príspevok Slovenska na naplnenie digitálnych cieľov do roku 2030.

V oblasti telekomunikácií boli v roku 2024 ukončené rokovania a bolo prijaté **Nariadenie o gigabitovej infraštruktúre** (ďalej len „GIA“), ktorého cieľom je uľahčiť a stimulovať zavádzanie vysokokapacitných sietí, a to podporovaním spoločného využívania existujúcej fyzickej infraštruktúry a umožnením efektívnejšieho zavádzania novej fyzickej infraštruktúry, aby sa takéto siete dali zaviesť rýchlejšie s nižšími nákladmi. Nariadenie sa v plnej miere začne uplatňovať v novembri 2025.

Na decembrovej Rade členské štáty jednohlasne prijali **závery Rady k Bielej knihe**, ktoré vyjadrujú politickú pozíciu k vízii Európskej komisie o budúcnosti rozvoja telekomunikácií, ako prilákať kapitál do telekomunikačného sektora, zlepšiť konektivitu v Európskej únii a posilniť odolnosť a bezpečnosť telekomunikačnej infraštruktúry s poukazaním na to, že infraštruktúra je kľúčová pre konkurencieschopnosť hospodárstva Európskej únie. Pozornosť bola venovaná aj **najnovšiemu vývoju v Svetovej telekomunikačnej únii** (ďalej len „ITU“). Úzka spolupráca medzi Európskou úniou a ITU je dôležitá a ITU za ostatné dva roky dostala od členských štátov Európskej únie veľkú podporu. V uplynulom roku sa venovala téme ľudských práv v súvislosti so situáciou na Ukrajine, investíciám do digitálnej infraštruktúry, odolnosti a zelenej digitálnej iniciatívy. Okrem toho sa pozornosť zamerala aj na výsledky **Svetového telekomunikačného štandardizačného zhromaždenia** (ďalej len „WTSA-24“), ktoré sa konalo v októbri 2024 v Indii (Dillí). WTSA-24 prinieslo dobrý výsledok pre Európsku úniu aj vďaka dobrej spolupráci medzi Európskou úniou a Európskou konferenciou poštových a telekomunikačných administratív, ako aj spolupráci s podobne zmýšľajúcimi krajinami.

V roku 2024 boli prijaté **Nariadenie a Smernica o núdzových postupoch posudzovania zhody, predpoklad zhody, prijímanie spoločných špecifikácií a dohľad nad trhom v dôsledku núdzovej situácie na vnútornom trhu**. Do príslušnej sektorovej legislatívy v súvislosti s krízovou situáciou sa prostredníctvom týchto predpisov zavádza uprednostnenie posudzovania zhody výrobkov označených za dôležité v krízovej situácii, vydávanie výnimiek, možnosť použitia medzinárodných a vnútroštátnych noriem, ak nie sú k dispozícii harmonizované normy, uprednostnenie činností dohľadu nad trhom v krízovej situácii, možnosť prijímania dobrovoľných alebo povinných technických špecifikácií Komisiou pre dotknuté výrobky prostredníctvom delegovaných aktov.

V roku 2024 sa začali implementačné práce na tzv. **Balíčku o digitalizácii justície**. Balíček zabezpečí dostupnosť a využívanie elektronických prostriedkov komunikácie v cezhraničných prípadoch medzi súdmi a inými orgánmi a právnickými a fyzickými osobami v civilných i trestných konaniach. Implementuje sa aj tzv. európske elektronické prístupové miesto, cez ktoré budú fyzické a právnické osoby môcť robiť podania, podávať žaloby a žiadosti, zasielať a prijímať procesné informácie a inak komunikovať s príslušnými orgánmi.

Významným krokom v oblasti **digitalizácie obchodného práva** je schválenie Smernice o ďalšom rozšírení a zdokonalení využívania digitálnych nástrojov a postupov v oblasti práva obchodných spoločností v decembri 2024. Smernica adaptuje právo obchodných spoločností na fungovanie v digitalizovanom svete, pričom rozširuje súbor údajov, ktoré by mali byť dostupné cez systém prepojenia obchodných registrov (ďalej len „BRIS“) o údaje o osobných spoločnostiach. Smernica tiež harmonizuje pravidlá kontroly údajov pri zápise do obchodného registra.

Počas roka 2024 Európska komisia pokračovala v práci na presadzovaní nových digitálnych právnych predpisov prijatých v predchádzajúcom funkčnom období vrátane **Nariadenia o digitálnych službách** (ďalej len „DSA“) a **Nariadenia o digitálnych trhoch** (ďalej len „DMA“). Prioritnou oblasťou Európskej komisie v roku 2024 bol vo výkone dohľadu všeobecný zámer zvýšiť dôveru v rámci online priestoru.

Od marca 2024 Európska komisia začala formálne konania proti niekoľkým nadnárodným platformám na základe DSA. Pokračovala tiež v dezignovaní ďalších subjektov, ktoré spĺňajú kritériá na klasifikáciu ako „veľmi veľké online platformy a online vyhľadávače“. Európska komisia akcentuje potrebu úzkej spolupráce s **národnými koordinátormi**, ktorí sú kľúčoví pri monitorovaní a presadzovaní pravidiel DSA v celoeurópskom kontexte. V podmienkach Slovenskej republiky výkon dohľadu zabezpečuje Rada pre mediálne služby, ktorá bola v júli 2024 určená ako slovenský koordinátor digitálnych služieb. Spoločné fórum národných koordinátorov členských štátov a Európskej komisie predstavuje **Európsky výbor pre digitálne služby**. Diskusie vo výbore sa orientujú na najnovší vývoj a činnosti presadzovania DSA.

V roku 2024 pokračovala Európska komisia vo významných opatreniach na presadzovanie **DMA**, predovšetkým tým, že označila viaceré veľké digitálne platformy za „strážcov prístupu“, vydala usmernenia o požiadavkách na dodržiavanie, monitorovanie ich dodržiavania, ako aj vytvorenie mechanizmov presadzovania, vrátane pokút a sankcií platformám a začala šetrenie viacerých nadnárodných platforiem.

V podmienkach Slovenskej republiky sa novelou Zákona o ochrane hospodárskej súťaže implementovalo Nariadenie DMA do slovenského právneho poriadku. Nové podporné úlohy a povinnosti plní Protimonopolný úrad Slovenskej republiky od mája 2024. Európska komisia spolupracuje s vnútroštátnymi orgánmi pre hospodársku súťaž s cieľom zabezpečiť koordinovaný prístup k presadzovaniu DMA vo všetkých členských štátoch Európskej únie. Pretrvávajúcim úsilím ostáva regulovať spravodlivú hospodársku súťaž a inovácie na digitálnom vnútornom trhu Európskej únie, hoci viaceré platformy podali od nadobudnutia účinnosti DMA viaceré právne námietky na Súdny dvor Európskej únie.

V októbri 2024 bola prijatá **Smernica o zodpovednosti za chybné výrobky**. Cieľom smernice je prispôsobiť pravidlá zodpovednosti za škodu spôsobenú chybným výrobkom digitálnemu svetu, aby sa zabezpečila vysoká úroveň účinnej ochrany spotrebiteľa, rovnaké podmienky pre všetky podniky a súčasne, aby sa zabránilo vysokým nákladom a rizikám pre malé a stredné podniky či startupy. Okrem toho má za cieľ zabezpečiť premietnutie povahy a rizík výrobkov v digitálnom veku a obehovom hospodárstve do pravidiel zodpovednosti a zabezpečiť právnu istotu lepším zosúladením ustanovení s novým legislatívnym rámcom Európskej únie, s pravidlami týkajúcimi sa bezpečnosti výrobkov, ako aj judikatúrou týkajúcou sa zodpovednosti za výrobky.

V oblasti **kybernetickej bezpečnosti** sa rok 2024 vyznačoval najmä dokončovaním rozbehnutej legislatívnej činnosti v spojitosti s očakávaným ukončením legislatívneho cyklu. V prvom polroku sa ukončila politická diskusia k návrhu **Nariadenia o riadených bezpečnostných službách** (ďalej len „CSA+“), ktoré tvorilo súčasť kybernetického balíčka predstaveného Európskou komisiou v apríli 2023. Z dôvodu administratívnych komplikácií a nedostatku kapacít prekladateľov sa nakoniec CSA+, ako aj druhý návrh tohto balíčka **Nariadenie k opatreniam na posilnenie solidarity a kapacít v Únii na odhaľovanie kybernetických hrozieb a incidentov, prípravu a reakciu na ne** dostali do procedúry korigenda, čoho dôsledkom bolo záverečné schvaľovanie až v novom Európskom parlamente a Rade Európskej únie počas maďarského predsedníctva. Do procedúry korigenda sa dostal aj návrh **Nariadenia o horizontálnych požiadavkách kybernetickej bezpečnosti pre produkty s digitálnymi prvkami**, pričom bol podobne formálne uzatvorený až na jeseň 2024.

Iný dôležitý návrh s presahmi do oblasti digitálnej agendy, ktorý sa týkal **Nariadenia o stanovení rámca pre európsku digitálnu identitu**, sa rovnako dokončil v prvom polroku 2024. Zavedením aktualizovaných pravidiel elektronickej identifikácie vrátane európskej peňaženky digitálnej identity sa vytvorí pevný a právne nespochybniteľný základ spoločného digitálneho priestoru v Európskej únii.

Slovensko ciele väčšiny zmieňovaných spisov počas celého roka 2024 aktívne podporovalo. Schválením uvedenej legislatívy sa posilní úroveň kybernetickej bezpečnosti v Európskej únii, zvýši sa spotrebiteľská ochrana pri kúpe a využívaní rozličných softvérových a hardvérových produktov s digitálnymi prvkami a taktiež sa vytvorí predpoklad pre celounijné overovanie identity občanov. Slovensko sa zdržalo pri hlasovaní o návrhu CSA+, ktorý považuje za duplicitný k existujúcej právnej úprave.

Na úrovni komitologických výborov v zmysle už prijatej sekundárnej legislatívy Európskej únie, najmä revidovanej Smernice o opatreniach na zabezpečenie vysokej spoločnej úrovne kybernetickej bezpečnosti v Únii (ďalej len „NIS2“), aktu o kybernetickej bezpečnosti (ďalej len „CSA“), či inej relevantnej legislatívy sa NBÚ zúčastňovalo diskusií o implementácii jednotlivých opatrení. Po odbornej diskusii s členskými štátmi Komisia v októbri 2024 prijala prvé vykonávacie nariadenie, ktoré sa týka požiadaviek na bezpečnostné opatrenia a bližšie určenie významného incidentu vo vzťahu k poskytovateľom digitálnych služieb a poskytovateľom dôveryhodných služieb v zmysle smernice NIS2. Tento vykonávací akt podrobne uvádza opatrenia na riadenie rizík v oblasti kybernetickej bezpečnosti, ako aj prípady, pri ktorých by sa incident mal považovať za závažný, pričom spoločnosti zabezpečujúce digitálnu infraštruktúru a služby by ho mali nahlásiť vnútroštátnym orgánom. Ďalšiu sériu vykonávacích aktov v zmysle nariadenia eIDAS2 prijala Komisia v novembri 2024. Tieto vykonávacie predpisy priblížili referenčné štandardy, technické špecifikácie a súvisiace procedúry potrebné pre implementáciu európskej peňaženky digitálnej identity.

V rámci aktivít v komitologických výboroch si osobitnú pozornosť zaslúžila aj príprava kandidátskych schém kybernetickej bezpečnosti EUCC (spoločné kritériá) a EUCS (cloudové schémy), z ktorých sa v priebehu roka 2024 práve EUCC dostalo do praxe. Príprava EUCS sa z politických dôvodov dočasne pozastavila.

V oblasti **kybernetickej diplomacie**, ktorá obsahovo presahuje do domén Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky a Spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky, sa aktivity sústredili prevažne na koordináciu spoločných pozícií Európskej únie pre rokovania Pracovnej skupiny s otvoreným koncom pre bezpečnosť a využívanie informačných a komunikačných technológií pri OSN, či na diskusie ku **Globálnemu digitálnemu paktu** a tiež k novému

Dohovoru o boji proti počítačovej kriminalite. Slovensko sa tiež zapojilo do **kybernetických dialógov** s tretími partnerskými krajinami, osobitne s USA, Veľkou Britániou, či Japonskom a zúčastnilo sa cvičenia aplikácie Súboru nástrojov kybernetickej diplomacie v praxi. V kontexte vyhodnocovania neustálych kybernetických hrozieb Slovensko spolupracovalo s ostatnými členskými štátmi, Európskou službou pre vonkajšiu činnosť (EU Intelligence and Situation Centre), agentúrou ENISA, či Tímom reakcie na núdzové počítačové situácie v európskych inštitúciách, orgánoch a agentúrach a zúčastnilo sa prípravy **nových sankčných kybernetických zoznamov** pre dotknuté fyzické osoby. Aktívne sa tiež zapojilo do procesu prípravy strategického materiálu k zaujatiu pozície Európskej únie voči pokročilým aktérom hrozieb, ako aj strategického materiálu ohľadom pozície Európskej únie v oblasti kybernetickej bezpečnosti v krajinách západného Balkánu.

2.3. Hospodárstvo, ktoré pracuje v prospech ľudí

Na podporu rozvoja jednotného trhu Európskej únie Európska rada v roku 2023 vyzvala na predloženie nezávislej **správy na vysokej úrovni o budúcnosti jednotného trhu**. Európska komisia prípravou správy poverila bývalého talianskeho premiéra **Enrica Lettu**, ktorý ju predložil v apríli 2024. E. Letta vo svojej správe predstavil rôzne opatrenia na ďalšie prehĺbenie a integráciu jednotného trhu spôsobom odolným voči budúcnosti (nasmerovanie verejných a súkromných zdrojov na spravodlivú, zelenú a digitálnu transformáciu výroby, zlepšenie prístupu k štátnej pomoci, voľný pohyb výskumu, posilnenie rozmeru jednotného trhu pre /finančné/ služby, energetiku a elektronické komunikácie, zmiernenie administratívnej záťaže, vypracovanie európskeho kódexu obchodného práva, vytvorenie nástroja solidarity pri rozširovaní Európskej únie a iné).

V oblasti jednotného trhu pokračovala činnosť pracovnej skupiny Európskej komisie **Single Market Enforcement Task Force** (ďalej len „SMET“), ktorá vyhladáva závažné prekážky na jednotnom trhu s cieľom ich odstránenia alebo aspoň zjednodušenia, čím sa má zlepšiť fungovanie jednotného trhu pre podnikateľov a občanov. V roku 2024 úspešne ukončila projekt zjednodušenia povoľovania inštalácií zariadení na získavanie energie z obnoviteľných zdrojov (podarilo sa odstrániť mnohé prekážky v členských štátoch), určitý úspech sa dosiahol aj pri zjednodušovaní pravidiel a povinností pri vysielaní pracovníkov do iného členského štátu pri cezhraničnom poskytovaní služieb. Úspešný bol tiež projekt zisťovania diskriminácie podľa čísla bankového účtu IBAN (najmä diskriminácie zahraničných čísiel IBAN), kde sa zistilo len málo porušení legislatívy Európskej únie. Koncom roka sa spustilo niekoľko nových projektov na rok 2025 (pravidlá otvárania bankových účtov, zjednodušovanie schvaľovania biopesticídov a pod.). Činnosť SMET už preukázala konkrétne výsledky v praxi. Slovenská republika jej činnosť podporuje a zapája sa do jej projektov.

V roku 2024 bolo schválené **Nariadenie, ktorým sa stanovuje rámec opatrení týkajúcich sa núdzovej situácie na vnútornom trhu a jeho odolnosti** (Akt o núdzovej situácii na vnútornom trhu a jeho odolnosti, ďalej len „IMERA“), ktorého cieľom je zabezpečiť nepretržitý pohyb základného tovaru, služieb a osôb v celej Európskej únii počas krízy. Zabezpečuje tiež, aby boli kritické dodávky k dispozícii vždy, keď Európska únia čelí núdzovej situácii. Podnetom pre prijatie nariadenia boli problémy s dodávkami rôznych tovarov počas nedávnych kríz (pandémia COVID-19 a vojenský konflikt na Ukrajine), ktorými bol negatívne zasiahnutý jednotný trh. IMERA má predvídať možné hrozby pre jednotný trh, pomôcť v koordinácii a komunikácii medzi členskými štátmi, Európskou komisiou a hospodárskymi subjektami a plynulejšie zvládnuť krízu na jednotnom trhu. IMERA má pomôcť v čase krízy predchádzať

vzniku prekážok vo voľnom pohybe v rámci jednotného trhu, narušeníu jeho fungovania či prehlbovanie nedostatku tovaru a služieb, ktoré sú v krízovej situácii veľmi dôležité.

Európska únia sa snažila systematicky budovať robustné a odolné hospodárstvo, ktoré zabezpečí konkurencieschopnosť a dlhodobú prosperitu pre všetkých Európanov. To si vyžadovalo **integrovateľný prístup** vo všetkých oblastiach s **cieľom zvýšiť produktivitu, odolnosť, spravodlivosť a udržateľný rast** v celej Európskej únii. **Európsky semester** poskytuje na tento účel koordinačný rámec sociálno – ekonomických politík, ktorý zahŕňa aj **implementáciu Mechanizmu obnovy a odolnosti** a programov politiky súdržnosti. Schválené Plány obnovy a odolnosti členských štátov, ako aj ich revízie (vrátane zapracovania kapitol REPowerEU) spolu s programami politiky súdržnosti sú príležitosťou reagovať na štrukturálne výzvy identifikované v kontexte Európskeho semestra v rozpočtovej, hospodárskej a sociálnej oblasti, ako aj v oblasti klímy, energetiky a politiky zamestnanosti. Osobitú pozornosť venoval Európsky semester v roku 2024 téme **konkurencieschopnosti a podpore produktivity**, a to najmä v súvislosti s vysokými cenami energií a závislosti od dovozu ruských fosílnych palív. V odporúčaníach pre jednotlivé krajiny na rok 2024 a 2025 už okrem zdôrazňovania investícií potrebných pre znižovanie závislosti od fosílnych palív a zvyšovania konkurencieschopnosti Európska komisia odporučila členským štátom odstrániť prekážky brániace súkromným a verejným investíciám podporiť priaznivé podnikateľské prostredie a rozvíjať zručnosti potrebné na zelenú a digitálnu transformáciu. V neposlednom rade odporučila aj investície do výskumu a inovácií.

V apríli 2024 vstúpil do platnosti **nový rámec správy ekonomických záležitostí**. Stalo sa tak po tom, čo Európska komisia v apríli 2023 navrhla najambicióznejšiu a najkomplexnejšiu reformu pravidiel správy ekonomických záležitostí Európskej únie od následkov hospodárskej a finančnej krízy. Hlavnými cieľmi nového rámca je posilniť udržateľnosť dlhu členských štátov a podporovať udržateľný a inkluzívny rast vo všetkých členských štátoch prostredníctvom reforiem na podporu rastu a prioritných investícií. Rámec pomáha zvýšiť konkurencieschopnosť Európskej únie a lepšie ju pripraviť na budúce výzvy tým, že podporuje pokrok smerom k zelenému, digitálnemu, inkluzívnemu a odolnému hospodárstvu. V centre nového rámca boli **nové strednodobé fiškálno-štrukturálne plány**. Slovenská republika predložila Európskej komisii svoj strednodobý plán v októbri 2024, kde stanovila fiškálne ciele, reformy, investície a opatrenia na riešenie makroekonomických nerovnováh počas 4-ročného obdobia fiškálnej úpravy.

Pokiaľ ide o **rozpočet Európskej únie na rok 2024**, šlo v poradí o štvrtý ročný rozpočet v rámci súčasného viacročného finančného rámca Európskej únie na obdobie 2021-2027. Slovenská republika je od vstupu do Európskej únie v pozícii čistého prijímateľa prostriedkov z rozpočtu Európskej únie. **Do konca roka 2024 bola alokovaná čiastka pre Slovenskú republiku vo výške 2 452 mil. eur** (1 237 mil. eur z rozpočtu Európskej únie a 1 215 mil. eur z Plánu obnovy a odolnosti). **Odvody Slovenska** do rozpočtu Európskej únie za rok 2024 boli vo výške **984 mil. eur**, z čoho vyplýva že príjmy z Európskej únie pre Slovenskú republiku prevýšili odvody do rozpočtu Európskej únie o 1 468 mil. eur. **Celková čistá finančná pozícia Slovenska** voči Európskej únii za obdobie **od vstupu do Európskej únie** týmto dosiahla úroveň **23,9 mld. eur**.

Európska komisia v septembri 2024 predložila návrh **balíka finančnej pomoci pre Ukrajinu**. Návrh nadväzoval na dohodu krajín G7 z júna 2024 poskytnúť Ukrajine dodatočnú finančnú asistenciu vo výške 50 mld. dolárov vo forme úverov s využitím mimoriadnych výnosov z imobilizovaných aktív Centrálny banky Ruska (ďalej len „iniciatíva ERA“). Pre úspech

iniciatívy bolo dôležité, aby bol balík legislatívnych návrhov schválený do konca roku 2024 a mohol tak využiť rezervu z rozpočtu Európskej únie. Súčasťou návrhu je zriadenie a operacionalizácia **Nástroja pre spoluprácu v oblasti úverov**, ktorý umožní využitie výnosov z imobilizovaných aktív Centrálnej banky Ruska na splácanie pôžičiek Európskej únie a partnerských krajín G7 pre Ukrajinu. **Európska únia sa na iniciatíve ERA zaviazala podieľať formou makrofinančnej pomoci** (dlhodobý finančný nástroj Európskej únie) **do maximálnej výšky 35 mld. eur. Balík finančnej pomoci pre Ukrajinu bol schválený Radou v písomnej procedúre v októbri 2024. Na konci roku 2024 boli sfinalizované všetky práce na iniciatíve ERA**, vrátane prijatia rozhodnutia o uvoľnení prostriedkov (tzv. release decision), čo umožnilo spustiť plánovanú implementáciu počas roku 2025 a postupné vyplácanie prostriedkov v jednotlivých tranžiach. Vzhľadom na vstup USA do iniciatívy sa príspevok zo strany Európskej únie v rámci iniciatívy ERA znížil na 18,1 mld. eur. Prostriedky by mali byť vyplatené v plnej výške v priebehu roku 2025.

V roku 2024 pokračovali práce v rámci rokovaní o **balíku o jednotnej mene**, ktorý obsahuje návrh Nariadenia o eurobankovkách a eurominciach ako zákonnom platidle, čím posilňuje štatút zákonného platidla pre euro hotovosť a návrh Nariadenia o zavedení digitálneho eura, ako aj návrh Nariadenia o poskytovaní služieb v digitálnom eure poskytovateľmi platobných služieb zaregistrovanými v členských štátoch, ktorých menou nie je euro. **V oblasti platobných služieb** pokračovali v roku 2024 diskusie o návrhoch Smernice o platobných službách a službách elektronických peňazí na vnútornom trhu a Nariadenia o platobných službách na vnútornom trhu.

V lete 2024 bolo dosiahnuté všeobecné smerovanie k legislatívnemu **balíku na úpravu a posilnenie existujúceho rámca Európskej únie pre krízové riadenie bánk a ochranu vkladov** so zameraním na stredné a menšie banky. Predložený návrh predstavil širokú škálu nástrojov, pomocou ktorých by mal byť zabezpečený efektívnejší rámec riešenia krízového riadenia bánk pri zachovaní finančnej stability členských štátov a ochrane daňovníkov a vkladateľov. Práce na tomto balíku možno považovať za súčasť dokončovania bankovej únie.

V prvej polovici roku 2024 sa podarilo dosiahnuť politickú dohodu s Európskym parlamentom na legislatívnych návrhoch zameraných na **boj proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu** (ďalej len „AML/CFT balík“), ktorého cieľom je zlepšiť odhaľovanie podozrivých transakcií a činností a odstrániť nedostatky, ktoré páchatelia používajú na legalizovanie svojich nezákonných príjmov a financovanie teroristických aktivít a zaviesť dohľad nad AML/CFT na úrovni Európskej únie.

V prvej polovici roku 2024 bola taktiež dosiahnutá dohoda s Európskym parlamentom k návrhu **Nariadenia o transparentnosti a integrite činností týkajúcich sa environmentálnych ratingov, sociálnych ratingov a ratingov v oblasti správy a riadenia** (ďalej len „ratingy ESG“), ktorého cieľom je zvýšiť kvalitu informácií o ratingoch ESG, a to najmä zlepšením transparentnosti charakteristík a metodík ratingov ESG.

V sektore kapitálového trhu v roku 2024 výrazne rezonovala téma **Únie kapitálových trhov**. Pri diskusiách o prioritách do budúcnosti Únie kapitálových trhov sa ministri financií členských štátov zamerali predovšetkým na identifikáciu oblastí, ktoré majú najväčšiu šancu dosiahnuť politický pokrok v krátkodobom až strednodobom horizonte. V marci 2024 bolo Európskou radou prijaté vyhlásenie o budúcnosti Únie kapitálových trhov. Na účely ďalšieho inštitucionálneho cyklu Únie kapitálových trhov by sa mala Únia kapitálových trhov premenovať na Úniu investícií a úspor.

Taktiež pokračovali práce a diskusie k návrhu **Nariadenia, pokiaľ ide o rozsah pravidiel pre referenčné hodnoty**, používanie referenčných hodnôt poskytnutých správcom so sídlom v tretej krajine v Únii a určité požiadavky na podávanie správ, ktorého hlavným cieľom je zníženie počtu referenčných hodnôt v rozsahu pôsobnosti práva Európskej únie a následne aj regulačnú záťaž pre väčšinu správcov referenčných hodnôt, ako aj pre používateľov. Koncom roka 2024 prešiel tento návrh nariadenia do finálneho štádia politických rokovaní s Európskym parlamentom. Počas roka 2024 prebiehali rokovania aj k návrhu **Nariadenia o rámci pre prístup k finančným údajom**, ktorého hlavným cieľom je vytvoriť podmienky pre rozvoj zdieľania zákazníckych dát s cieľom podporiť rozvoj finančných inovácií. Do konca roka 2024 sa predpokladá dosiahnutie všeobecného prístupu v rámci rokovaní na úrovni Rady Európskej únie.

V priebehu roka 2024 prebiehali diskusie k **Retail Investment Package**, ktorý pozostáva z návrhu Nariadenia pokiaľ ide o dokument s kľúčovými informáciami a z návrhu Smernice pokiaľ ide o pravidlá Únie na ochranu retailových investorov. Cieľom uvedeného balíka bude zabezpečiť, aby právny rámec pre retailové investície dostatočne posilňoval postavenie retailových investorov, a v konečnom dôsledku tak vytváral podmienky potrebné na zvýšenie ich účasti na kapitálových trhoch.

V oblasti **priamych daní** pokračovali práce na viacerých otvorených iniciatívach zameraných na boj proti agresívnemu daňovému plánovaniu, vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam a daňovým únikom ako aj odbúravanie administratívnej záťaže daňovníkov.

V záujme zefektívnenia a bezpečnejšieho fungovania procedúry zrážkovej dane vo vzťahu k cezhraničným investíciám, bola schválená **Smernica o rýchlejšej a bezpečnejšej úľave pri nadmerných zrážkových daniach**.

Zároveň prebiehali rokovania k návrhom na odstraňovanie bariér na vnútornom trhu zo strany 27 rozličných daňových systémov, ktorým čelia podniky a malí a strední podnikatelia pri cezhraničnom výkone obchodných činností. Išlo najmä o návrhy **Smernice BEFIT** (rámec pre zdaňovanie príjmov právnických osôb) a **Smernice HOT** (daňový systém ústredia pre mikropodniky, malé a stredné podniky) a návrh **Smernice o transferovom oceňovaní**. Diskusie sa venovali aj starším návrhom, ako napr. Smernici zameranej proti zneužívaniu tzv. **schránkových spoločností** na daňové účely.

V oblasti **externej daňovej stratégie** Európskej únie boli vykonané dve pravidelné aktualizácie zoznamu Európskej únie nespolupracujúcich jurisdikcií na daňové účely, ktorý v súčasnosti obsahuje 11 jurisdikcií.

Z hľadiska **administratívnej spolupráce a transparentnosti** Európska komisia v októbri 2024 zverejnila návrh Smernice Rady o administratívnej spolupráci v oblasti daní (ďalej len „Smernica DAC9“). Návrh smernice rozširuje podmienky administratívnej spolupráce v oblasti priameho zdaňovania a prináša zjednodušenie pre nadnárodné spoločnosti pri plnení ich oznamovacích povinností.

V oblasti dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“) pokračovali diskusie k celému balíku **„DPH v digitálnom veku“** (ďalej len „ViDA“). Počas prvého polroku 2024 sa podarilo dorokovať a uzavrieť dve časti balíka, a to oblasť digitálneho oznamovania údajov v reálnom čase z elektronickej faktúry a jedna registrácia na DPH. V tretej časti balíka, stanovujúcej nové pravidlá zdanenia DPH v platformovej ekonomike pre krátkodobé ubytovanie a osobnú

prepravu, bolo dosiahnutie kompromisu ťažšie, avšak aj táto oblasť sa nakoniec úspešne uzavrela. Politická dohoda na všetkých častiach balíka sa dosiahla v novembri 2024.

S cieľom zabezpečiť efektívnosť procesu uplatňovania **oslobodenia od dane pre vybrané osoby** (medzinárodné organizácie, diplomatov a pod.) a jeho digitalizáciu predložila Európska komisia v júli 2024 **balík o elektronickom certifikáte pre uplatnenie oslobodenia** pre vybrané osoby. Tento balík reaguje na narastajúce požiadavky digitalizácie a nutnosť znížiť administratívne zaťaženie podnikov. Výsledkom bude nahradenie súčasnej papierovej verzie potvrdenia o oprávnení na oslobodenie od dane novým elektronickým potvrdením. Politická dohoda na balíku o elektronickom certifikáte sa dosiahla v decembri 2024.

Okrem toho sa v oblasti DPH naďalej diskutovalo o návrhu **Smernice o DPH**, ktorý sa týka elektronického obchodu s tovarom dovážaným z tretích krajín prostredníctvom elektronických rozhraní a zmien v súvislosti s odstránením prahu 150 eur pre oslobodenie dovozu tovaru z tretích krajín od cla a rozšírenie rozsahu existujúcich zjednodušení pre výber DPH pri predaji dovážaného tovaru.

V **oblasti spotrebných daní** v rámci Európskej zelenej dohody (balík Fit for 55) sa už v roku 2021 začalo pracovať na revízii **Smernice o zdaňovaní energie** (ďalej len „ETD“) s cieľom zosúladiť zdaňovanie energetických produktov a elektriny s politikami Európskej únie v oblasti energetiky, životného prostredia a klímy, čím by sa prispelo k úsiliu Európskej únie o zníženie emisií. V mnohých oblastiach sa dosiahol pokrok, avšak aj po intenzívnej technickej diskusii k návrhu ETD sa nepodarilo dosiahnuť politickú dohodu vo všetkých častiach, pretože vo vnímaní niektorých členských štátov dochádza k podstatnému upusteniu od klimatických cieľov oproti pôvodnému návrhu Komisie.

V roku 2024 pokračovala diskusia k legislatívnym návrhom **tvoriacim reformu colnej únie**, a to k návrhu Nariadenia, ktorým sa ustanovuje Colný kódex Únie a Colný orgán Európskej únie, ktorý je nosným pilierom reformy. Cieľom reformy colnej únie je prispôsobiť rámec colnej únie v nadväznosti na nové výzvy a zmeny v oblasti fungovania medzinárodného obchodu, prispôsobiť sa zmenám v dodávateľských reťazcoch a lepšie chrániť finančné záujmy Európskej únie a jej členských štátov s ohľadom na bezpečnosť, ochranu a presadzovanie širokého spektra sektorových politík týkajúcich sa dovozu a vývozu tovaru.

V roku 2024 bola schválená **Smernica o viacnásobných hlasovacích právach v akcionárskych štruktúrach**, ktorá sa zameriava na zatriktívnenie verejných kapitálových trhov pre spoločnosti z Európskej únie. Cieľom smernice je umožniť niektorým spoločnostiam zaviesť akcie s viacnásobným hlasovacím právom pri vstupe na rastový trh.

Pokračovali rokovania o návrhu **Smernice o harmonizácii niektorých aspektov insolvenčného práva**. Významný pokrok bol dosiahnutý koncom roka, kedy Rada prijala čiastočné všeobecné smerovanie pre štyri hlavy návrhu (odporovateľnosť, vyhľadávanie majetku v konkurze, zodpovednosť štatutárov za včasné podanie návrhu na konkurz a opatrenia na zvýšenie efektívnosti). Slovenská republika návrh s niektorými výhradami podporuje.

Otázky **demografie ako tretieho prechodu, európskej konkurencieschopnosti, nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily** dominovali v roku 2024 v agende zamestnanosti, sociálnej politiky, zdravia a ochrany spotrebiteľa. Zároveň bol rok 2024 venovaný zhodnoteniu končiacieho legislatívneho cyklu Európskej komisie 2019 – 2024 a nastaveniu priorít v sociálnej agende budúcej Európskej komisie. Za päť uplynulých rokov sa dosiahol pokrok vo

viacerých oblastiach, a to najmä prijatím niekoľkých legislatívnych aktov ako napr. Smernice o primeraných minimálnych mzdách v Európskej únii, Smernice na podporu zosúladenia rodinného a pracovného života, Smernice o transparentnosti v odmeňovaní a Smernice o zlepšení rodovej vyváženosti riadiacich pracovníkov spoločností kótovaných na burze, ale aj prijatie Smernice, ktorou sa ustanovuje európsky preukaz osoby so zdravotným postihnutím a európsky parkovací preukaz pre osoby so zdravotným postihnutím, spolu so Smernicou, ktorou sa rozširuje pôsobnosť na občanov tretích krajín, Smernice o požiadavkách na prístupnosť výrobkov a služieb. Tieto legislatívne akty Európskej únie boli doplnené rôznymi odporúčaniami Rady v kontexte prístupu tzv. soft law.

Výrazným posunom v agende zamestnanosti a sociálnych vecí bolo schválenie **Smernice o zlepšení pracovných podmienok v oblasti práce pre platformy**. Cieľom smernice je zlepšenie pracovných podmienok a sociálnych práv ľudí pracujúcich prostredníctvom platforiem, ako aj podpora podmienok na zabezpečenie udržateľného rastu digitálnych pracovných platforiem v Európskej únii.

Bolo dosiahnuté všeobecné smerovanie revízie **Smernice o zriaďovaní európskych zamestnaneckých rád**. Cieľom revízie je zlepšiť účinnosť rámca pre informovanie a porady so zamestnancami na nadnárodnej úrovni. Nie sú ním dotknuté pravidlá a postupy Európskej únie a členských štátov týkajúce sa účasti zamestnancov na riadení na vnútroštátnej úrovni.

V druhom polroku prebiehali intenzívne rokovania k tzv. balíku o stážach, ktorý obsahuje dva návrhy, a to návrh **Smernice o stážach**, ktorého cieľom je zlepšiť pracovné podmienky pre stážistov a bojovať proti vydávaniu riadnych pracovnoprávných vzťahov za stáže a návrh odporúčania Rady týkajúci sa posilneného rámca kvality pre stáže. Nepodarilo sa dosiahnuť dohodu na všeobecnom smerovaní.

Politicky významným bol januárový Samit sociálnych partnerov v belgickom Val Duchesse, ktorý vyvrcholil prijatím spoločnej deklarácie belgického predsedníctva, Európskej komisie a európskych sociálnych partnerov. Na základe deklarácie Európska komisia predložila **Akčný plán zameraný na riešenie nedostatku pracovných síl a zručností**.

K posilňovaniu sociálnej dimenzie Európskej únie aj naďalej prispievajú diskusie k prioritám v politikách zamestnanosti a sociálnych vecí na obdobie rokov 2024-2029 v súvislosti s avizovaným novým akčným plánom na vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv (ďalej len „AP EPSP“), ako aj k zlepšeniu implementácie **rámca sociálnej konvergenzie**. Práve **preskúmanie AP EPSP** a návrh nových opatrení na úrovni Európskej únie na dosiahnutie hlavných cieľov Európskej únie do roku 2030 v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby bolo jedným z hlavných politických výstupov konferencie na vysokej úrovni v La Hulpe v apríli 2024. Napriek politickému tlaku na chýbajúcich signatárov deklarácie však Rada nedosiahla potrebný konsenzus. Kľúčovým posolstvom pri novom AP EPSP bude podpora nových zručností v kontexte digitálnej a zelenej tranzície a celoživotného vzdelávania, spravodlivej mobility a aktivovania neaktívnych skupín na trhu práce.

Nezabudlo sa ani na dôležitosť **sociálnej ekonomiky** ako efektívneho nástroja regionálneho rozvoja, spoločenskej integrácie a zvýšenie kvality života aj v menej rozvinutých regiónoch a diskusia k tomuto na Slovensku relatívne novému právnomu inštitútu prebehla i na politickej úrovni.

S cieľom **chrániť práva mobilných pracovníkov** a podporiť spravodlivú hospodársku súťaž medzi spoločnosťami, najmä malými a strednými podnikmi, je kľúčové zlepšiť cezhraničné presadzovanie práva Únie v oblasti mobility pracovnej sily a riešiť súvisiace zneužívanie.

V súvislosti s pracovnou mobilitou sme si v roku 2024 pripomenuli **5. výročie vzniku Európskeho orgánu práce** (ďalej len „agentúra ELA“), ktorý vznikol v roku 2019 s cieľom prispieť k lepšiemu fungovaniu európskeho vnútorného trhu v oblasti zamestnanosti a pracovnej mobility, a tým posilniť spravodlivosť a dôveru vo vnútorný trh. Takisto sme si v roku 2024 pripomenuli **30 rokov fungovania siete EURES** (európske služby zamestnanosti v rámci Európskej únie a krajín Európskeho hospodárskeho priestoru) a do budúcnosti spustenie nového nástroja tzv. **Okruh talentov Európskej únie**, ktorý bude prvou celoúniijnou platformou zameranou na uľahčenie medzinárodného náboru pracovníkov a poskytovanie príležitostí pre uchádzačov o zamestnanie s nízkou, strednou a s vysokou kvalifikáciou z tretích krajín. Pôjde o dobrovoľný nástroj pre zainteresované členské štáty.

V oblasti **priemyselného vlastníctva** prebiehali v roku 2024 rokovania k jednotlivým návrhom patentového balíka. Do fázy trialógov sa dostali rokovania k návrhu **Nariadenia o udeľovaní nútených licencií** na patenty v krízových situáciách. Diskusie boli iniciované aj o revízii právnych predpisov o dodatkových ochranných osvedčeniach pre lieky a o dodatkových ochranných osvedčeniach pre prípravky na ochranu rastlín. V závere roka 2024 nadobudli platnosť dva legislatívne akty týkajúce sa reformy ochrany dizajnov Európskej únie.

Rok 2024 bol kľúčový na zabezpečenie riadneho **ukončovania programov európskych štrukturálnych a investičných fondov** (ďalej len „EŠIF“) **v programovom období 2014 - 2020**. Uhrádzanie žiadostí o platbu prijímateľom na národnej úrovni formou administratívneho ukončenia kontinuálne prebiehalo počas celého roka 2024, čo bolo možné vďaka prijatiu novej európskej **legislatívy STEP** vo februári 2024 - **Platformy strategických technológií pre Európu**, súčasťou ktorej sú viaceré flexibility v oblasti politiky súdržnosti a práve jedna z nich umožnila predĺženie obdobia na vyúčtovanie výdavkov programového obdobia 2014 – 2020 o jeden rok. Do 13. decembra 2024 dosiahla Slovenská republika za všetky fondy alokované v uvedenom období čerpanie na národnej úrovni 17,09 mld. eur, čo predstavuje 102,17 % z celkovej alokácie.

Rok 2024 bol zároveň **druhým rokom implementácie** po schválení strategických dokumentov na využívanie **fondov politiky súdržnosti Európskej únie pre programové obdobie 2021 – 2027**. V tomto roku pokračovala implementácia programového obdobia 2021-2027. V rámci Programu Slovensko, ktorý je investičným nástrojom pre rast životnej úrovne obyvateľov a zvyšovanie konkurencieschopnosti Slovenskej republiky, bolo za rok 2024 (do 13.12.2024) vyhlásených **243 výziev** na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok (ďalej len „NFP“) v objeme 8,46 mld. eur, čo predstavuje 67,19 % z investícií Programu Slovensko v programovom období 2021 – 2027. Súčasne za to isté obdobie bolo podpísaných **1 100 zmlúv** o poskytnutí NFP vo výške 3,72 mld. eur a čerpanie na národnej úrovni vzrástlo o 344,16 mil. eur.

V marci 2024 nadobudlo účinnosť nariadenie, ktorým sa zriaďuje **Platforma strategických technológií pre Európu** (ďalej len „STEP“) s cieľom podporiť európsky priemysel a investície do kritických technológií v Európe v troch odvetviach (digitálne a špičkové technologické inovácie, čisté technológie efektívne využívajúce zdroje a biotechnológie) prostredníctvom existujúcich programov a fondov Únie.

V októbri 2024 predstavila Európska komisia návrh legislatívneho **balíka RESTORE**, ktorým reaguje na povodne v strednej a východnej Európe, v Španielsku a požiare v Portugalsku. Jeho cieľom je úprava nariadení, ktorými sa riadi Európsky fond regionálneho rozvoja, Kohézny fond a Európsky sociálny fond plus v programovom období 2021 – 2027 a Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka pre obdobie 2014-2022. Návrh neprináša dodatočné zdroje, ale navrhuje nové flexibility v rámci existujúcich nariadení s cieľom poskytnúť členským štátom možnosť efektívnejšieho využitia existujúcich fondov na riešenia dôsledkov prírodných katastrof.

Diskusia o podobe a prioritách **politiky súdržnosti Európskej únie po roku 2027** prebieha na európskej úrovni intenzívne už od roku 2023. Slovensko začalo proces národných konzultácií k budúcnosti politiky súdržnosti v apríli 2024 stretnutím expertnej **pracovnej skupiny Partnerstvo pre politiku súdržnosti** združujúcej vyše 80 reprezentatívnych zástupcov sociálno-ekonomických partnerov. V rámci konzultačného procesu k politike súdržnosti po roku 2027 zrealizovalo Slovensko v roku 2024 niekoľko aktivít, ktoré boli zavŕšené konferenciou „Národné kohézne fórum“. Cieľom konzultačného procesu a diskusií je pripraviť participatívnym spôsobom **Východiskovú pozíciu Slovenska k politike súdržnosti Európskej únie po roku 2027**, ktorá je predpokladom presadzovania slovenských záujmov na európskej úrovni.

V januári 2024 odštartovali diskusie k **strategickému dialógu o budúcnosti poľnohospodárstva v Európskej únii**. Finálny výstup niekoľkých diskusí predstavovala správa o strategickom dialógu, ktorá načrtla základné výzvy a príležitosti v oblasti poľnohospodárstva pre nasledujúce obdobie. V kontexte budúceho smerovania európskeho poľnohospodárstva vnímame z pohľadu Slovenska ako kľúčové **zachovanie tradičného modelu Spoločnej poľnohospodárskej politiky** (ďalej len „SPP“), založeného na zachovaní dvoch pilierov. Tento model zdôrazňuje nezastupiteľnú úlohu SPP pri podpore konkurencieschopného, odolného a udržateľného poľnohospodárstva, lesníctva, potravinárstva a rozvoja vidieka.

V nadväznosti na výsledky strategického dialógu boli v decembri schválené závery Rady, ktoré definujú základné princípy **budúcej podoby SPP po roku 2027**. Tieto závery obsahujú odkaz na spravodlivé prerozdelenie priamych platieb, pričom ich vyrovnanie naprieč členskými štátmi je pre Slovenskú republiku prioritou. Podpora by mala zabezpečiť stabilné príjmy poľnohospodárov a zároveň ich motivovať k plneniu cieľov zelenej transformácie. Budúce nastavenie viacročného finančného rámca musí zabezpečiť dostatočné finančné zdroje na pokrytie všetkých výziev vrátane rozšírenia Európskej únie. Zároveň je potrebné reflektovať na ciele Európskej únie, pričom prioritou zostáva vyrovnanie priamych platieb medzi členskými štátmi a zabezpečenie stabilných a spravodlivých príjmov pre farmárov.

V oblasti dopravy v roku 2024 vstúpilo do platnosti revidované **Nariadenie o usmerneniach pre rozvoj transeurópskej dopravnej siete** (ďalej len „TEN-T“), ktoré patrí medzi kľúčové opatrenia Európskej zelenej dohody a Stratégie pre udržateľnú a inteligentnú mobilitu. Cieľom je vybudovať účinnú celoeurópsku multimodálnu sieť železníc, vnútrozemských vodných ciest, príbrežných námorných trás a ciest, ktoré sú prepojené s mestskými uzlami, námornými a vnútrozemskými prístavmi, letiskami a terminálmi v celej Európskej únii.

V rámci balíka opatrení na ekologizáciu nákladnej dopravy v priebehu tohto roka pokračovali diskusie k štyrom legislatívnym návrhom. Návrh **Smernice o kombinovanej doprave**, ktorého cieľom je zvýšiť udržateľnosť nákladnej dopravy zlepšením konkurencieschopnosti intermodálnej nákladnej dopravy v porovnaní s výlučne cestnou dopravou. Zatiaľ sa však

nepodarilo dosiahnuť taký kompromisný text, ktorý by podporila väčšina členských štátov. Otázka odstránenia prekážok a poskytnutia silnejších stimulov na zavádzanie technológií s nulovými emisiami a zariadení na úspory energie v odvetví ťažkých úžitkových vozidiel, uľahčenie intermodálnej prepravy a objasnenie pravidiel využívania dlhších a/alebo ťažších vozidiel v cezhraničnej preprave bola súčasťou rokovaní o návrhu **Smernice o hmotnostiach a rozmeroch**, ktorému Slovenská republika v predloženej podobe nevyjadruje podporu. V oblasti železničnej dopravy bolo v júni prijaté všeobecné smerovanie k návrhu **Nariadenia o využívaní kapacity železničnej infraštruktúry**, ktorého cieľom je zlepšenie riadenia železničnej dopravy prostredníctvom efektívnejšieho využívania existujúcej kapacity a procesu jej pridelovania. Slovenská republika návrh podporuje. Pre poľské predsedníctvo pôjde o jednu z priorít, ambíciou je dosiahnutie dohody s Európskym parlamentom v trialógoch. Posledným návrhom balíka je návrh **Nariadenia o započítavaní emisií skleníkových plynov z dopravných služieb**, ktorého cieľom je znížiť emisie skleníkových plynov z dopravných služieb vďaka zavedeniu a využívaniu porovnateľných a spoľahlivých údajov o emisiách zo všetkých dopravných módov. Slovensko návrh podporuje.

V oblasti **multimodálnej dopravy** prebiehali rokovania k návrhom balíka o mobilite cestujúcich, ktorého cieľom je zjednodušiť regulačný rámec práv cestujúcich a zvýšiť odolnosť voči krízam. Balík pozostáva z návrhu **Nariadenia o právach cestujúcich v kontexte multimodálnych ciest**, ktorého cieľom je zabezpečiť primeranú úroveň ochrany cestujúcich, a to doplnením už existujúcich pravidiel, aby mali cestujúci podobnú úroveň ochrany, ak počas cesty prestupujú medzi jednotlivými druhmi dopravy. Druhý návrh sa zameriava na **presadzovanie práv cestujúcich v Únii** (ďalej len „návrh Omnibus“) a za cieľ si kladie stimulovať využívanie diaľkovej osobnej prepravy. V decembri boli k obojmu návrhom prijaté všeobecné smerovania, ktoré Slovenská republika podporila. Súčasťou balíka je aj návrh na zmenu **Smernice o balíku cestovných služieb**.

V rámci **leteckej dopravy** v decembri 2024 vstúpili do platnosti nové pravidlá **Nariadenia o implementácii jednotného európskeho neba**, ktoré má za cieľ zefektívniť spôsob, akým je európsky vzdušný priestor organizovaný a riadený, a to prostredníctvom reformy odvetvia poskytujúceho letecké navigačné služby. Okrem toho z diskusií o uvedenom návrhu Omnibus vyplynula potreba obnovenia rokovaní k revízii **Nariadenia o spoločných pravidlách systému náhrad a pomoci cestujúcim pri odmietnutí nástupu do lietadla**. Počas decembrovej Rady prebehla politická diskusia o potrebe tejto revízie. Slovenská republika podporuje aktualizáciu pravidiel. Dôležitým bude hľadanie rovnováhy medzi zabezpečením vysokej úrovne práv cestujúcich a dopadom na dopravcov.

Pokiaľ ide o **dohody medzi Európskou úniou a tretími krajinami v oblasti leteckej dopravy**, v septembri 2024 došlo k pozastaveniu procesu podpisu a uzatvorenia komplexnej dohody o leteckej doprave s Ománom. V roku 2024 boli Slovenskou republikou ratifikované letecké dohody Európska únia-Ukrajina, Európska únia-Katar a Európska únia-ASEAN a v decembri 2024 boli postúpené dve žiadosti o vyhotovenie ratifikačných listín k leteckým dohodám Európska únia-Island-Nórsko a USA-Európska únia-Island-Nórsko.

V oblasti **námornej dopravy** prebiehali v roku 2024 medziinštitucionálne rokovania k štyrom legislatívnym návrhom v rámci balíka v oblasti námornej bezpečnosti, ktorých cieľom je zvýšenie úrovne námornej bezpečnosti a ochrany morského prostredia. Podarilo sa dosiahnuť finálne dohody na konečnom znení k jednotlivým návrhom. Pokiaľ ide o piaty návrh z balíka, revízia **Nariadenia o Európskej námornej bezpečnostnej agentúry**, v júni bolo prijaté všeobecné smerovanie. V oblasti **vnútrozemskej vodnej dopravy** bola v júni prijatá pozícia

Rady k revízii **Smernice o harmonizovaných riečnych informačných službách**, ktorej čo najskoršie prijatie podporuje aj Slovenská republika.

V oblasti **technickej harmonizácie motorových vozidiel** bola v roku 2024 venovaná pozornosť finálnej podobe **Nariadenia Euro 7**, ktoré nadobudlo účinnosť v máji. Išlo o politicky citlivý návrh, v ktorom bolo pre Slovenskú republiku podmienkou realistické nastavenie termínov pre ukončenie registrácie vozidiel neplniacich toto nariadenie, aby ich bol priemysel schopný splniť. Ďalšou z ústredných tém v oblasti typového schvaľovania bolo prijatie **Nariadenia o schvaľovaní necestných pojazdných strojov prevádzkovaných na verejných pozemných komunikáciách**, cieľom ktorého je vyplniť legislatívnu medzeru v oblasti necestných pojazdných strojov, ktoré doposiaľ neboli harmonizované. Slovenská republika tento návrh nepodporila kvôli nesúhlasu s delegovaním právomoci na Európsku komisiu, keďže technické požiadavky sú národnou kompetenciou členských štátov.

Slovenská republika sa aktívne zapojila do procesu dosiahnutia dohody na finálnom znení revízie **Nariadenia o harmonizovaných podmienkach uvádzania stavebných výrobkov na trh** počas trialógov s Európskym parlamentom. Návrh je zameraný na zlepšenie fungovania procesu normalizácie, dostupnosti informácií súvisiacich so životným prostredím a s bezpečnosťou výrobkov, environmentálne a bezpečnostné požiadavky na výrobky zahrnuté do technických špecifikácií v rámci tzv. harmonizovanej zóny a zjednodušenie fungovania dohľadu nad trhom.

Európska komisia informovala o **výsledkoch štúdie o budúcnosti poštového sektora**, ktorá bola vypracovaná na základe rozhodnutia Rady. Štúdia definuje päť budúcich scenárov pre poštový sektor Európskej únie s časovým horizontom do roku 2040 s cieľom identifikovať kľúčové výzvy a zlyhania trhu a zmapovať potenciálne politické riešenia. Štúdia naznačuje najmä potrebu riešenia finančnej udržateľnosti univerzálnej služby a zabezpečenie rovnakých podmienok pre všetkých aktérov v poštovom sektore s tým, že minimálna úroveň univerzálnej služby bude aj v budúcnosti potrebná, aspoň pre zraniteľných používateľov.

2.4. Silnejšia Európa vo svete

V priebehu roka sa aj v oblasti Spoločnej bezpečnostnej a zahraničnej politiky realizovali **prípravy na nový inštitucionálny cyklus Európskej únie**. Novou podpredsedníčkou Európskej komisie/vysokou predstaviteľkou pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku sa od decembra 2024 stala Kaja Kallas. Prebiehali diskusie o **zlepšovaní fungovania zahraničnej politiky Európskej únie**, vrátane prípravy na reformu Európskej únie, ktorá sa bude dotýkať aj oblasti spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky. Slovenská republika sleduje tieto diskusie aj prostredníctvom Skupiny priateľov pre efektívne rozhodovanie, v ktorej pôsobí ako pozorovateľ.

Slovenská republika v roku 2024 pokračovala v aktívnom pôsobení v spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politike Európskej únie v kontexte aktuálnych globálnych výziev, najmä pokračujúcej vojny na Ukrajine, konfliktu na Blízkom východe, ale aj vývoja v európskom susedstve všeobecne.

V júni 2024 sa v Luxemburgu uskutočnilo rokovanie **prvej medzivládnej konferencie s Ukrajinou, čím sa otvorili prístupové rokovania do Európskej únie**. Slovensko ako dlhodobý podporovateľ politiky rozširovania uvítalo začatie prístupových rokovaní s Ukrajinou

a zdôraznilo, že išlo o úvodný krok a Ukrajina musí vytrvať v reformnou úsilí. Následne sa v júli začal bilaterálny skrining, ktorý by mal trvať do novembra 2025. Európska komisia v rámci tzv. rozširovacieho balíčka na jeseň hodnotila pokrok Ukrajiny v prijímaní reforiem. Ukrajina plnila kroky na základe odporúčania Európskej komisie. Napriek vojne posilňovala integritu súdnictva, anti-korupčný a inštitucionálny rámec, ako aj legislatívu na ochranu práv osôb patriacich k národnostným menšinám. Avšak Ukrajina by sa mala aj naďalej zamerať na systémové riešenie korupcie a na boj proti organizovanému zločinu. Je potrebné posilniť ochranu základných práv, reformovať verejnú správu a pokročiť s decentralizáciou. Ukrajina ratifikovala Rímsky štatút medzinárodného trestného súdu, je potrebné ho zosúladiť s národnou legislatívou.

Vojna na Ukrajine predstavovala aj v roku 2024 pre slovenskú bezpečnosť a zahraničnú politiku jednu z najzásadnejších výziev. V súlade s programovým vyhlásením sa preto vláda aktívne usilovala o **hľadanie mierového riešenia** a konzistentne na pôde Európskej únie vyjadrovala svoje principiálne stanovisko podporujúce zvrchovanosť a územnú celistvosť Ukrajiny v súlade s ustanoveniami medzinárodného práva a Charty OSN. Slovenská republika aj v roku 2024 pôsobila v rámci spoločného vyšetrovacieho tímu zriadeného za účelom vyšetrenia a trestnoprávneho postihu vojnových zločinov na Ukrajine.

V súlade s programovým vyhlásením vlády Slovenská republika **dôsledne posudzovala všetky opatrenia na podporu Ukrajiny prijímané na úrovni Európskej únie aj z pohľadu svojich národných záujmov** s cieľom zabezpečiť, aby prijaté opatrenia neproporčne nepoškodzovali slovenské národné hospodárstvo, podniky, občanov či energetickú bezpečnosť.

Príkladom je úspešné presadenie **predĺženia výnimky pre Slovensko na vývoz produktov z ruskej ropy do Českej republiky o šesť mesiacov**, ktoré bolo schválené na zasadnutí Rady v decembri 2024. Slovensko takisto pokračovalo v konzistentnom poskytovaní všestrannej humanitárnej a technickej pomoci Ukrajine s výnimkou dodávok smrtiaceho vojenského vybavenia z vládnej úrovne.

Pokrok vo vzťahu s Ukrajinou bol zaznamenaný prostredníctvom **predĺženia Dohody medzi Európskou úniou a Ukrajinou o cestnej nákladnej doprave**, ktorá čiastočne nahrádza potrebu prepravných kvót a povolení v dvojstranných dohodách medzi členskými štátmi Európskej únie a Ukrajinou. V rokovaníach o predĺžení dohody sa Slovenskej republike podarilo presadiť niektoré kľúčové body pre slovenských dopravcov.

V roku 2024 prijala Európska únia **právny rámec, ktorý umožňuje využitie mimoriadnych výnosov** súkromných finančných spoločností, ktoré spravujú **imobilizovaný majetok ruskej centrálnej banky**, na ďalšiu podporu Ukrajiny (tzv. windfall profits). Podľa prijatých pravidiel bude 95% výnosov zo zmrazených aktív ruskej centrálnej banky smerovať do rozpočtu Európskej únie a budú využité pre Mechanizmus úverovej spolupráce pre Ukrajinu. Zvyšných 5% bude vyčlenených na vojenskú podporu Ukrajine prostredníctvom Európskeho mierového nástroja vrátane prostriedkov na nesmrtiacu vojenskú pomoc.

K rozvoju hospodárskej spolupráce medzi Ukrajinou a členskými štátmi Európskej únie, ako aj k posilneniu politických a bezpečnostných väzieb prispievajú naďalej aj **Koridory solidarity**, ktoré umožňujú prepravu tovarov z Ukrajiny do Európskej únie a naopak. Slovenská republika podporuje zachovanie Koridorov solidarity a ich postupné včlenenie do siete TEN-T. Tento prístup umožní rýchlejšie a efektívnejšie reagovanie na krízové situácie a zároveň podporí prehlbenie európskej integrácie Ukrajiny a Moldavska.

Na úrovni vlády Slovenskej republiky bol v októbri minulého roku prijatý dokument s názvom **Rámec zapojenia Slovenskej republiky do obnovy Ukrajiny**, ktorý nastavil pravidlá pre slovenské subjekty pre efektívne zapojenie do obnovy Ukrajiny, ktorá bude pre Slovensko a naše podnikateľské subjekty významnou investičnou a hospodárskou príležitosťou.

Slovenská republika a Ukrajina podpísali na **spoločnom rokovaní vlád v Michalovciach** v apríli 2024 cestovnú mapu a dohodli sa na realizácii troch vlajkových infraštruktúrnych projektov. Jedným z nich je projekt rekonštrukcie a modernizácie elektrickej prenosovej sústavy medzi **Veľkými Kapušanmi a Mukačevom**. Tento projekt by mal okrem iného prispieť k zvýšenej prenosnej kapacite elektrickej energie dodávanej z Európskej únie na Ukrajinu. Slovenská republika tak zároveň bude môcť pokračovať a v prípade potreby zvyšovať núdzové dodávky elektriny na Ukrajinu a prispievať tak k posilneniu jej energetickej bezpečnosti. Projekt navyše podporuje aj **energetickú bezpečnosť východného Slovenska**, ktoré je nateraz bez vlastného zdroja elektrickej energie.

Druhým projektom je **priame železničné spojenie medzi Kyjevom a Bratislavou**, ktoré zlepšuje cezhraničné prepojenie a podporuje ekonomickú spoluprácu medzi oboma krajinami. Prvý vypravený vlak prišiel do Bratislavy a zároveň do Kyjeva dňa **15. decembra 2024**.

Tretí projekt sa zameriava na zvýšenie dopravnej priepustnosti medzi Slovenskou republikou a Ukrajinou na hraničnom priechode **Vyšné Nemecké - Užhorod**. Aktivita v tomto projekte zahŕňa získanie licencie a implementáciu digitálneho systému, ktorý by slúžil na kontinuálne zníženie náporu na hraničné priechody medzi Slovenskom a Ukrajinou, či **preskúmavanie a výstavba odstavňových plôch** pre cestnú nákladnú dopravu. Cieľom je posilňovanie kapacity pre tranzit v rámci tzv. „Koridorov solidarity“ a z dlhodobého hľadiska pre obchodný tok medzi Ukrajinou a Európskou úniou cez Slovensko.

K ostatným projektom môžeme zaradiť aj realizáciu strategickej investície **diaľnice D1 Bidovce – štátna hranica s Ukrajinou**, výstavbu rýchlostnej cesty R4 „Via Carpatia“ do Poľska smerom na Ľvov, modernizáciu intermodálnych prekladísk v Čiernej a Tisou a Dobrej. Koncom októbra podala Slovenská republika **prvú projektovú žiadosť** o čerpanie finančných prostriedkov pre rozvojové a investičné aktivity na Ukrajine prostredníctvom slovenských subjektov z rozpočtu Európskej únie, konkrétne z II. piliera Nástroja pre Ukrajinu – tzv. **Ukraine Investment Framework** (Investičného rámca pre Ukrajinu). Táto žiadosť prešla v decembri 2024 technickým hodnotením zo strany Európskej komisie. Aktuálne je zaradená na oficiálne schvaľovanie, ktoré sa uskutoční vo februári 2025.

V súlade s programovým vyhlásením vlády Slovenskej republiky prístup k **sankčnej politike Európskej únie** zohľadňoval **domáce ekonomické a obchodné záujmy** s ohľadom na hodnotenie dopadov reštriktívnych opatrení Európskej únie na obchod a ekonomiku. V priebehu roku 2024 prijala Európska únia tri balíky reštriktívnych opatrení voči Rusku cielené na ďalšie oslabovanie jeho vojenských spôsobilostí viesť vojnu proti Ukrajine (13., 14. a 15. sankčný balík). V roku 2024 bol vytvorený nový sankčný režim Európskej únie zameraný na postihovanie destabilizačných aktivít Ruska vo svete. Slovensko v rámci rokovaní v Rade Európskej únie presadilo vyradenie slovenského občana zo sankčného zoznamu. Slovenská republika tiež uspela pri požiadavke predĺžiť možnosť vyvážať výrobky z ruskej ropy do Českej republiky na obdobie ďalších 6 mesiacov.

Slovenská republika vníma **proces rozširovania Európskej únie** ako dôležitú geostrategickú investíciu do mieru, stability, bezpečnosti a prosperity celej Európy. V tomto kontexte sa aktívne zasadzovala za to, aby si Európska komisia aj v novom inštitucionálnom cykle (2024-2029) stanovila proces rozširovania ako jednu zo svojich priorít. Slovensko dlhodobo vystupuje

ako zástanca **vyváženého prístupu v rámci rozširovacieho procesu voči východným partnerom a západnému Balkánu** a podporuje proces rozširovania založený na prísnej ale férovej kondicionalite a princípe vlastných zásluh, ktoré sú nevyhnutným predpokladom udržania jeho kredibility. Slovenská republika takisto podporuje koncept tzv. graduálnej integrácie, ktorého cieľom je zrýchlenie prístupového procesu krajín západného Balkánu do Európskej únie. Za účelom zvýšenia podpory západobalkánskych štátov na ceste do Európskej únie sa Slovenská republika začlenila do novovytvoreného **neformálneho zoskupenia vybraných krajín Európskej únie „Priatelia západného Balkánu“**, v rámci ktorého patrí k hlavným podporovateľom zrýchleného prístupového procesu, a to aj cez posilnenú spoluprácu a dialóg Európskej únie s regiónom. V závere roka sa Slovenská republika pripojila k spoločnej výzve **skupiny Priateľov západného Balkánu** aktívne udržať revitalizovanú dynamiku rozširovania Európskej únie o západný Balkán so zachovaním úzkej spolupráce regiónu s Úniou v kľúčových oblastiach spoločného významu (vrátane Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky) počas nadchádzajúcich piatich rokov nového inštitucionálneho cyklu.

Slovenská republika víta skutočnosť, že aj rok 2024 bol v znamení **oživenej dynamiky politiky rozširovania**. Niektoré zo západobalkánskych krajín výrazne pokročili v integračných snahách. Vo vzťahu k **Bosne a Hercegovine** rozhodla Európska rada v marci 2024 o podmienenom otvorení prístupových rokovaní, za čo sa Slovenská republika aktívne zasadzovala. **Čierna Hora** revitalizovala integračný proces, čoho dôkazom je konanie až troch medzivládnych konferencií a predbežné zatvorenie ďalších troch kapitol po sedemročnej prestávke, čím sa krajina dostala do finálnej fázy integračného procesu. **Albánsko** v októbri otvorilo prvý klaster, čím započalo prístupové rokovania s Európskou úniou, a o dva mesiace neskôr otvorilo ďalší klaster Vonkajšie vzťahy. V prípade oboch krajín Slovenská republika aktívne pôsobila v smere promptného ocenenia ich pokroku zo strany Európskej únie. V budúcom roku sa bude zasadzovať za otvorenie klastra Konkurencieschopnosť a inkluzívny rast so **Srbskom**, keďže krajina splnila potrebné technické kritériá pre tento krok. Pozitívne vnímame aj schválenie finančného rámca **Plánu rastu Európskej únie pre západný Balkán** v máji 2024 v objeme 6 mld. eur. Za jeho včasné prijatie a bezodkladnú implementáciu sa aktívne zasadzovala Slovenská republika spolu s ostatnými krajinami Európskej únie z neformálneho zoskupenia „Priatelia západného Balkánu“.

Posilnený politický dialóg Európskej únie so západobalkánskymi partnermi prebiehal aj v roku 2024 na všetkých úrovniach vrátane najvyššej. V decembri 2024 sa konal **summit Európskej únie so západným Balkánom**, ktorý vyslal jasný signál o pokračujúcej podpore Európskej únie integračnému procesu regiónu, s ktorým nás spájajú spoločné výzvy, ale aj záujmy v dôležitých oblastiach. Slovenská republika bude naďalej podporovať iniciatívy zamerané na posilňovanie väzieb so strategicky dôležitým regiónom západného Balkánu, ktorého stabilita, prosperita a udržateľnosť demokratického smerovania ostávajú našou prioritou a záujmom.

Slovenská republika naďalej podporovala aj **eurointegračné ambície Ukrajiny** a zasadzovala sa za otvorenie prístupových rokovaní s Ukrajinou. Tie boli aj vďaka našej podpore otvorené v júni 2024. Vláda Slovenskej republiky na pôde Európskej únie, ale i na spoločných rokovaniach s Ukrajinou vyjadrovala podporu integračnému úsiliu Ukrajiny aj svojou pripravenosťou zdieľať expertízu, skúsenosti a najlepšie praktiky z prístupového procesu do Európskej únie. Za predpokladu, že Ukrajina splní všetky podmienky identifikované zo strany Európskej komisie, Slovenská republika podporí začatie rokovaní v roku 2025 čo najskôr o tematických blokoch, počnúc klastrom „základné hodnoty“.

Moldavsko neustále napreduje na svojej ceste k členstvu v Európskej únii. V júni sa formálne **otvorili prístupové rokovania do Európskej únie**, za otvorenie ktorých sa aktívne zasadzovala aj Slovenská republika. V nadväznosti na prvú medzivládnu konferenciu napreduje bilaterálny skrining legislatívy. Slovenská republika oceňuje, že celková miera zosúladenia Moldavska so Spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou sa výrazne zvýšila. Slovenská republika privítala a podporila návrh **plánu rastu pre Moldavsko** zo strany Európskej komisie z októbra v hodnote 1,8 mld. eur na podporu jeho sociálno-ekonomických reforiem, investícií a zosúladenia s *acquis* na urýchlenie prístupového procesu a je naďalej pripravená zdieľať skúsenosti z prístupového procesu do Európskej únie. V marci 2024 bola predĺžená **Dohoda o cestnej nákladnej doprave medzi Európskou úniou a Moldavskom**.

Slovenská republika pokračovala v podpore **Gruzínska** v jeho smerovaní do Európskej únie pripomínajúc, že eurointegračná cesta a jej tempo boli a zostávajú plne v kompetencii gruzínskej vlády.

Slovenská republika dlhodobo podporuje iniciatívy zamerané na integráciu dopravných systémov krajín západného Balkánu, Ukrajiny, Moldavska a Gruzínska do jednotného európskeho dopravného trhu. Krajiny západného Balkánu sú spolu s Európskou úniou združené v **Dopravnom spoločenstve**, ktorého hlavné aktivity sa v roku 2024 sústredili na projekty zamerané na zlepšovanie dopravnej infraštruktúry, zvyšovanie bezpečnosti dopravy, prehĺbovanie regionálnej spolupráce a zvyšovanie súladu právnych systémov s európskymi *acquis*. Prostredníctvom realizácie projektov zameraných na prepojenie dopravnej infraštruktúry a harmonizáciu legislatívy prispelo Dopravné spoločenstvo k zaradeniu koridoru pre západný Balkán a východné Stredomorie do siete TEN-T, čo umožní krajinám západného Balkánu prístup k financovaniu infraštruktúrnych projektov z prostriedkov Európskej únie, podporu ekologickej dopravy a ekonomický rast. Slovenská republika podporuje zaradenie ostatných krajín Dopravného spoločenstva do siete TEN-T, ako aj možnosť pre tieto krajiny uchádzať sa o podporu infraštruktúrnych projektov z prostriedkov Nástroja na prepájanie Európy.

V oblasti **roamingu s kandidátskymi krajinami Európskej únie** (Ukrajina, Moldavsko, Gruzínsko a región západného Balkánu) je cieľom dosiahnutie využívania roamingu za domáce ceny, a to postupným prechodom z dobrovoľnej dohody medzi operátormi až na trvalé právne riešenie - integrovanie *acquis* Európskej únie o roamingu. Právne riešenie je v súčasnosti možné pre Ukrajinu, Moldavsko a Gruzínsko na základe právneho základu v ich príslušných dohodách o pridružení s Európskou úniou. Pre krajiny západného Balkánu je právne riešenie zložitejšie, pretože v ich asociačných a stabilizačných dohodách chýba mechanizmus prístupu na vnútorný trh v oblasti telekomunikácií.

Slovenská republika podporovala rozvoj dialógu a spolupráce vo vzťahu k **Turecku**, kandidátskej krajine do Európskej únie a významnému regionálnemu hráčovi. Slovensko sa aktívne zapájalo do diskusie o implementácii Spoločného oznámenia Európskej komisie a Vysokého predstaviteľa J. Borrella o stave vzťahov Európskej únie a Turecka. Súčasne však Slovenská republika dodržiava princíp solidarity s Cyprom ako členskou krajinou Európskej únie. Cyperská otázka zostáva naďalej hlavnou prekážkou, pre ktorú je prístupový proces Turecka do Európskej únie prakticky pozastavený.

Slovenská republika podporovala európsku integráciu, politiku rozširovania Európskej únie a reformné úsilie kandidátskych krajín Európskej únie aj prostredníctvom **regionálnej spolupráce v Stredoeurópskej iniciatíve** (ďalej len „SEI“) vedenej tohto roku albánskym

predsedníctvom. Zástupcovia exekutívy a parlamentu sa podieľali na vypracovaní odporúčaní dočasného Konventu pre posilnenie pôsobenia SEI s dôrazom na pomoc kandidátskym krajinám na vstup do Európskej únie.

Nástroje pomoci TAIEX a Twinning využila na podporu rozširovania Európskej únie a európskej susedskej politiky zdieľaním dobrej praxe pri budovaní inštitúcií štátnej a verejnej správy v partnerských krajinách.

Podpora spoločných investícií v oblastiach infraštruktúry, energetiky, inovácií, podnikateľských väzieb, ako aj zvyšovania odolnosti voči kybernetickým hrozbám dominovali **samitu Iniciatívy troch morí** 2024 vo Vilniuse, kde Slovensko potvrdilo záujem o rozvoj tejto regionálnej a cezhraničnej spolupráce členských a partnerských krajín Európskej únie.

V bezprostrednom susedstve Európskej únie pokračovala **kríza na Blízkom východe**, ku ktorej Rada prijala rad záverov a vyhlásení v mene EÚ27. Slovenská republika aktívne podporovala diskusiu o hľadaní mierových riešení prostredníctvom diplomatických rokovaní, deeskaláciu, zastavenie násilností, nastolenie udržateľného prímieria, prepustenie zadržovaných zajatcov a umožnenie plynulého prísunu humanitárnej pomoci. Európska únia sa spolupodieľala na rade mierových iniciatív zameriavajúcich sa na obnovenie politického horizontu blízkovýchodného konfliktu, osobitne konštituovaní Globálnej aliancie pre implementáciu dvojštátneho riešenia. V januári 2024 Európska únia zaviedla **režim sankcií zameraných proti podpore Hamasu a Palestínskeho islamského džihádu**. V máji 2024 bol z titulu iránskej vojenskej podpory ozbrojeným skupinám v regióne, vrátane útokov iránskych bezpilotných lietadiel a rakiet voči Izraelu, rozšírený **sankčný rámec Európskej únie voči Iránu**.

Prostredníctvom Mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany (ďalej len „UCPM“) bol v októbri v spojitosti s eskaláciou v Libanone realizovaný evakuačný let z Bejrútu (pre občanov Slovenskej republiky i ďalších 10 štátov), ktorý bol súbežne využitý na dodávku materiálnej humanitárnej pomoci. V rámci MEDEVAC operácií v júli a decembri vládny špeciál Slovenskej republiky humanitárne transferoval detských pacientov z Gazy a ich rodinných príslušníkov na ďalšiu zdravotnícku starostlivosť do Belgicka a Írska. Mechanizmus UCPM umožňuje refundáciu nákladov do výšky 75 %.

Na 8. Bruselskej donorskej konferencii **Podpora budúcnosti Sýrie a regiónu** Slovensko oznámilo alokáciu viac než 2,6 mil. eur na humanitárnu pomoc pre Blízky východ na roky 2024 – 2025. V júli sa Slovenská republika spolupodpísala pod list 8 ministrov zahraničných vecí požadujúcich aktualizáciu stratégie Európskej únie voči Sýrii s cieľom aktívneho vytvárania podmienok pre dobrovoľné, bezpečné a dôstojné návraty utečencov.

Na nestabilitu v Červenom mori vynucujúcu si odklon väčšiny komerčnej dopravy cez Mys Dobrej nádeje, a tým aj predĺženia času dopravy a súvisiacim tlakom na nárast cien, Európska únia odpovedala zriadením **námornej operácie Aspides**. Vláda Slovenskej republiky v júni 2024 schválila vyslanie príslušníkov Ozbrojených síl do operačného veliteľstva operácie.

V apríli sa uskutočnilo prvé Fórum na vysokej úrovni o regionálnej bezpečnosti a spolupráci Európskej únie s **Radou pre spoluprácu v Perzskom zálive**, v októbri historický summit týchto dvoch zoskupení.

Slovenská republika sa aktívne podieľala na formulovaní **spoločných vyhlásení Európskej únie** ako reakcie na aktuálny vývoj vo svete. Aktívne sa zapojila do rokovaní o formovaní spoločného prístupu Únie k **novej administratíve USA** a o posilňovaní vzťahov so Spojeným kráľovstvom **na strategickej úrovni**.

Európska únia pokračovala v prehľbovaní historicky najlepších a najužších vzťahov so svojimi strategickými transatlantickými partnermi **USA a Kanadou**, založených na spoločných hodnotách a záujmoch. Malo to pozitívny vplyv aj na rozvoj bilaterálnych vzťahov Slovenska s oboma krajinami a v prípade USA sa tak dialo aj v súlade s jedným z cieľov programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky o presadzovaní a podpore rovnocenného partnerstva Európskej únie s USA. **USA** sú najbližším partnerom Európskej únie vo svete najmä v oblasti zahraničnej, hospodárskej a obrannej politiky. Vzťahy s USA vytvárajú najväčšie obchodné a investičné partnerstvo na svete poskytujúce mier a prosperitu pre 800 mil. obyvateľov. Je v záujme Slovenska tieto vzťahy zachovať aj s nastupujúcou americkou administratívou. V roku 2024 pokračoval intenzívny dialóg Európskej únie s USA. Vychádzajúc zo spoločných záväzkov Európskej únie a USA pokračovali v úzkej spolupráci pri riešení svetových výziev, osobitne v silnej podpore Ukrajiny. Výrazne zintenzívnili dialóg k Číne a Indo-Pacifiku. Pre Slovensko bola osobitne dôležitou spolupráca v oblasti obrany, obchodu či energetiky.

Vzťahy s **Kanadou** sa v roku 2024 rozvíjali v nadväznosti na spoločný samit z novembra 2023 odrážajúc spoločné záujmy a geopolitické výzvy, a to v oblastiach medzinárodného poriadku založeného na pravidlách, multilateralizme, obrane a bezpečnosti, rozvojovej spolupráci, či obchode a ekonomickej spolupráci. Dôležitou politickou prioritou bola pokračujúca všestranná podpora Ukrajiny. V rozvoji hospodárskych vzťahov zohrávala naďalej kľúčovú úlohu CETA – Komplexná hospodárska a obchodná dohoda medzi Európskou úniou a Kanadou.

V uplynulom roku pokračovalo **posilňovanie strategického partnerstva a celkovej angažovanosti Európskej únie v regióne Latinskej Ameriky a Karibiku** (ďalej len „LAK“). Dialo sa tak plne v súlade so záujmami Slovenska a v línii programového vyhlásenia vlády, ktoré si kladie za cieľ klásť dôraz na rozvoj politických a ekonomických vzťahov s krajinami Globálneho juhu. Región LAK je pre Európsku úniu dôležitý tak z hospodárskeho, ako aj zahranično-politického a geopolitického hľadiska. Európska únia je naďalej najväčším investorom v regióne LAK, tretím najväčším obchodným partnerom a hlavným prispievateľom do rozvojovej spolupráce. Vďaka veľkému nerastnému bohatstvu, surovinám a zdrojom obnoviteľnej energie je pre Európsku úniu región strategicky dôležitý aj z pohľadu budovania ekonomickej odolnosti.

V decembri 2024 boli úspešne ukončené rokovania o **dohode Európskej únie so zoskupením MERCOSUR**. Dohoda, ktorú dlhodobo podporuje aj Slovenská republika, vytvorí najväčšiu zónu voľného obchodu na svete. Naďalej je prioritou finalizácia modernizovanej globálnej dohody Európskej únie s Mexikom. Pozitívnu správou je ratifikácia modernizovanej obchodnej dohody medzi Európskou úniou a Čile v Národnej rade Slovenskej republiky v novembri 2024. V línii rozvoja vzťahov Európskej únie s LAK sa nieslo aj zintenzívnenie dvojstrannej spolupráce a stykových aktivít Slovenska s krajinami regiónu. Najvýraznejšou z nich bola decembrová oficiálna návšteva predsedu vlády Slovenskej republiky Roberta Fica v Brazílii.

V roku 2024 bola vytvorená skupina pre koordináciu členských štátov v otázke **globálneho outreach-u Európskej únie k tretím krajinám**. Slovenská republika ho považuje za dôležitý nástroj na koordináciu spoločného postupu a tiež hľadanie spoločného záujmu s tretími

krajinami. Dôležitou súčasťou tejto diskusie je tiež zadefinovanie **individuálneho prístupu Európskej únie** ku krajinám združeným v skupine **BRICS+**.

Zahraničnopolitickú konzistentnosť v našich pozíciách Slovenská republika demonštrovala aj smerom k štátom regiónu južného Kaukazu – **Azerbajdžanu a Arménsku**. V prípade obidvoch krajín sme sa zasadzovali za pokračovanie angažovanosti Európskej únie v procese normalizácie ich vzťahov pri zachovaní podpory zvrchovanosti a územnej celistvosti.

Vo vzťahu ku krajinám **Strednej Ázie** došlo k oživeniu kontaktov na ministerskej úrovni. Slovenská republika podporila spoluprácu Európskej únie s týmto regiónom predovšetkým v rámci iniciatívy **Global Gateway** (príležitosť pre slovenské firmy na ekonomickú expanziu), ktorá sa zameriava na rôzne druhy prepojitelnosti, vrátane Transkaspického koridoru ako kľúčového dopravného spojenia medzi Európou a Áziou. Členské krajiny Európskej únie počas roka apelovali na riešenie problému obchádzania sankcií, problémy s ľudskými právami či rešpektovanie suverenity a zjednodušenie vízového režimu na podporu hospodárskej spolupráce.

Vo vzťahu k **Bielorusku** zohľadňovala Slovenská republika rámec diplomatického dialógu zadefinovaný aj spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou Európskej únie.

Rok 2024 sa niesol v znamení realizácie jednej zo zahraničnopolitických priorít vyplývajúcich z programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky, ktorým je **prehĺbenie a posilnenie diplomatických a ekonomických aktivít s krajinami indo-pacifického regiónu**, čo je v súlade s implementáciou politiky Európskej únie voči tomuto regiónu. Slovenská republika sa snaží prehĺbovať vzťahy s krajinami Indo-Pacifiku s dôrazom na významných ekonomických partnerov východnej Ázie – **Čínou, Kórejskou republikou a Japonskom**. Aj z tohto dôvodu boli bilaterálne vzťahy s Južnou Kóreou a Čínou povýšené na úroveň strategického partnerstva a o podobnej forme spolupráce Slovensko rokuje s Japonskom.

Čínu vnímame ako významného partnera Európskej únie. Slovensko nesúhlasilo so zavedením ciel od novembra 2024 na elektromobily vyrábané v Číne a apelovalo, aby sa udržateľné a obojstranne prospešné riešenie hľadalo v spoločnom kompromise bez vyhrotenia obchodných vzťahov a bez nepriaznivých dopadov pre obe strany.

Činnosť Európskej únie v **oblasti Spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky** (ďalej len „SBOP“) aj v roku 2024 do veľkej miery ovplyvňoval vojenský konflikt na Ukrajine. Európska únia a členské štáty koordinovali všestrannú pomoc najmä prostredníctvom Európskeho mierového nástroja (ďalej len „EPF“) a Vojenskej asistenčnej misie Európskej únie pre Ukrajinu (ďalej len „EUMAM UA“), pôsobiacej na území členských štátov Európskej únie. Vojenský konflikt v bezprostrednom susedstve Európskej únie podčiarkol aj dôležitosť práce Európskej únie v oblasti podpory efektívnosti, odolnosti a konkurencieschopnosti európskeho obranného priemyslu, osobitne prostredníctvom procesu tvorby Nariadenia pre Európsky obranný a priemyselný program (ďalej len „EDIP“), ktorý bol predstavený v marci 2024 a ktorého schválenie sa očakáva v prvom polroku 2025.

Slovenská republika sa v roku 2024 zapojila do viacerých aktivít **medzinárodného krízového manažmentu Európskej únie** aktívnou účasťou v civilných a vojenských misiách a operáciách SBOP. Participovala na výcviku príslušníkov ozbrojených síl Ukrajiny v rámci výcvikovej misie **EUMAM UA**. Na svojom území ich v roku 2024 vycvičila 680 a od spustenia misie (november 2022) celkovo 2 183 príslušníkov Ozbrojených síl Ukrajiny. V štruktúrach misie

pôsobili 2 vojaci Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Slovensko pokračovalo aj v pôsobení vo vojenskej operácii **EUFOR ALTHEA** v Bosne a Hercegovine (50 vojakov) a na operačnom veliteľstve námornej vojenskej operácie **EUNAVFOR MED IRINI** v Stredozemnom mori (4 vojaci). Novým príspevkom Ozbrojených síl Slovenskej republiky bolo vyslanie 1 vojaka do operačného veliteľstva novej námornej operácie **EUNAVFOR ASPIDES** v Červenom mori. Spomedzi civilných misií Európskej únie Slovenská republika pôsobila v **EUAM** na Ukrajine (2 policajti), **EULEX** v Kosove (4 policajti), **EUMM** v Gruzínsku (6 policajtov, 1 vojak ako civilný expert), **EUMA** v Arménsku (1 policajt), **EUBAM** Ukrajina/Moldavsko (2 policajti) a **EUCAP** v Somálsku (2 policajti).

Nad rámec pôsobenia v misiách a operáciách Európskej únie, Slovensko poskytovalo príspevok do **Bojovej skupiny Európskej únie krajín V4** pod vedením Poľska, ktorá je v pohotovosti od júla 2024 do júna 2025. Slovenský príspevok je do 66 vojakov vo forme vrtuľníkovej jednotky vrátane 2 vrtuľníkov UH-60M a národného podporného prvku.

Slovenská republika sa naďalej podieľala na spolufinancovaní misií a operácií SBOP Európskej únie a asistenčných opatrení nástroja na podporu globálnych partnerov prostredníctvom **Európskeho mierového nástroja** (ďalej len „EPF“), ktorý je kľúčovým nástrojom Európskej únie na podporu zraniteľných partnerských štátov Európskej únie. Slovenská republika v súlade s Programovým vyhlásením vlády neposkytovala v roku 2024 smrtiacu vojenskú pomoc Ukrajine zo svojich zásob, sústredila sa na poskytovanie humanitárneho materiálu. Zároveň sa naďalej usilovala prispieť k sfunkčneniu mechanizmu preplácania vojenskej pomoci z EPF, a tým dosiahnuť (v súlade s pravidlami EPF) spätné, čiastočné a postupné preplatenie nákladov Slovenska na vojenskú podporu (vrátane smrtiacej), ktorú Slovenská republika už Ukrajine poskytla v minulosti. Otázka ako prekonať blokovanie EPF vo vzťahu k Ukrajine zo strany jedného členského štátu Európskej únie však ostala otvorená až do konca roku 2024.

V rámci implementácie **Strategického kompasu pre obranu a bezpečnosť** (2022) prebiehali prípravy jeho vlajkového projektu **Kapacity rýchleho nasadenia Európskej únie** (ďalej len „EU RDC“). EU RDC má slúžiť ako nástroj medzinárodného krízového manažmentu Európskej únie v regiónoch záujmu pri viacerých scenároch – od humanitárnej pomoci a evakuácie občanov Európskej únie až po vynútenie mieru. EU RDC mal dosiahnuť limitovanú Plnú operačnú spôsobilosť k začiatku roka 2025. V rámci civilnej SBOP Slovenská republika pripravila národný implementačný plán, prostredníctvom ktorého pracuje na napĺňaní cieľov **Civilného kompaktu** SBOP a na rozvoji spektra národných civilných spôsobilostí.

Slovenská republika pokračovala v roku 2024 v zapájaní do výziev **Európskeho obranného fondu** (ďalej len „EDF“). Celkovo bolo vo výzvach EDF za rok 2023 v máji 2024 hodnotených 13 projektov s účasťou 15 slovenských subjektov, z ktorých bolo **úspešných 5 slovenských subjektov v 4 projektoch** navrhnutých na financovanie z programu. Ministerstvo obrany Slovenskej republiky vo výzvach EDF 2024 podporilo prostredníctvom podporných dokumentov 8 slovenských subjektov v rámci deviatich výziev EDF. V rámci výziev k **Nariadeniu na podporu výroby munície** boli zo 7 hodnotených návrhov projektov slovenských subjektov navrhnuté **3 úspešné projekty** na financovanie z programu.

Slovenská republika sa v roku 2024 zapájala do procesu tvorby **Nariadenia pre Európsky obranný a priemyselný program** (ďalej len „EDIP“). EDIP navrhla Európska komisia v marci 2024 s cieľom podpory odolnosti a konkurencieschopnosti európskeho obranného priemyslu. S plánovaným rozpočtom 1,5 mld. eur pre obdobie 2025 – 2027 je cieľom EDIP zabezpečiť spoľahlivú dodávateľskú reťaz obranných produktov, posilniť kapacity obranného priemyslu,

podporiť spoločné obstarávanie členských štátov, podporiť spoluprácu s Ukrajinou a preklenúť medzeru medzi krátkodobými opatreniami a dlhodobou obrannou pripravenosťou Európskej únie. Schválenie EDIP sa predpokladá v 1. polroku 2025.

Na pôde Európskej únie si Slovenská republika v oblasti obrany a bezpečnosti plnila aj záväzky vyplývajúce zo **Stálej štruktúrovanej spolupráce** (ďalej len „PESCO“). Rok 2024 sa niesol v znamení jeho strategickej revízie, ktorej výsledky sa premietli do schválenia záverov Rady k Strategickej revízii PESCO v novembri 2024. Jedným z kľúčových projektov PESCO, na ktorom Slovenská republika aktívne participuje už od jeho vzniku, je **Vojenská mobilita**, s cieľom zjednodušiť a urýchliť cezhraničné vojenské presuny. V roku 2024 Slovenská republika ratifikovala Technické dohody v oblasti cezhraničných povolení pre pozemnú a vzdušnú doménu.

Slovensko sa aktívne podieľalo aj na činnosti **Satelitného centra Európskej únie** (ďalej len „EU SatCen“), kde od júna 2024 vyslalo jedného zástupcu. V kontexte narastajúcich bezpečnostných výziev podporila Slovenská republika v roku 2024 zvýšenú operačnú činnosť SatCen prostredníctvom dobrovoľného finančného príspevku vo výške 10 tis. eur. Slovensko sa tak stalo jedným z troch členských štátov, ktoré doposiaľ finančne podporili SatCen nad rámec členských príspevkov (po Luxembursku a Nemecku).

Pre Slovenskú republiku ako člena **Európskej únie a NATO** bolo aj naďalej kľúčové pokračovať v posilňovaní **strategického partnerstva medzi týmito dvomi inštitúciami**. Priebežne pokračovala implementácia oblastí spolupráce stanovených v troch **Spoločných deklaráciách** (2016, 2018, 2023) vrátane vyššie uvedenej ťažiskovej oblasti vojenskej mobility. Slovenská republika dlhodobo aktívne podporuje strategické partnerstvo a spoluprácu Európskej únie a Organizácie Severoatlantickej zmluvy.

V súvislosti s agendou **hybridných hrozieb** sa Slovensko v roku 2024 zúčastňovalo na tvorbe iniciatív Európskej únie zameraných na posilnenie odolnosti voči hybridnému zasahovaniu. V reakcii na nárast škodlivých zahraničných aktivít v štátoch Únie podporila Slovenská republika prípravu spoločných únijných opatrení voči pôvodcom hybridného zasahovania, vrátane schválenia spoločného vyhlásenia odsudzujúceho ruské hybridné aktivity, ako aj nového sankčného režimu Únie proti nim. Zároveň participovala na príprave konceptu tímov rýchlej reakcie Európskej únie na hybridné hrozby, spoločného mechanizmu, ktorý môže byť využitý na pomoc partnerom a členským štátom pri budovaní ich odolnosti voči hybridnému zasahovaniu.

Slovensko zároveň spolu s ostatnými štátmi Únie odsúdilo využívanie informačných a komunikačných technológií na škodlivé účely, a to najmä v prípadoch, kedy boli tieto spôsobilosti zneužívané na oslabenie demokratických inštitúcií a procesov či neoprávnené zasahovanie do častí kritickej infraštruktúry.

V nadväznosti na **Stratégiu hospodárskej bezpečnosti Európskej únie** prijatú v roku 2023 Európska komisia v úvode roka 2024 predstavila návrh **Nariadenia o preverovaní zahraničných investícií v Únii**. Slovenská republika vníma dôležitosť novej právnej úpravy, ktorá vedie k posilneniu účinnosti preverovania zahraničných investícií z tretích krajín z dôvodu ochrany bezpečnosti a verejného poriadku, ako aj súvisiacej spolupráce členských štátov a Európskej komisie.

Slovenská republika v roku 2024 využívala možnosti **spoločnej obchodnej politiky Európskej únie** na presadzovanie ofenzívnych ekonomických záujmov a ochranu defenzívnych senzitivít. Primárne išlo o prípravu dohôd o voľnom obchode Európskej únie, využívanie nástrojov na ochranu obchodu pred neférovými opatreniami tretích krajín a tvorbu opatrení na podporu konkurencieschopnosti priemyslu Európskej únie. Požiadavky Slovenska boli zadefinované so zameraním na zvýšenie exportnej výkonnosti a na minimalizovanie negatívnych vplyvov na konkurenčné postavenie slovenských výrobcov, najmä v poľnohospodárskom sektore.

Slovenská republika podporovala aktivity Európskej únie zamerané na prehĺbenie a zlepšenie **bilaterálnych obchodných vzťahov s USA**. Kľúčovou platformou hospodárskej spolupráce medzi Európskou úniou a USA zostala Rada pre obchod a technológie, ktorá pokrýva široké spektrum aktivít od digitálnych technológií po udržateľnosť vzájomného obchodu. V bilaterálnom obchode s USA zostali aj v roku 2024 nedoriešené viaceré otázky - clá na oceľ a hliník zostali len dočasne pozastavené, dohodu o kritických mineráloch a globálnu dohodu o udržateľnosti oceli a hliníka sa nepodarilo uzavrieť. Pokračovali negatívne dôsledky zákona USA o zmiernení inflácie, ktorý umožňuje poskytovať subvencie na zelené technológie. Diskriminačné požiadavky zákona sa vzťahujú aj na elektrické automobily s potenciálnym dopadom na ekonomické záujmy Slovenska, keďže USA sú tretí najväčší exportný trh pre slovenských producentov automobilov. Subvenčný program USA môže veľmi negatívne ovplyvniť investičné rozhodnutia výrobcov automobilov v celej Európskej únii vrátane Slovenska.

V roku 2024 pokračovali negociácie medzi Európskou úniou a **Indiou o obchodnej dohode**, ktoré sú naďalej veľmi komplikované vzhľadom na výrazne rozdielne pozície oboch strán. Začiatkom decembra 2024 bola sfinalizovaná **obchodná dohoda s krajinami Mercosur**. Dohoda potvrdzuje záväzok k Parížskej dohode o boji s klimatickou zmenou, k úsiliu zameranému na elimináciu odlesňovania a ochrane Amazonského pralesa, podporí investície, odolnosť a konkurencieschopnosť ekonomík oboch strán, prinesie benefity pre biznis a spotrebiteľov. Začiatkom roka 2024 po schválení v Európskom parlamente vstúpila do platnosti **dočasná obchodná dohoda s Čile** ako súčasť posilnenej rámcovej dohody medzi Európskou úniou a Čile. V máji 2024 nadobudla platnosť **dohoda o voľnom obchode s Novým Zélandom**. V rámci bilaterálnych vzťahov Európskej únie s krajinami **ASEAN** pokračovali rokovania o **obchodnej dohode s Indonéziou**, ktorá aj po zmene vlády deklaruje záujem o ich skoré ukončenie, čo sa zatiaľ nepretavilo do reálneho pokroku. V roku 2024 pokračovali rokovania o **dohode o voľnom obchode s Thajskom** a boli obnovené rokovania o **obchodnej dohode s Filipínami**. V júli 2024 vstúpila do platnosti **dohoda o hospodárskom partnerstve** medzi Európskou úniou a **Keňou**, ku ktorej budú môcť pristúpiť aj ostatné členské krajiny Východoafrického spoločenstva. Na samite Európskej únie s krajinami **GCC** (Rada pre spoluprácu v Perzskom zálive) v októbri 2024 bolo prijaté vyhlásenie vyzývajúce na uzatvorenie regionálnej obchodnej dohody ako dlhodobého cieľa. Súčasne bola odsúhlasená možnosť bilaterálnych obchodných dohôd Európskej únie s jednotlivými partnermi GCC, kde najväčší záujem prejavili **Spojené arabské emiráty**.

Slovenská republika sa zapájala do bilaterálnych rokovaní Európskej únie zameraných na **digitálny obchod** vrátane dátových tokov, kde v ostatných rokoch narástla ekonomická a bezpečnostná dôležitosť. V roku 2024 Európska únia **uzatvorila dohodu o digitálnom obchode so Singapurom** ako doplnok dohody o voľnom obchode. V procese rokovaní je aj dohoda o digitálnom obchode s Južnou Kóreou.

V rámci **nástrojov na ochranu obchodu Európskej únie** bol v roku 2024 najcitlivejší prípad prijatia definitívnych vyrovňovacích ciel na dovoz elektromobilov s pôvodom v Číne, kde následne pokračovali bilaterálne rokovania medzi Európskou úniou a Čínou s cieľom nájsť zmierlivé riešenie.

V rámci **legislatívnych iniciatív Európskej únie v oblasti medzinárodného obchodu** pokračovali technické diskusie v Rade Európskej únie o návrhu na aktualizáciu existujúceho mechanizmu skríningu prichádzajúcich investícií.

V oblasti **rozvojovej spolupráce** Slovensko pokračovalo aj v spoločných aktivitách v rámci prístupu **Team Europe**, ako aj vo vyhľadávaní možností pre zapájanie slovenských subjektov do európskych iniciatív. V júni 2024 sa v spolupráci s EXIMBANKOU uskutočnil informačný seminár pre podnikateľské subjekty o potenciáli a **možnostiach zapojenia do iniciatívy Global Gateway**, ktorá by mala vytvárať nástroje a priestor pre investície v partnerských krajinách zameraných na udržateľný rozvoj.

Okrem toho Slovenská agentúra pre rozvojovú spoluprácu pokračovala v aktívnom rozvoji delegovanej spolupráce na základe získaného hodnotenia Európskej komisie, ktoré oprávňuje slovenskú implementačnú agentúru na spravovanie prostriedkov Európskej únie a implementáciu rozvojových projektov. Po ukončení **pilotného projektu v Moldavsku zameranom na podporu nezávislosti médií** vo vidieckych oblastiach pokračovala v roku 2024 implementácia projektu delegovanej spolupráce v **Kení a Juhoafrickej republike**, ktorého cieľom je prispieť k vytvoreniu dôstojných pracovných miest pre ženy a mládež a odolných ekonomík posilnením podnikateľských ekosystémov a tiež zvýšiť prístup k službám rozvoja podnikania pre začínajúcich podnikateľov v 5 Subsaharských krajinách (Benin, Togo, Senegal, JAR, Keňa). Okrem toho sa v roku 2024 začala implementácia projektu v **Srbsku** v objeme 8 mil. eur zameraného na integráciu srbského trhového prostredia do vnútorného trhu Európskej únie a zároveň bola podpísaná dohoda o implementácii projektu v Gruzínsku zameraného na monitoring a zlepšovanie kvality ovzdušia.

2.5. Podpora európskeho spôsobu života

Migrácia bola dôležitou témou aj v roku 2024. Európsky parlament a Rada sa v máji dohodli na prijatí legislatívnych aktov reformy azylovej a migračnej politiky na úrovni Európskej únie vo forme tzv. **Paktu o migrácii a azyle** (ďalej len ako „Pakt“), ktorý tvorí deväť nariadení a jedna smernica. Slovenská republika hlasovala proti dvom z nich (tzv. Nariadenie o riadení migrácie a azylu, procedurálne nariadenie), keďže z nášho pohľadu nebola dosiahnutá rovnováha medzi solidaritou a zodpovednosťou v neprospech zodpovednosti. Pri ostatných návrhoch sa Slovenská republika zdržala. Z nariadení Paktu vyplýva pre členské štáty okrem iného aj povinnosť prijatia troch strategických dokumentov, ktoré bude potrebné zaslať či už Komisii alebo Európskej agentúre pre azyl (**Národný implementačný plán, Kontingenčný plán, Národná stratégia**).

Po prijatí Paktu predstavila Komisia v júni 2024 **Spoločný implementačný plán**, záväzný pre všetky členské štáty, ktorý poskytuje vzor a usmernenie pre vypracovanie **Národného implementačného plánu** (ďalej len „NIP“). Cieľom vypracovania NIP je zabezpečiť, aby bola Slovenská republika primerane pripravená na vykonávanie príslušných nariadení od júla 2026. Cieľom Slovenskej republiky je včas a riadne túto legislatívu implementovať, aj napriek hlasovaniu pri schvaľovaní. Na úrovni Európskej únie vznikla iniciatíva pre skoršiu

implementáciu Paktu pri troch elementoch – **zlepšení riadenia na vonkajších hraniciach** (napr. cez skoršiu realizáciu skríningu a konania na hranici), **zvýšení efektivity dublinských konaní** (napr. na základe bilaterálnych dohôd), **lepšom manažmente prijímacích podmienok** (napr. skoršia transpozícia prijímacej smernice). Slovenská republika sa k tejto iniciatíve nepripojila.

Vonkajší rozmer migrácie bol taktiež veľmi frekventovanou témou. K riešeniam je potrebné pristupovať komplexne, pričom takýto prístup si vyžaduje kombináciu zvýšenej vonkajšej činnosti, silnejšieho a účinnejšieho financovania, vzájomne prospešných partnerstiev s krajinami pôvodu a tranzitu vrátane vytvárania legálnych možností migrácie, riešením základných príčin nelegálnej migrácie a núteného vysídľovania, ako aj podpory tretích krajín pri posilnení budovania ich kapacít, riadení hraníc, v boji proti pašovaniu migrantov a obchodovaniu s ľuďmi, pri riešení inštrumentalizácie a zintenzívnenie spolupráce v oblasti návratov a readmisie.

V tejto oblasti sa diskusie zamerali na oblasť výkonov návratov, ktoré sú základným pilierom komplexnej a dôveryhodnej migračnej politiky Európskej únie, ako aj kľúčovým prvkom európskeho integrovaného riadenia hraníc. Zvýšenie ich účinnosti bolo viackrát predmetom diskusie aj na politickej úrovni, pričom odsúhlasené boli opatrenia v troch oblastiach:

1. **aktualizácia súčasného legislatívneho rámca**, ktorá by mala by odrážať súčasnú realitu a riešiť prekážky objavujúce sa v praxi,
2. **zlepšenie vykonávania existujúcich nástrojov a zameranie sa na zavedenie tých, ktoré už boli dohodnuté**, strategickejšie využívanie **pozitívnych aj negatívnych pák** voči tretím krajinám podľa úrovne ich spolupráce, uzatváranie a dôsledné vykonávanie **readmisných dohôd a dojednaní** s kľúčovými krajinami pôvodu,
3. **rýchly návrat štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí predstavujú bezpečnostnú hrozbu.**

V ostatnom období sa diskutuje aj o **nových spôsoboch prevencie a boja proti nelegálnej migrácii**. Ide napríklad o koncept „centier pre návrat“ v tretích krajinách alebo o revíziu koncepcie bezpečnej tretej krajiny. Zavedenie nových riešení do praxe si bude vyžadovať širokú škálu iniciatív v oblasti vonkajšieho rozmeru migrácie. Zásadný význam tu bude mať rozvoj novej a prehĺbenie existujúcej spolupráce s partnermi z tretích krajín pôvodu a tranzitu.

Dôležitou udalosťou je aj radikálna **zmena situácie v Sýrii** po páde Asadovho režimu. Momentálna situácia v Sýrii je neprehľadná, preto je jej **dopad na migráciu momentálne nejednoznačný**. Členské štáty promptne reagovali najmä pozastavením vybavovania žiadostí o azyl podaných sýrskymi občanmi. Slovenská republika preto tiež prijala okamžité opatrenia v oblasti previerok osôb z tohto regiónu. Je jednoznačné, že aktuálne zmeny v Sýrii by sa mali **zohľadniť aj na európskej úrovni migračnej a azylovej politiky**. Bude pritom potrebné postupovať koordinovane, aby nedochádzalo k vytváraniu nových migračných trás a zamerať sa aj na podporu reintegrácie návratilcov.

Nelegálna migrácia v Európskej únii v roku 2024 oproti roku 2023 významne poklesla. Na začiatku roku boli postupne **zrušené kontroly na hraniciach Slovenska s Maďarskom, Českom a Poľskom**. Celkovo sa však počet kontrol na vnútorných hraniciach Schengenského priestoru v priebehu roka 2024 zvýšil a je najvyšší v histórii Schengenu. Týmto je ohrozené samotné fungovanie tohto priestoru bez hraníc. Prioritou Slovenska a Európskej únie je prijať také opatrenia pri ochrane vonkajších hraníc Európskej únie a v boji proti nelegálnej migrácii a prevádzacom, aby mohli byť všetky tieto kontroly ukončené. Schengen je totiž pre občanov

Európskej únie jeden z najvýznamnejších výdobytkov európskej integrácie, čo opakovane dokazujú prieskumy verejnej mienky.

Významnou udalosťou bolo jednohlasne prijaté rozhodnutie ministrov na decembrovom zasadnutí Rady, na základe ktorého sa od januára 2025 zrušili kontroly osôb na vnútorných pozemných hraniciach s **Bulharskom a Rumunskom**, čím sa zavŕšil **vstup** týchto dvoch krajín **do Schengenského priestoru**.

Členské štáty a aj samotná Európska únia sa v roku 2024 zamerali aj na **boj proti prevádzачstvu**: pokračovali rokovaní o balíku zameranom na boj proti prevádzачstvu migrantov, ktorého cieľom je zmodernizovať právny rámec Európskej únie. Únia by mala mať k dispozícii potrebné právne a operačné nástroje na reakciu na nový *modus operandi* prevádzачov. Aktualizuje sa existujúci právny rámec Európskej únie na sankcionovanie prevádzачov migrantov pôsobiacich na migračných trasách a stanovuje sa nový moderný právny, operačný a medzinárodný rámec spolupráce proti prevádzачstvu migrantov na nadchádzajúce roky.

V súvislosti s pokračujúcim vojenským konfliktom na Ukrajine bolo v júni 2024 na úrovni Rady Európskej únie jednomyselne prijaté rozhodnutie o **predĺžení poskytovania dočasnej ochrany ukrajinským utečencom** o ďalšie obdobie jedného roka do marca 2026. Inštitút dočasnej ochrany sa ukázal ako efektívny nástroj, v prípade jeho nepredĺženia by mohlo hroziť preťaženie azylových systémov členských štátov v dôsledku výrazného nárastu žiadostí o medzinárodnú ochranu. Zároveň pokračovala diskusia o právnom postavení utečencov po tomto termíne. Slovenská republika zdôrazňuje potrebu koordinovaného a harmonizovaného postupu na úrovni Európskej únie s cieľom predchádzania sekundárnym pohybov.

Od začiatku konfliktu požiadalo o **dočasné útočisko na Slovensku takmer 160 tisíc osôb, ďalších 245 osôb požiadalo o azyl**.

Rada ministrov sa v roku 2024 pri diskusiách zamerala aj na dopad situácie na Ukrajine na **vnútornú bezpečnosť Európskej únie**. Spolupráca s Ukrajinou prebieha v tejto oblasti od jesene 2022 v kontexte štruktúrovaného bezpečnostného dialógu, ktorý je zameraný na štyri hlavné oblasti - bezpečnosť hraníc, obchodovanie so strelnými zbraňami, násilných extrémistických zahraničných dobrovoľníkov a iné bezpečnostné riziká. Na základe prijatých opatrení v Európskej únii a na Ukrajine sa táto forma spolupráce ukázala ako veľmi efektívna.

Dôležitou témou rokovaní bol aj návrh **Nariadenia o predchádzaní sexuálnemu zneužívaniu detí a boji proti nemu**. V Rade bolo problematické dosiahnuť dohodu na čiastočnom všeobecnom smerovaní, preto bolo v apríli schválené predĺženie účinnosti dočasného nariadenia, na základe ktorého môžu teraz poskytovatelia interpersonálnych komunikačných služieb dočasne v rámci svojich služieb odhaľovať sexuálne zneužívanie detí do apríla 2026.

Prioritou oboch predsedníctiev Rady v roku 2024 – belgického a maďarského – **bol boj proti obchodovaniu s drogami a organizovanej trestnej činnosti**. Na základe plánu Komisie na boj proti obchodovaniu s drogami a organizovanej kriminalite z októbra 2023 boli ministri pravidelne informovaní o uskutočnených aktivitách a prijatých opatreniach v tejto oblasti.

V oblasti spravodlivosti bola v apríli 2024 bola prijatá Smernica Európskeho parlamentu a Rady o vymáhaní majetku a konfiškácii, ktorá je vyjadrením kontinuálnej snahy európskych orgánov zameranej na identifikáciu a odoberanie výnosov z trestnej činnosti.

Začiatkom novembra 2024 Rada schválila dohodu o znení návrhu **Nariadenia o odovzdávaní trestného konania**. Nariadenie stanovuje spoločné pravidlá pre odovzdávanie trestných konaní medzi členskými štátmi Európskej únie.

V decembri 2024 Rada dosiahla všeobecné smerovanie k návrhu **Smernice o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí**. Cieľom revízie je pokryť nové fenomény spojené so zvýšenou online prítomnosťou detí a páchatel'ov a taktiež fenomény spojených s technologickým pokrokom, spresniť terminológiu, ale aj pokryť výzvy v oblasti prevencie, vyšetrovania a stíhania týchto trestných činov a pomoci ich obetiam.

Všeobecné smerovanie bolo dosiahnuté na zasadnutí decembrovej Rady aj na znení **Smernice, ktorou sa ustanovujú minimálne pravidlá na predchádzanie a zamedzenie napomáhaniu neoprávneného vstupu, tranzitu a pobytu v Únii** (súčasť balíka na boj proti prevádzachtvu migrantov). Cieľom nástroja je zaviesť moderný trestnoprávny nástroj Európskej únie, ktorý jasne vymedzuje a účinne postihuje organizované zločinecké siete zodpovedné za prevádzachtvo migrantov, harmonizuje sankcie zohľadňujúce závažnosť trestného činu, zlepšuje dosah jurisdikcie, posilňuje zdroje členských štátov na riešenie problému prevádzachtva migrantov a jeho predchádzanie a zlepšuje zber údajov a podávanie správ.

Návrh **Nariadenia, ktorým sa stanovujú ďalšie procesné pravidlá na presadzovanie nariadenia** má za cieľ doplniť existujúce procesné pravidlá podľa GDPR, najmä zefektívniť a harmonizovať riešenie cezhraničných prípadov. V záujme zabezpečenia hladkého a účinného fungovania mechanizmu spolupráce a riešenia sporov je potrebné stanoviť pravidlá priebehu konaní dozorných orgánov pre ochranu údajov v cezhraničných prípadoch a Európskeho výboru pre ochranu údajov počas riešenia sporov vrátane vybavovania cezhraničných sťažností. V novembri 2024 začali rokovania v rámci trialógov.

V roku 2024 boli dosiahnuté konečné dohody aj na ďalších nástrojoch, ktoré majú prispieť k zvýšeniu bezpečnosti občanov Európskej únie a predstavujú nástroje na účinný boj proti trestnej činnosti a presadzovanie základných hodnôt Únie. Ide o **Smernicu harmonizujúcu trestné činy a sankcie za porušenie reštriktívnych opatrení** (apríl 2024) a návrh **Smernice o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania** (máj 2024).

Smerovanie diskusií o budúcnosti Európy v oblasti vedy, výskumu a inovácií aktuálne určujú **tri expertné správy** Enrica Lettu, Maria Draghiho a Manuela Heitora, ktoré boli publikované v priebehu roku 2024. Popri záveroch správ **Enrica Lettu a Maria Draghiho** prináša **správa Manuela Heitora** konkrétne odporúčania pre oblasť vedy, výskumu a inovácií so zreteľom na predbežné zistenia o rámcovom programe Európskej únie pre výskum a inovácie na roky 2021 – 2027 Horizont Európa. Posledné rokovania reagovali na Draghiho Správu o budúcnosti európskej konkurencieschopnosti. Počas maďarského predsedníctva v Rade Európskej únie bola okrem iného prijatá **Budapešťianska deklarácia**, v ktorej lídri Európskej únie zdôraznili potrebu urýchlene riešiť veľké rozdiely v inováciách a produktivite naprieč Európskou úniou, ako aj voči globálnym konkurentom. Podpora konkurencieschopnosti sa stala témou aj v rámci rokovaní o posilnení Európskeho výskumného priestoru a Rada ministrov schválila **závery o posilnení konkurencieschopnosti Európskej únie, posilnení Európskeho výskumného priestoru a prekonaní jeho fragmentácie**. V roku 2024 boli tiež schválené **závery Rady o posilňovaní valorizácie znalostí ako nástroja pre odolný a konkurencieschopný priemysel a pre strategickú autonómiu v otvorenom hospodárstve v Európe** s cieľom zaoberať sa rôznymi spôsobmi podpory valorizácie znalostí ako mimoriadne dôležitého prvku pre odolný a konkurencieschopný priemysel a otvorenú strategickú autonómiu Únie.

Jednou z dôležitých tém v roku 2024 bola téma **bezpečnosti výskumu**. Bolo prijaté odporúčanie Rady o posilnení bezpečnosti výskumu, ktoré zdôrazňuje potrebu riešenia bezpečnostných rizík výskumu vyplývajúcich z otvorenosti a medzinárodnej spolupráce, ktoré sú spojené s výskumnými činnosťami. Uvádzajú sa riziká najmä v troch oblastiach, a to nežiadúci prenos vedomostí, zahraničné zasahovanie a porušovanie etiky a integrity.

V júli 2024 desiatí ministri pôdohospodárstva a desiatí ministri zodpovední za výskum podpísali **spoločné vyhlásenie BIOEAST** so záväzkom posilniť spoluprácu v oblasti výskumu, inovácií a rozvoja vytvorením nového spoločného partnerstva zameraného na výskum a inovácie, do ktorého sa zapoja aj ďalšie krajiny, napríklad krajiny západného Balkánu a Východného partnerstva. Podpis vyhlásenia bol prvým krokom pri príprave výskumno-inovačného partnerstva. V novembri 2024 boli následne schválené závery Rady o potenciálnej celoeurópskej iniciatíve v oblasti výskumu a inovácií zameranej na pokrok v oblasti trvalo udržateľného hospodárstva s prírodnými zdrojmi, bezpečnosti potravinových systémov a zavádzania biohospodárstva s využitím potenciálu strednej a východnej Európy.

Ďalej boli schválené **závery Rady k oznámeniu Európskej komisie o pokročilých materiáloch**, ktoré pripomenuli, že ďalšia generácia pokročilých materiálov by mala byť v súlade s európskymi cieľmi v oblasti udržateľnosti a obehového hospodárstva so zameraním na predbežné prioritné oblasti pre výskum a inovácie, ako sú energetika, mobilita, elektronika a stavebníctvo.

Ďalšou kľúčovou témou sú **čipy**, pričom cieľom je podporiť **budovanie technologických a výrobných kapacít na území Európskej únie**, vytvoriť rámec pre zaistenie bezpečnosti a stability dodávok čipov, prilákanie investícií do tejto oblasti a vytvoriť systém monitorovania a schopnosti rýchlej reakcie v prípade výpadku dodávok. V tejto súvislosti bolo na Slovensku založené združenie **SKCHIPS**, ktoré sa aktuálne uchádza v európskej výzve CHIPS JU o podporu zriadenia národného kompetenčného centra pre polovodiče a čipy na Slovensku. Taktiež sa pripravuje výzva z Operačného programu Slovensko 2021 – 2027 zameraná na podporu národných aktivít prepojených na pilotné linky CHIPS JU.

Najdôležitejším nástrojom na podporu výskumu a inovácií s osobitným dôrazom na príspevok k zelenej a digitálnej transformácii je rámcový program Európskej únie pre výskum a inovácie na roky 2021 – 2027 **Horizont Európa** (ďalej len „HE“). Podľa štatistík Európskej komisie sa k decembru 2024 slovenské inštitúcie 401 účasťami zapojili do **309 úspešných projektov** schválených a financovaných Európskou komisiou, pričom získaný príspevok Európskej komisie dosahuje **100,5 mil. eur**. Za posledný rok tak prišlo k dvojnásobnému nárastu v oblasti čerpania financií. Projekty smerujú najmä do II. piliera programu, ktorý je venovaný globálnym výzvam. V porovnaní s inými krajinami sa do programu HE na Slovensku štatisticky vo väčšej miere zapájajú súkromné firmy. Naopak, účasť univerzít a výskumných organizácií v porovnaní s ostatnými krajinami zaostáva.

Kľúčovou podmienkou pre úspech slovenských výskumníkov je domáca podpora prostredníctvom efektívne nastavených **podporných mechanizmov**. Na Slovensku sa tak deje najmä prostredníctvom **výziev Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky** (podpora prípravy projektov, podpora účasti v špičkovom základnom výskume prostredníctvom Európskej výskumnej rady, matching granty a Seal of Excellence) a **Operačného programu Slovensko 2021 – 2027** (ďalej len „OP Slovensko“). Zo zdrojov OP Slovensko sa tiež zabezpečuje národné spolufinancovanie pre slovenské inštitúcie, ktoré uspeli v európskej Teamingovej výzve. V súčasnosti prebieha aj finalizácia riešenia systematickej podpory účasti

Slovenskej republiky v **európskych výskumných a inovačných partnerstvách**. V rámci OP Slovensko bol schválený zámer národného projektu realizovaného od roku 2025, na základe ktorého bude systematicky riešená koordinácia účasti Slovenskej republiky v partnerstvách a poskytnutie národného spolufinancovania pre slovenských výskumníkov a inštitúcie, ktoré by sa chceli zapojiť do veľkých cezhraničných výziev partnerstiev.

Aktuálne sa nachádzame v polovici implementácie programu Horizont Európa (trvanie do roku 2027). V roku 2024 sa začala rozbiehať **príprava** v poradí už **10. rámcového programu Európskej únie pre výskum a inovácie, ktorý je plánovaný na roky 2028 – 2034** (ďalej len „10. RP“). V januári 2024 bolo publikované ex-post hodnotenie už ukončeného rámcového programu Európskej únie pre výskum a inovácie Horizont 2020, ktoré je jedným z kľúčových podkladov pre prípravu 10. RP. V nadväznosti naň v máji 2024 boli schválené závery Rady o **ex-post hodnotení programu Horizont 2020** a výhľad do budúcnosti. Návrh sa zameriava na niektoré kľúčové témy hodnotenia, ako je vedecký, spoločenský a ekonomický vplyv výskumu a inovácií, ako aj synergie s inými programami a fondmi, podpora Európskeho výskumného priestoru, špecializované opatrenia na rozšírenie účasti v programe a implementácia a monitorovanie programu. Návrh poskytuje aj výhľad na výzvy a potreby na prípravu budúceho rámcového programu pre výskum a inovácie. Pre Slovensko je kľúčové posilňovanie konkurencieschopnosti a podpora Európskeho výskumného priestoru, ďalej napr. zjednodušenie niektorých nástrojov, podpora synergií medzi rôznymi programami, verejno-súkromná spolupráca či reflektovanie výskumnej integrity a etiky vo výskume, otázky umelej inteligencie a celkovej bezpečnosti výskumu, ďalej deep-tech inovácie, zachovanie aktivít zameraných na podporu účasti výskumníkov zo zaostávajúcich krajín s cieľom podporiť rozvoj výskumu a vývoja vo všetkých štátoch Európskej únie.

V oblasti **vesmírnej politiky** sa diskutovalo najmä o otázkach súvisiacich s posilnením konkurencieschopnosti, odolnosti a udržateľnosti vesmírneho sektora, ktorý významnou mierou už teraz prispieva k hospodárskemu rastu Európskej únie a plneniu hospodárskych, sociálnych, environmentálnych a bezpečnostných cieľov. V roku 2024 sa Slovenská republika aktívne zúčastňovala na prerokovávaní a schvaľovaní dôležitých dokumentov na úrovni Rady Európskej únie a Komisie týkajúcich sa **posilňovania európskych kompetencií** s cieľom zabezpečiť konkurencieschopnosť, vedúce postavenie Európskej únie a jej nezávislosť na globálnej scéne. Je potrebné **znižit' závislosť na neeurópskych technológiách**, chrániť záujmy a posilniť svoju schopnosť konať nezávisle a efektívne v globálnom vesmírnom sektore.

Slovensko podporilo aj dokument Rady Európskej únie týkajúci sa **strednodobého hodnotenia Vesmírneho programu Európskej únie**, v ktorom bol zhodnotený pokrok dosiahnutý pri vykonávaní Vesmírneho programu Európskej únie a Agentúry Európskej únie pre Vesmírny program. V dokumente sa zdôraznil problém prístupu Európskej únie do vesmíru. Zároveň sa vyzýva na prijatie opatrení proti rastúcim hrozbám pre bezpečnosť a odolnosť Vesmírneho programu Európskej únie, ako aj na zníženie závislosti a posilnenie autonómie.

Slovensko sa zapojilo aj do diskusie o **budúcnosti vesmírnej politiky Európskej únie**. Slovensko pozitívne vníma rozvoj vesmírnych komponentov Európskej únie pri zachovaní ich civilného charakteru s cieľom podporovať mier a stabilitu. Mali by sme sa snažiť byť lídrom pri stanovovaní noriem pre zodpovedné využívanie vesmíru v súlade s iniciatívami Organizácie Spojených národov o zodpovednom správaní sa vo vesmíre. Pri riešení rastúcich bezpečnostných výziev v Európe podporujeme posilnenie našej technologickej suverenity nad kritickými vesmírnymi technológiami a zaistenie odolnosti a bezpečnosti našich vesmírnych systémov.

V oblasti mládeže boli v prvom polroku 2024 prijaté **Závery o globálnych príležitostiach pre mladých ľudí vo vidieckych oblastiach**, ktoré uznávajú úspechy dosiahnuté v rámci Európskeho roka mládeže a vyzývajú na kontinuálne mainstreamovanie mládežníckej politiky v rámci ostatných relevantných politík. **Závery Rady o európskych a medzinárodných politických programoch** týkajúcich sa detí, mládeže a práv detí apelujú na zohľadňovanie práv detí vo všetkých oblastiach politiky, zvyšovanie informovanosti detí a mladých ľudí o ich právach a na podporu zapájania detí a mladých ľudí do rozhodovacích procesov. **Závery Rady o inkluzívnych spoločnostiach pre mladých ľudí** uznávajú výzvy, ktorým mladí ľudia čelia, a zdôrazňujú dôležitosť ich aktívnej účasti a začlenenia do spoločnosti a rozhodovacích procesov. V druhej polovici roka 2024 bola diskusia za oblasť mládeže upriamená na demografické trendy, ktoré formujú príležitosti pre vidiecku mládež. Pod vedením maďarského predsedníctva v Rade Európskej únie boli v tomto kontexte prijaté závery o lokálnych príležitostiach pre mladých ľudí vo vidieckych a odľahlých oblastiach, ktoré popisujú výzvy, ktorým mladí čelia v týchto oblastiach a navrhujú opatrenia na podporu zlepšenia podmienok pre vidiecku mládež.

V oblasti športu boli prijaté **závery Rady o podpore trvalého odkazu významných športových podujatí** aj v kontexte vrcholových športových podujatí, ktoré sa konali minulý rok vrátane LOH a LPOH 2024 v Paríži a EURO 2024 v Nemecku. Závery sa zameriavajú na potenciál veľkých športových podujatí zlepšiť život a blahobyt občanov Európskej únie z dlhodobého hľadiska, a tým zanechať trvalý hmotný a nehmotný športový, infraštruktúrny, environmentálny, hospodársky a sociálny odkaz. V súvislosti s prípravou strategického dokumentu Európskej komisie o budúcnosti športu v Európskej únii boli predmetom politickej diskusie ministrov **kľúčové prvky európskeho modelu športu s dôrazom na tie, ktoré podporujú európske hodnoty**.

Kľúčovým dokumentom za oblasť vzdelávania bolo **Odporúčanie Rady „Európa v pohybe“ – možnosti mobility vo vzdelávaní pre všetkých**. Cieľom je zvyšovanie vzdelávacej mobility v oblasti vysokoškolského vzdelávania, odborného vzdelávania a prípravy, mobility učiteľov, ako aj podporovať mobilitu, ktorá je inkluzívna a dostupná pre všetkých.

V marci 2024 zverejnila Európska komisia balík troch návrhov dokumentov s cieľom vytvorenia tzv. **európskeho diplomu**. Ide konkrétne o Oznámenie Európskej komisie o návrhu európskeho diplomu, návrh Odporúčania Rady o atraktívnej a udržateľnej kariére vo vysokoškolskom vzdelávaní a návrh Odporúčania Rady o európskom systéme zabezpečenia kvality a uznávania. Návrhy Európskej komisie obsahujú ciele a možné spôsoby vytvorenia novej kvalifikácie a sú výsledkom nadnárodnej spolupráce medzi inštitúciami vysokoškolského vzdelávania ako komponentu vytvárania **Európskeho vzdelávacieho priestoru**. Európsky diplom by predstavoval nový typ kvalifikácie, ktorý by vychádzal zo spoločných kritérií a bol by zakotvený vo vnútroštátnych právnych predpisoch. Udeľovalo by ho buď spoločne niekoľko univerzít z rôznych krajín alebo prípadne európsky právny subjekt zriadený takýmito univerzitami a mal by byť automaticky uznávaný.

V novembri 2024 bolo prijaté **Odporúčanie Rady o atraktívnych a udržateľných kariérach vo vysokoškolskom vzdelávaní**, ktorého cieľom je podporiť zlepšenie pracovných podmienok, postavenia a uznania akademických a odborných pracovníkov vo vysokoškolskom vzdelávaní.

V druhom polroku 2024 boli prijaté **závery Rady o strategických partnerstvách vo vzdelávaní a odbornom vzdelávaní a príprave**. Členské štáty sa v záveroch zhodujú na

tom, že konkurencieschopnosť Európy závisí od vybavenosti jej občanov zručnosťami pre budúcnosť a upozorňujú na dôležitosť podpory kľúčových kompetencií s dôrazom na kontinuálne zvyšovanie zručností, rekvalifikáciu a celoživotné vzdelávanie. V tomto kontexte sa zvyšuje význam strategických partnerstiev medzi svetom vzdelávania a svetom práce, ako aj príspevok vzdelávacích systémov k hospodárskemu rozvoju a kohézii. Členské štáty by mali podporovať strategické partnerstvá na všetkých úrovniach so zámerom zvýšiť kvalitu, atraktivitu, relevantnosť a inklúziu všetkých typov vzdelávania a odbornej prípravy, podporovať podnikateľské kompetencie, kreativitu a inovatívnosť a posilňovať poradenské služby a prechod medzi jednotlivými typmi vzdelávania na jednej strane a zamestnaním na strane druhej.

V roku 2024 úspešne prebiehal **štvrtý rok realizácie programov Európskej únie Erasmus+ a Európsky zbor solidarity**, ktoré sú implementované v rokoch 2021 – 2027. V roku 2024 bola pripravená **národná hodnotiaca správa Erasmus+**, ktorá v zmysle Nariadenia k programu Erasmus+ mapuje záverečné hodnotenie programu Erasmus+ implementovaného v rokoch 2014 – 2020 a priebežné hodnotenie realizácie prvých rokov aktuálneho programu Erasmus+ 2021 – 2027. Paralelne k tomu prebieha na úrovni Európskej komisie príprava európskej hodnotiacej správy Erasmus+, ktorá bude zahŕňať vstupy zo všetkých národných správ zaslaných z programových krajín Erasmus+. Uvedená správa bude jedným z východísk pri príprave návrhu nového vzdelávacieho programu Európskej únie na roky 2028 – 2034.

V oblasti **medií a audiovizie** predstavuje v roku 2024 významný míľnik prijatie Nariadenia, ktorým sa stanovuje spoločný rámec pre mediálne služby na vnútornom trhu (**Európsky akt o slobode médií**). Európskym aktom o slobode médií sa zavádza nový súbor pravidiel na ochranu plurality a nezávislosti médií, ochranu zdroja, nezávislé fungovanie verejnoprávnych médií, a tiež zvýšenie transparentnosti vlastníctva médií, pridelenia štátnej reklamy a merania sledovanosti naprieč celou Európskou úniou. Európskym aktom o slobode médií sa zriaďuje nová nezávislá Európska rada pre mediálne služby, ktorá nahradí v súčasnosti fungujúcu Skupinu európskych regulačných orgánov pre audiovizuálne mediálne služby.

V roku 2024 bola prijatá novela **Zákona o mediálnych službách**, ktorej cieľom bolo zabezpečenie vymožitelnosti práv a povinností vyplývajúcich z Nariadenia o jednotnom trhu s digitálnymi službami a **DSA** v podmienkach Slovenskej republiky. Cieľom Aktu o digitálnych službách je prispieť k budovaniu bezpečnejšieho a transparentnejšieho online prostredia, zlepšeniu podmienok poskytovania cezhraničných sprostredkovateľských služieb, zlepšeniu postavenia spotrebiteľov a posilneniu ochrany základných práv užívateľov v online priestore. Predmetnou novelou zákona o mediálnych službách sa implementovalo aj Nariadenie o podpore spravodlivosti a transparentnosti pre komerčných používateľov online sprostredkovateľských služieb, ktorého cieľom je zvýšiť spravodlivosť a transparentnosť online podnikateľského prostredia, ktoré podnikom umožňuje cezhraničné pôsobenie na vnútornom trhu Európskej únie.

Program Kreatívna Európa dlhodobo podporuje kultúru a umenie naprieč krajinami Európskej únie a krajín participujúcich na programe, Slovensko nevynímajúc. Kontinuálne podporuje tvorbu a šírenie celej škály umeleckých a kultúrnych diel, podporu demokratických hodnôt, kultúrnej rozmanitosti, občianskej spoločnosti, inklúzie a inovácií. Program sa zároveň výrazne orientuje na podporu kultúrneho a kreatívneho priemyslu a prispieva tak k rozvoju jednotlivých sektorov a prierezových oblastí kultúrneho a kreatívneho priemyslu, pričom dôraz kladie aj na rešpektovanie Európskej zelenej dohody.

Program Kreatívna Európa sa dostal za polovicu svojho programového obdobia 2021 – 2027 a **podpora pre slovenské subjekty v roku 2024 predstavovala takmer 2,7 mil. eur**. Podporené projekty sa venujú širokému záberu tém a žánrov v umení a kultúre. Pokračovala príprava projektu Európske hlavné mesto kultúry Trenčín 2026 (ďalej len EHMK Trenčín“), kde kancelária Kreatívnej Európy systematicky rozvíjala vzťahy s projektovým tímom EHMK Trenčín za účelom plánovaných spoločných aktivít na nasledujúce obdobie. Národná kancelária programu Kreatívna Európa zorganizovala v priebehu roka 2024 celkom 15 podujatí zameraných na propagáciu medzinárodnej kultúrnej spolupráce, prezentáciu úspešných projektov a vzdelávanie profesionálov a profesionálok pôsobiacich v kultúrnom a kreatívnom sektore.

Aktivity Európskej únie v **oblasti zdravia** sa v roku 2024 odvíjali od pokračujúcich rokovaní o farmaceutickej legislatíve a snahy posilňovať Európsku zdravotnú úniu. Prebehli strategické diskusie o liekovej politike Európskej únie, ako aj o budúcnosti Európskej zdravotnej únie a boli predložené nové nelegislatívne návrhy na jej posilnenie v oblasti kardiovaskulárnych ochorení, očkovania proti rakovine či tabaku.

V roku 2024 prebiehali intenzívne rokovania o najrozsiahlejšej **revízii farmaceutickej legislatívy Európskej únie** za posledných dvadsať rokov. Cieľom tzv. „**Farma balíka**“ je zabezpečiť spravodlivý a včasný prístup pacientov v celej Európskej únii k bezpečným, účinným a cenovo dostupným liekom. Zároveň sa reforma zameriava na posilnenie bezpečnosti dodávok a zaručenie ich nepretržitej dostupnosti. Podporuje tiež inovačný potenciál a konkurencieschopnosť farmaceutického sektora prostredníctvom znižovania regulačných bariér. Osobitná pozornosť sa venuje environmentálnej udržateľnosti liekov a riešeniu naliehavého problému antimikrobiálnej rezistencie, ktorá predstavuje tichú, no závažnú globálnu hrozbu. Z pohľadu Slovenska je prioritou riešenie nedostatku liekov, predovšetkým v súvislosti s paralelným exportom. Naším cieľom je, aby navrhované opatrenia prinášali reálnu pridanú hodnotu pre členské štáty, boli účinné a umožnili zavedenie reštriktívnych opatrení vrátane zákazu vývozu. Pri environmentálnom hodnotení liekov je pre Slovensko kľúčové, aby táto požiadavka nevedla k stiahnutiu už zavedených liekov z trhu a nezhoršila ich dostupnosť. V oblasti dostupnosti liekov rezonovala česká **iniciatíva o nadmernom zásobovaní liekmi** zo strany niektorých krajín Únie, čo rozprúdilo diskusie o európskom mechanizme solidarity pri riešení nedostatku liekov. Slovensko sa s iniciatívou stotožnilo, keďže v rámci Európskej únie by sme sa mali vyhnúť opatreniam, ktoré sú pre niektorých súčasťou riešenia, ale iným môžu spôsobiť veľké problémy, rovnako ako je to pri paralelnom exporte. Z tohto dôvodu je dôležité, aby sme dokázali nájsť spoločné európske riešenia tak, aby sa uplatňoval princíp proporcionality rovnomerným spôsobom a v prospech všetkých pacientov Európskej únie.

Téma liekov bola diskutovaná aj v súvislosti so **Správou o budúcnosti európskej konkurencieschopnosti**. Správa zdôrazňuje **význam farmaceutického sektora ako kľúčového piliera hospodárstva Európskej únie**, pričom varuje pred klesajúcou konkurencieschopnosťou v dynamických segmentoch, ako sú biologické lieky, lieky na ojedinelé ochorenia a inovatívna liečba. Identifikuje tri hlavné výzvy - nižšie investície do výskumu a vývoja, pomalý a fragmentovaný systém schvaľovania liekov a nedostatočné využívanie zdravotných údajov. Z pohľadu Slovenska je pozitívne, že správa komplexne mapuje farmaceutický sektor Európskej únie, jeho výzvy a možné riešenia a zároveň vyzdvihuje už realizované kroky (Farmaceutická stratégia, Farmaceutický balík či Nariadenie o európskom priestore pre zdravotné údaje). Slovenská republika podporuje opatrenia na zlepšenie dostupnosti liekov, riešenie problémov v dodávateľských reťazcoch a lepšie

využívanie zdravotných údajov, no zároveň zdôrazňuje potrebu rešpektovať národné kompetencie, najmä pri cenotvorbe liekov a v rámci rozpočtových obmedzení.

V máji 2024 Európska komisia zverejnila oznámenie **Európska zdravotná únia – spoločný postup v prospech zdravia ľudí**, v ktorom vyzdvihla aktivity v oblasti zdravia a budovania odolnosti a pripravenosti Európskej únie na budúce zdravotné krízy. Keďže Oznámenie sa len minimálne venovalo výhľadu do budúcnosti, v marci boli predložené **závery Rady o budúcnosti Európskej zdravotnej únie**, ktoré sa sústreďujú na deväť prioritných oblastí zdravia, v ktorých by mala nová Komisia a členské štáty spolupracovať – 1. kríza pracovnej sily v zdravotníctve, 2. prioritné potreby v zdravotnej starostlivosti a inovačných politikách, 3. prevencia a neprenosné ochorenia, 4. boj s antimikrobiálnou rezistenciou, 5. posilňovanie európskeho ekosystému klinických skúšok, 6. pripravenosť na prenosné ochorenia, 7. zlepšenie bezpečnosti dodávok a dostupnosti liekov, zdravotníckych pomôcok a diagnostických pomôcok in vitro, 8. dopad klimateckej zmeny na zdravie a 9. zlepšenie implementačných nástrojov Európskej únie. Z pohľadu Slovenska by mali aktivity Európskej únie sledovať súčasné trendy vývoja v oblasti zdravia a pružne reagovať na príslušné problémy vznikajúce na vnútroštátnej úrovni, ako aj na úrovni Európskej únie berúc do úvahy národné špecifiká.

V priebehu roka 2024 boli prijaté viaceré nelegislatívne návrhy, ktoré zapadajú do koncepcie **Akčného plánu boja proti rakovine Európskej únie**, ktorý je jedným z kľúčových elementov Európskej zdravotnej únie. **Odporúčanie Rady o prostredí bez dymu a aerosólov** predstavuje pre členské štáty rozšírený rozsah pôsobnosti na niektoré nové výrobky, napr. zahrievané tabakové výrobky a elektronické cigarety a na vonkajšie priestory, ktoré zahŕňajú okrem vonkajších priestranstiev zdravotníckych a vzdelávacích zariadení, verejnej dopravy, verejných ihrísk, zábavných parkov a bazénov aj vonkajšie priestory pracovísk, reštaurácií a barov. V súvislosti s implementáciou odporúčania je v texte zdôraznená národná kompetencia v oblasti zdravia, na základe ktorej sa členským štátom odporúča, aby pri implementácii odporúčania zohľadnili svoje vnútroštátne okolnosti a potreby. Slovenská republika kladla dôraz na to, že bude odporúčanie implementovať s ohľadom na svoje národné špecifiká, ako aj s ohľadom na dopad na gastro a rekreačný priemysel.

Odporúčanie Rady o očkovaní, ktorým je možné predchádzať rakovine obsahuje sériu odporúčaní, pokiaľ ide o očkovanie proti ľudským papilomavírusom a vírusu hepatitídy B a o opatrenia na boj proti nesprávnemu informovaniu a dezinformovaniu o očkovaní. **Závery Rady o zlepšení kardiovaskulárneho zdravia v Európskej únii** obsahujú súbor strednodobých a dlhodobých opatrení na riešenie problémov viacerých chronických ochorení a vyzývajú Európsku komisiu, aby zabezpečila, že sa budú dostupné finančné prostriedky Európskej únie využívať na realizáciu opatrení v oblasti kardiovaskulárnych ochorení.

Výbor pre zdravotnú bezpečnosť, ako aj Európske centrum pre prevenciu a kontrolu ochorení sa v roku 2024 v plnej miere zameriavali na proces implementácie **Nariadenia o závažných cezhraničných ohrozeniach zdravia**. Predmetné nariadenie je jedným z pilierov budovania tzv. Európskej zdravotnej únie, a vzniklo v dôsledku dopadov pandémie ochorenia COVID-19 na jednotlivé štáty Európskej únie. Zameranie diskusií a aktivít bolo v roku 2024 sústredené hlavne na podávanie správ o plánovaní prevencie, pripravenosti a reakcie, posudzovanie plánovania prevencie, pripravenosti a reakcie, epidemiologický dohľad, referenčné laboratória Európskej únie a koordináciu reakcií.

S cieľom ochrany vnútorného trhu Európskej únie a v súlade so smerovaním Európskej únie v otázke ochrany ľudských práv bolo prijaté **Nariadenie o zákaze výrobkov vyrobených**

s využitím nútenej práce na trhu Únie. Prostredníctvom príslušného nariadenia členské štáty činnosťou svojich príslušných orgánov vytvoria tlak na hospodárske subjekty využívajúce nútenú prácu vo výrobnom procese tým, že výrobky pochádzajúce z takéhoto výrobného procesu budú stiahnuté z vnútorného trhu. Hospodárske subjekty tak budú nútené dodržiavať základné pracovné práva zamestnancov, ak budú chcieť uvádzať svoje výrobky na vnútornom trhu.

2.6. Nový impulz pre európsku demokraciu

Smernica o strategických žalobách proti verejnej účasti (ďalej len „SLAPP“), ktorá predstavovala jedno z opatrení vychádzajúcich z Akčného plánu pre európsku demokraciu zameraných na posilnenie plurality a slobody médií v Európskej únii a ktorej cieľom je zavedenie procesných záruk pre dotknuté osoby v cezhraničných konaniach, bola prijatá v apríli 2024. Slovensko už začalo legislatívne práce na transpozícii smernice.

V roku 2024 sa pokračovalo v prvom čítaní o návrhu **Nariadenia o ochrane dospelých**. Cieľom návrhu nariadenia je harmonizovať pravidlá právomoci súdov, rozhodné právo, podmienky pre uznanie cudzích opatrení či plnomocenstiev a podmienky cezhraničnej spolupráce. Zavádza aj niektoré praktické nástroje, ako napríklad osvedčenie o plnomocenstve, či prepojenie registrov obsahujúcich ochranné opatrenia.

V roku 2024 sa pokračovalo v diskusiách o návrhu **Smernice o európskych cezhraničných združeniach**, ktorý sa po viacerých neúspešných pokusoch (európske združenie/európska nadácia) snaží opätovne presadiť právnu úpravu Európskej únie v tejto oblasti. Návrh odstraňuje prekážky pre neziskové organizácie, ktoré chcú pôsobiť vo viacerých členských štátoch vytvorením novej právnej formy Európskeho cezhraničného združenia. V roku 2024 vydal Právny servis Rady ústne prehlásenie o absencii právneho základu pre časť návrhu, čo korešponduje s názorom Slovenska. Slovenská republika s návrhom nesúhlasí (okrem nedostatku právneho základu) aj kvôli niektorým ustanoveniam o hospodárskej činnosti združení.

Rada prijala k návrhu **Smernice o boji proti korupcii** všeobecné smerovanie v júni 2024. Jej cieľom je aktualizovať a harmonizovať pravidlá Európskej únie týkajúce sa definícií trestných činov korupcie a sankcií za ne, pričom návrh zahŕňa aj preventívne opatrenia. Trialógy sa začnú počas poľského predsedníctva, ktoré má ambíciu dosiahnuť dohodu na návrhu.

V máji 2024 boli prijaté dve súbežné **Smernice o normách pre subjekty pre rovnaké zaobchádzanie**. Cieľom smerníc je posilniť právny rámec pre subjekty pre rovnaké zaobchádzanie (tzv. equality bodies) a stanoviť záväzné normy pre tieto subjekty za účelom posilnenia a podpory rovnakého zaobchádzania a rovnosti príležitostí a boj proti všetkým druhom diskriminácie a v oblastiach stanovených v smerniciach o rovnosti. Jednotlivé ustanovenia upravujú najmä nezávislosť subjektov pre rovnaké zaobchádzanie, zdroje, úlohy a právomoci pri pomoci obetiam diskriminácie a kompetencie vo vzťahu k vydávaniu odborných stanovísk, príp. záväzných rozhodnutí.

V máji 2024 bola taktiež prijatá **Smernica o boji proti násiliu na ženách a domácejmu násiliu**. Cieľom smernice je poskytnúť komplexný rámec na účinný boj proti násiliu na ženách a domácejmu násiliu v celej únii. Smernica upravuje opatrenia v oblastiach ako kriminalizácia niektorých trestných činov (najmä kybernetické trestné činy), ochrana obetí a prístup

k spravodlivosti (oznamovanie a vyšetrovanie trestných činov, ochrana súkromia obetí), podpora obetí (linka pomoci, bezpečné domy) a špecializované služby pre obeť sexuálneho násillia, prevencia (kampane, odborná príprava) a koordinácia a spolupráca.

V júni 2024 bolo schválené Radou aj všeobecné smerovanie vo vzťahu k návrhu **Smernice, ktorou sa mení smernica o obetiach trestných činov** a v decembri 2024 sa uskutočnil prvý trialóg. Cieľom navrhovaných zmien je najmä zlepšiť prístup obetí k informáciám, zosúladiť ochranné opatrenia s potrebami obetí a zlepšiť prístup k podpore pre zraniteľné obeť vrátane podpory pre deti.

Aj v roku 2024 pokračovali rokovania o **pristúpení Európskej únie k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv**. Pristúpením sa naplní záväzok z Lisabonskej zmluvy a umožní sa lepšia vymožiteľnosť základných práv občanov Únie voči inštitúciám Európskej únie. Slovenská republika podporuje skoré ukončenie rokovaní.

Európska Rada prijala v decembri 2024 **strategické usmernenia pre legislatívne a operačné plánovanie** v rámci priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti. Usmernenia potvrdzujú obmedzenú ochotu členských štátov k ďalekosiahlym zmenám súčasného právneho rámca a preferenciu zamerať sa na riadnu implementáciu prijatých opatrení.

Rada ministrov prijala v júni 2024 závery na tému **Budúcnosť trestného práva EÚ: odporúčania pre ďalší postup**. V nadväznosti na ne boli začaté práce na modernizovaní vzorových ustanovení pre trestné právo Európskej únie.

Európska komisia viedla ku koncu roka 2024 vo vzťahu k **Slovenskej republike 67 konaní o porušení povinností** podľa článku 258, 259 a 260 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (tzv. infringementy). Z celkového počtu 67 konaní bolo 43 v štádiu formálneho oznámenia, 3 v štádiu doplňujúceho formálneho oznámenia, 11 v štádiu odôvodneného stanoviska, 3 v štádiu doplňujúceho odôvodneného stanoviska, 2 konania sú v štádiu po podaní žaloby na Súdny dvor Európskej únie a 5 konaní je v štádiu po vydaní prvého rozsudku Súdnym dvorom Európskej únie. Európska komisia uzavrela 20 konaní. Z celkového počtu 67 konaní bolo 27 vedených z dôvodu neoznámenia transpozičných opatrení k smerniciam, 14 z dôvodu nesprávnej alebo neúplnej transpozície smerníc, 18 pre nesprávnu aplikáciu práva Európskej únie a 8 konaní bolo vedených z iných dôvodov. V porovnaní s rokom 2023 evidujeme **nárast počtu konaní** o osem. **Slovenská republika patrí k štátom s vyšším počtom konaní** o porušení povinností vedených podľa článku 258 – 260 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

3. Personálne zastúpenie Slovenskej republiky v inštitúciách Európskej únie

V štruktúrach Európskej únie v roku 2024 pracovalo **806 občanov** Slovenskej republiky (v Európskej komisii 454 občanov, v Európskom parlamente 200, v Rade Európskej únie 83, vo Výbore regiónov 16, v Európskom hospodárskom a sociálnom výbore 18 a v rámci Európskej služby pre vonkajšiu činnosť 35). V roku 2024 pôsobilo v inštitúciách Európskej únie 30 dočasne vyslaných národných expertov.

Zvýšenie zastúpenia občanov Slovenskej republiky v európskych inštitúciách, orgánoch a agentúrach má zásadný význam pre presadzovanie slovenských národnoštátnych záujmov na pôde Európskej únie v rámci jednotlivých politík. Od vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie chýba ucelená stratégia cieľavedomého presadzovania Slovákov v inštitúciách Európskej únie, v dôsledku čoho Slovensko patrí medzi najslabšie zastúpené členské krajiny, najmä pokiaľ ide o obsadzovanie relevantných riadiacich a rozhodovacích pozícií.

V decembri 2024 Európska komisia vydala **Prvú hodnotiacu správu k implementácii Akčného plánu o geografickej rovnováhe pre Slovensko**. Hodnotiaca správa sumarizuje aktivity Slovenskej republiky a Európskej komisie na zvýšenie zastúpenia občanov Slovenskej republiky pracujúcich v Európskej komisii a odporúča ďalšie kroky. Na základe štatistík ku koncu roka 2023 patrí Slovenská republika naďalej počtom zamestnancov medzi nedostatočne zastúpené členské krajiny v Európskej komisii, čo znamená, že jej zastúpenie sa pohybuje pod 80% stanovenej kvóty, čo predstavuje 1,8%.

Slovensko sa v roku 2024 zameralo na prípravu **Koncepcie pre zvýšenie zastúpenia občanov Slovenskej republiky v inštitúciách Európskej únie** (ďalej „Koncepcia“), ktorej cieľom je skvalitniť štátnu správu pri výkone európskej agendy a zvrátiť nepriaznivý trend pri presadzovaní slovenských občanov do európskych štruktúr. Medzi kľúčové opatrenia definované v pripravovanej Koncepcii, ktoré prispievajú k zvýšeniu zastúpenia Slovenska v inštitúciách Európskej únie, patria systematická odborná príprava a vzdelávanie záujemcov o účasť vo výberových konaniach, propagácia pracovných príležitostí v európskych inštitúciách a agentúrach, aktívna podpora/lobing za kandidátov predovšetkým na riadiace pozície v prioritných oblastiach európskych politík a vysielanie národných expertov.

Zámerom pripravovanej Koncepcie je zároveň pripraviť štátnu a verejnú správu v dostatočnom časovom predstihu na výkon **druhého predsedníctva Slovenska v Rade Európskej únie v roku 2030**.